

VYSOKÁ ŠKOLA MEZINÁRODNÍCH A VEŘEJNÝCH VZTAHŮ PRAHA, o.p.s.
U Santošky 17, 150 00 Praha 5, Česká republika tel/fax: +420 251561557 Email: info@vip-vs.cz

CARLA MAIA PEREIRA DE SOUZA

**IMIGRAČNÍ POLITIKA BRAZÍLIE Z PŘELOMU
19. A 20. STOLETÍ A JEJÍ VÝZNAM PRO ŘEŠENÍ
IMIGRAČNÍ OTÁZKY V EU**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VEDOUCÍ PRÁCE: PhDr. VÍT ROUČ, Ph.D.

PRAHA 2015

VYSOKÁ ŠKOLA MEZINÁRODNÍCH A VEŘEJNÝCH VZTAHŮ PRAHA, o.p.s.
U Santošky 17, 150 00 Praha 5, Česká republika tel/ fax +420 251561557 E-mail: info@vip-vs.cz

Akademický rok 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Studentka: **Carla Maia Pereira De Souza**

Studijní obor: Mezinárodní a diplomatická studia

Název práce: **Imigrační politika Brazílie z přelomu 19. a 20. století a její význam pro řešení imigrační otázky v EU**

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Vít Rouč, Ph.D.

Datum zadání diplomové práce: 1. září 2014

Termín odevzdání diplomové práce: jarní termín: 7. května 2015
podzimní termín: 25. srpna 2015

L. S.

Mgr. Lenka Brzková, v.r.

Doc. Ing. Judita Štouračová, CSc.
rektorka

V Praze, 23. března 2015

ABSTRAKT

Cílem této práce je analýza imigrační politiky Brazílie na přelomu 19. a 20. století a využití časového nadhledu pro rozbor významu těchto zkušeností pro dnešní problematiku migrace v Evropské unii.

Za tímto cílem byly zkoumány historické brazilské dokumenty, především vydané zákony, smlouvy, dekrety a prohlášení. Efekty a dopady byly studovány v dobovém novinovém tisku a porovnání s názory prezentovanými v odborné literatuře na téma imigrace. Struktura práce reflektuje snahu oddělit fakta specifická v individuálních případech a fakta univerzální, která odrážejí hlubší souvislosti v dané problematice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Migrace, imigrace, migrační politika, imigrační politika, Brazílie, Evropská unie, 19. století.

ABSTRACT

The aim of this thesis is to analyze Brazilian immigration policies from the turn of the 19th and 20th century and to employ a wider historical scope as a tool to determine their significance to the European Union contemporary migration issues.

To this end, historical Brazilian documents, mainly laws, contracts, decrees and declarations were examined. The effects and impacts of those policies were also researched in historical press and in specialized literature on the matter of immigration. The structure of this thesis reflects the effort to separate specific facts, which applied to a specific situation only, and universal facts that show a deeper link within the problem at hand.

KEY WORDS

Migration, immigration, migration policies, Brazil, European Union, 19th century.

PROHLÁŠENÍ

Čestně prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedení pramenů a literatury.

Souhlasím se zveřejněním práce – v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů a Studijního a zkušebního řádu Vysoké školy mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o.p.s.

Podpis

V Praze dne _____

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych poděkovala panu PhDr. Vítovi Rouči, Ph.D. za projevený zájem, za odborné vedení práce a podnětné rady, které poskytl. Dále bych poděkovala vedení, vyučujícím a pracovníkům Vysoké školy mezinárodních a veřejných vztahů Praha za vynikající úroveň vyučování a spolupráce. A v neposlední řadě, bych ráda poděkovala rodině Hladíkových za podporu a důvěru, které na mě kladli během celé doby studia, obzvlášť Janě Hladíkové za trpělivost při doučování dějin a za neustálou pomoc s jazykovými úpravami při nekonečném boji s psaním v cizím jazyce.

OBSAH

Obsah.....	6
Úvod.....	7
1. Historický přehled.....	10
2. Počátky a vývoj problematiky imigrace.....	16
2.1 Otroctví a cesta k jeho zrušení.....	16
2.2 Imigrace jako životní potřeba země.....	17
2.3 Socioekonomické souvislosti.....	18
2.4 Otázka integrace.....	21
2.5 Imigrace v kontextu diplomacie.....	30
2.6 Imigrace z Asie a její specifika.....	31
2.7 <i>Branqueamento</i> neboli politika bělení populace.....	37
2.8 Smlouvy a další formy podpory imigrace.....	42
3. Revoluční období.....	49
3.1 Posilování regulace.....	49
3.2 Kritika a tisk.....	54
3.3 Reformy.....	57
3.4 Nová republika.....	57
4. Extrapolace studovaných zkušeností do kontextu evropské imigrace.....	64
4.1 Identifikace potřeb.....	64
4.2 Poskytnutí protihodnoty a motivace.....	65
4.3 Zprostředkování a aktivní procesy řízení imigrace.....	66
4.4 Společensko-sociální vyváženost.....	68
4.5 Důraz na formální korektnost procesu.....	68
4.6 Integrace cizinců.....	69
4.6.1 Propojení s místem i komunitou.....	70
4.6.2 Použití místního jazyka.....	71
4.6.3 Evropská centra.....	72
4.6.4 Rodina.....	72
4.7 Dočasná imigrace.....	73
Závěr.....	76
Seznam použité literatury a zdrojů.....	78
Monografie a knihy.....	78
Novinové články.....	80
Legislativní dokumenty.....	80
Elektronické dokumenty.....	84
Seznam příloh.....	86

ÚVOD

Motivací pro tuto práci je analyzovat a nacházet paralely problematiky imigrace do Brazílie na přelomu 19. a 20. století pro současnou imigrační problematiku v Evropské unii. Rozborem historických i současných dokumentů, zákonů, projevů, dobového tisku a dalších materiálů jsou sledovány souvislosti a efekty jednotlivých přístupů a pravidel v rámci minulých imigračních procesů. Časový odstup umožňuje unikátní příležitost analyzovat dopady jednotlivých faktorů v širokém časovém období. V tomto faktu lze v kombinaci se srovnatelnými vlivy spatřovat jeden z hlavních přínosů studovaných vztahů pro současnou situaci v Evropské unii.

Cílem této diplomové práce je nalézt takové prvky v historii brazilské imigrace, které by mohly přispět k řešení migračních otázek v Evropě.

Hypotézou této práce je tedy premisa o využitelnosti zkušeností Brazilské imigrace na přelomu 19. a 20. století v aktuálních migračních otázkách Evropské unie.

Brazílie, mající ohromný agrární i průmyslový potenciál, se snažila imigraci řešit nejen nedostatek pracovní síly, osídlení a obranu země, ale i například sociální dopady zrušení otroctví. Na druhé straně situace v Evropě na přelomu století vedla mnoho lidí k více či méně realistickým očekáváním spojeným s přesídlením do Brazílie. Brazílie také imigraci aktivně podporovala, například formou propagace, dotací na transport i garancí zajištění základních podmínek pro imigranty. Na druhé straně byla ovšem i období, kdy docházelo k výraznému omezování, selekci či dokonce k zákazu imigrace. Práce sleduje různé formy a cíle imigračních politik formulovaných především v právním systému a v textech smluv, které Brazílie uzavírala. I přes vývoj a změny politické situace se téma imigrace pokaždé v různých variantách objevovalo a jednotlivé reprezentace se snažily situaci různými způsoby řešit.

Jednou z hlavních otázek, kterou si tato práce pokládá, jsou například efekty, které by mohly mít výrazné omezení, posílení či selektivní regulace imigrace v současné Evropské unii. Ve světě se zvyšují migrační tlaky, ať s ohledem na průběh

klimatických změn či politickou nestabilitu, případně probíhající i hrozící vojensko-sociální krize.

Paralelu, kterou lze načrtnout se současnou situací v určitých zemích v Evropě, jakými jsou například Německo či Francie, je ať už přímá nebo nepřímá segregace skupin imigrantů a problémy s jejich zapojením do společnosti. Historická zkušenost, kterou jihoamerický gigant získal při hledání řešení, může alespoň z části pomoci naznačit cestu, jak lze podporovat včlenění cizinců do národních hodnot země, do které přišli žít.

Brazílie zvládla překonat různé kulturní rozdíly rasové a náboženské povahy, které by jinak mohly ve společnosti akcentovat sociální napětí. V současné Evropské unii jsou patrné protichůdné tlaky snažící se řešit otázky míry individuální svobody, náboženských práv a všeobecných morální souvislosti. Brazílie dokázala efektivně zmírnit hodně těchto faktorů a i následujících konfliktů z nich plynoucích. Dobrým příkladem na kterém lze demonstrovat pozitivní výsledek jsou údaje z censu z roku 2010, ve kterém se více než polovina všech Brazilců přihlásila k černošským předkům, aniž by to ve společnosti přinášelo rasově problematické kontexty. Otázky původu, otázky kořenů, avšak nikoliv otázky osobní náležitosti k nějaké národnosti, jsou předmětem vybudování takzvané *consciência negra* neboli černošského povědomí, které se profiluje v Brazílii v posledních letech.

Aktuální situace perspektivou zde uvedených problémů zdůrazňuje důležitost imigračních otázek jako téma pro Evropskou unii i pro evropskou diplomacii. V řadě dokumentů, z kterých tato práce vychází, je patrná silná role diplomatů, obzvláště konzulů, ve formování, kontrole a dalších aspektech imigrace. Diplomaté tvořili významnou platformu interagující s mnohými částmi imigračního procesu a díky tomu často ovlivňovali a formulovali názory i podmínky, dle kterých imigrace probíhala. Příkladem mohou být texty od Alfreda d'Escragnolle Taunay *Questões de imigração* (Otázky imigrace) a dílo *Trabalhadores asiaticos* (Asiatičtí pracovníci) od Salvadora de Mendonça.

Součástí úvah a zkoumání musí také být porovnání odlišnosti důvodů imigrace na přelomu 19. a 20. století oproti té probíhající v dnešní době. Vzájemná vazba imigrace a podoby imigračních politik Brazílie přímo reflektovala aktuální dobové potřeby, které se ovšem během staletí vyvíjely, což následně vedlo ke změně

právních předpisů. V některých situacích je dnešní pohled na imigraci do určité míry velmi odlišný. Stěžejní motivace pro imigraci se posouvá od původních důvodů a často se nachází na druhé straně, tj. na straně zájmů samotných imigrantů na rozdíl od imigrace motivované hlavně základními potřebami cílové země. Toto je patrné v aktuální diskuzi mezinárodní společnosti, která ukazuje, že imigrace může dnes vycházet a i vychází z různých humanitárních důvodů, jako například přijímání uprchlíků z konfliktních oblastí, náboženských a politicky perzekuovaných. Toto je realita, se kterou se země Evropské unie běžně setkávají.

Jedna z hlavních motivací, která podněcuje pohyb v rámci migrace směrem do zemí Evropy, je snaha o lepší životní úroveň. Tento faktor je shodný s myšlenkou propagovanou v době velkých vln migrace do Brazílie. Systém pro získávání imigrantů akcentoval tento trend a lze říci, že v tomto směru byl úspěšný.

Tato univerzalita podporuje pozitivní očekávání nalezení společných vzorů umožňujících propojit historickou zkušenost s aktuální situací.

1. HISTORICKÝ PŘEHLED

Od svého objevení, Brazílie prožila mnoho politických transformací. Přejít z kolonie na spojené království, přes císařství až po vyhlášení republiky, kterou je dodnes. Tyto změny společně s jinými sociálními událostmi vyvolaly patřičné úpravy v imigrační politice země, nejdříve pod vedením Portugalska, poté jako suverénního státu.

Rané období imigrace směrem do Brazílie bylo založeno na jednoduchých avšak naléhavých potřebách: chránit území i pobřeží a využití jejího zemědělského i nerostného bohatství. Portugalská kolonie Brazílie by nemohla být dlouho udržena bez kolonizace. Také velmi žádaným byl další průzkum teritoria pro uspokojování potřeb portugalské koruny.

Regulace vstupu cizinců na své území je vnitřní záležitostí každé suverénní země. Již v koloniální době musela portugalská vláda zajistit potřebnou bezpečnost proti útokům jiných námořních mocností a zároveň podporovala další průzkum území. Pro tyto účely Portugalsko v roce 1530 vyslalo první misi s cílem kolonizovat Brazílii. V čele stál Martim Afonso de Sousa jež „byl zplnomocněn rozdělovat doživotní přiděly půdy, organizovat soudy a zakládat zemědělské faktorie“¹. Dále na základě předchozích zkušeností na ostrově Madeira roku 1534 portugalská vláda rozdělila území Brazílie na 15 takzvaných brazilských *capitanias* neboli kapitanátů, které představovaly dědičné léno vybraným poddaným, s titulem guvernéra. Tyto kapitanáty měly zajistit obranu pobřeží a vnitrozemí a také příjmy pro portugalskou korunu v souvislosti s její merkantilistickou politikou. Jorge Arroteia blíže popisuje, že Portugalci při kolonizaci brazilské země využili systém kapitanátů „prostřednictvím nichž nejprve kultivovali pobřežní půdu a zintenzivnili zde pěstování některých druhů plodin jako jsou cukrová třtina a bavlna. Následně kapitanáty sloužily jako výchozí bod pro průzkum vnitrozemí“². Kapitanáty se řídily takzvanými „forály“, které diktovaly práva a povinnosti guvernéřů a zároveň deklarovaly suverenitu portugalské koruny nad těmito územími. Mezi těmito právy a

¹ KLÍMA, Jan. *Dějiny Brazílie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998, s. 35, 458 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-261-8.

² CARVALHO ARROTEIA, Jorge. *A emigração portuguesa - suas origens e distribuição*. 1a. edição. Lisboa: Instituto de Cultura de Língua Portuguesa, 1983, s. 11-12. Biblioteca Breve, 79.

povinnostmi byla možnost podnikání, avšak Portugalsko drželo některé monopoly, například obchod s dřevem *pau-brasil*, otroky a kořením. Zároveň dostávalo také jednu pětinu všeho zlata, stříbra a jiných kovů, daň zvaná *quinto*.³ Toto vedlo leníky k hledání jiných možností tvorby zisku, například v zemědělství nebo v budování cukrovarů na zpracování cukrové třtiny⁴. Dále byla povinnost osadníků zajistit obranu země na své náklady. Tito osadníci byli jedním z prvních prvků permanentní kolonizace Brazílie.

Před příplutím portugalského královského dvora do Brazílie bylo v zemi prostřednictvím královského výnosu ze dne 5. ledna 1785⁵, který vydala portugalská královna Dona Maria I., zakázáno veškeré následné zpracování zlata a stříbra i manufaktury hedvábí, bavlny, lnu a vlny. Ve výnosu zdůvodňuje královna, že rozšiřování těchto řemesel v zemi v posledních letech narušuje kvůli nedostatku pracovní síly stanovená kolonizační pravidla. Ta formulují potřebu rozšiřování zemědělství majícím jedním z cílů rozšiřování a průzkum teritorií včetně využití nerostného bohatství.

Přestěhování portugalského dvora do Brazílie v roce 1808 z důvodu jeho ohrožení při vstupu francouzského vojska do Portugalska v rámci napoleonských válek⁶ se zemi otevírají nové možnosti. Královským výnosem⁷ ze dne 1. dubna téhož roku je princem regentem D. Fernando Joséem zrušena předchozí vyhláška z roku 1785 a jsou znovu povoleny a i podporovány manufaktury a průmysl v Brazílii. Tímto jiným úhlem pohledu jsou tyto praktiky vnímány jako jeden z nástrojů

³ BARCELOS, Fábio. *A Coroa pelo bem da agricultura e do comércio: a importância institucional da Coroa portuguesa na formação da agricultura brasileira durante o período colonial*. Rio de Janeiro: Arquivo Nacional, 2010, s. 30. ISBN 978-85-60207-25-1.

⁴ NUNES DIAS, Manuel. *O Sistema das Capitanias do Brasil*. Coimbra: UC Biblioteca Geral 1, 1980, 31 s. Boletim da Biblioteca da Universidade de Coimbra: 3a. parte, Vol. XXXIV.

⁵ PORTUGALSKO. Alvará, por que Vossa Magestade he servida proibir no Estado do Brazil todas as fabricas, e manufacturas de ouro, prata, sedas, algodão, linho, e lã, ou os tecidos sejam fabricados de hum só dos referidos generos, ou da mistura de huns com os outros, exceptuando tão somente as de fazenda grossa do dito algodão : para Vossa Magestade ver. *A fol. 59 do Livro, em que se lançaõ os Alvarás nesta Secretaria de Estado dos Negócios da Marinha, e Dominios Ultramarinos*. Lisboa: Na Officina de Antonio Rodrigues Galhardo, 1785.

⁶ KLÍMA, Jan. *Dějiny Portugalska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, s. 111-112, 306 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-164-6.

⁷ BRAZÍLIE. Alvará, porque Vossa Alteza Real he servido revogar toda a prohibição, que havia, de fabricas, e manufacturas no Estado do Brazil, e dominios ultramarinos, na forma acima exposta : para Vossa Alteza Real João Alvares de Miranda Varejão o fez. *Secretaria de Estado dos Negocios do Brazil no Livro primeiro de Leis, Alvarás, e Cartas Regias a folhas cinco*. Rio de Janeiro: Na Impressão Regia, 1808.

potřebných k vytváření bohatství země a pro zajištění práce a živobytí poddaných portugalské koruny.

Tímto výnosem byly povoleny a i podporovány umělecké a společenské aktivity. Dekretem z května 1808⁸ byl zřízený *Impressão Regia* neboli královský tisk. To byl jeden z faktorů umožňující vznik prvních v Brazílii tištěných novin. Za první brazilské noviny jsou však považovány *Correio Braziliense*, které ovšem nebyly tištěné v Brazílii, nýbrž v Anglii. V tomto měsíčníku autor a patriot v exilu Hipólito José da Costa Pereira⁹, rodák z Colônia do Sacramento, která tehdy patřila k Portugalsku, měl jako cíl informovat nejen o „politicko-civilních a literárních skutečnostech v Evropě“¹⁰, ale také o vědě, o umění a „všem, co může být užitečné společnosti“¹¹. Tento tisk podněcoval k představám o nezávislosti země a také kritizoval portugalskou monarchii, což vedlo k zákazu jeho vydání v Brazílii a v Portugalsku v roce 1822. Autor *Correio Braziliense* zemřel „v roce 1823 aniž by se dozvěděl, že byl jmenován konzulem Brazílského císařství v Londýně“¹².

V Portugalsku po revoluci z roku 1820 vznikl politický orgán *Cortes Constituintes*, takzvaní kortesové, kteří silně trvali na nadřazenosti Portugalska nad Brazílií. Tento tlak v kombinaci s tlakem revolucionářů v Brazílii, chtějících samostatnost země, vyústil odjezdem krále Jana VI. do Portugalska v dubnu 1821 a později k odvážnému kroku jeho syna Pedra I., prince-regenta v Brazílii, který dne 7. září 1822 vyhlásí nezávislost Brazílie v podobě konstituční monarchie¹³. Prvním, kdo uznal samostatnost Brazílie byly Spojené státy americké, které tak učinily 26. května 1824. V Evropě významným podporovatelem samostatnosti Brazílie se stala Anglie, která i převzala roli mediátora. Tohoto pokroku se dosáhlo díky diplomatickému úsilí zejména diplomata Caldeira Branta, který jednal s ministrem zahraničních věcí Anglie Georgem Canningem. Brantovým cílem byla „potřeba využití anglického vlivu k uskutečnění uznání jihoamerického impéria matkou-vlastí

⁸ BRAZÍLIE DECRETO DE 13 DE MAIO DE 1808 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1808*, Página 42 Vol. 1 (*Publicação Original*). 1808.

⁹ ACADEMIA BRASILEIRA DE LETRAS. *Hipólito da Costa: Biografia* [online]. [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.academia.org.br/?infoid=885&sid=195>

¹⁰ *CORREIO BRAZILIENSE ou ARMAZEM LITERARIO*. LONDRES: W. LEWIS, PATERNOSTER-ROW, 1808, (VOL. I).

¹¹ Tamtéž.

¹² ACADEMIA BRASILEIRA DE LETRAS. *Hipólito da Costa: Biografia* [online]. [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.academia.org.br/?infoid=885&sid=195>

¹³ KLÍMA, Jan. *Dějiny Brazílie*, s. 136-182.

a následně Evropou...“¹⁴. Císař Pedro I. vyslal do Vídně Antônia Telese, svého přítele z dětství¹⁵, k jednání o uznání brazilské nezávislosti. Ten „získal od Františka I. a kancléře Metternicha závazný slib, že Rakousko Brazílii uzná, jakmile tak učiní Portugalsko“¹⁶. K uznání nezávislosti Brazílie došlo samotným Portugalskem v rámci smlouvy podepsané s Brazílií dne 26. srpna 1825¹⁷. V důsledku toho Rakousko uznalo nezávislost Brazílie v prosinci 1825 a jeho příkladu nasledovaly i jiné země.

Smlouva o přátelství a spojenectví mezi Brazílií a Portugalskem uskutečněná mediací Anglie byla ratifikována oběma stranami v následujícím roce. Portugalské království uznalo Brazílii jako císařství. Smlouva obsahovala hlavně požadavek, že Brazílie musí odmítnout jakékoliv žádosti portugalských kolonií o připojení¹⁸. Dokument dále řešil otázky restituce majetku a znovunavázání obchodního styku mezi oběma zeměmi. Uznání Portugalskem mělo však také svou cenu. Brazílie musela Portugalsku zaplatit odškodnění ve výši 2 milionů liber šterlinků. Tuto sumu Brazílie obdržela jako půjčku od Anglie¹⁹.

Vláda císaře Pedra I. v Brazílii neměla příliš dlouhé trvání kvůli nepokojům způsobených především jeho nízkou popularitou. Proto v roce 1831 abdikuje ve prospěch svého pětiletého syna Pedra II. a dne 7. dubna 1831 odpluje do Evropy²⁰. Pedro I. věřil v lepší přijetí svého syna jako rodilého Brazilce. Chlapec do doby své plnoletosti byl pod supervizí postupně několika regentů.

Pedro II. byl prohlášen plnoletým ve 14 letech dne 23. června 1840 a o rok později byl korunován. Jeho vláda trvala několik desetiletí a situace se změnila až se svržením Napoleona III. z trůnu Francie republikány roku 1871. Revoluční ideje se rychle rozšířily i do Brazílie. Císař Pedro II. na to reagoval prohlášením, že „bude-li národ republikánský, předám vládu republikánům“²¹.

¹⁴ DE OLIVEIRA LIMA, Manuel. *O Reconhecimento do Imperio*. Rio de Janeiro / Paris: H. GARNIER, 1901, s. 3.

¹⁵ MACAULAY, Neill. *Dom Pedro: the struggle for liberty in Brazil and Portugal, 1798-1834*. Durham, [N.C.]: Duke University Press, 1986, xiv, 361 p. ISBN 08-223-0681-6.

¹⁶ KLÍMA, Jan. *Dějiny Brazílie*, s. 197.

¹⁷ Království Portugalska a Algarves

¹⁸ BRAZÍLIE/PORTUGALSKO. *TRATADO DE AMIZADE E ALIANÇA ENTRE EL-REI O SENHOR D. JOÃO VI E D. PEDRO I, IMPERADOR DO BRASIL, FEITO POR MEDIAÇÃO DE SUA MAJESTADE BRITÂNICA, ASSINADO NO RIO DE JANEIRO A 29 DE AGOSTO DE 1825, E RATIFICADO POR PARTE DE PORTUGAL EM 15 DE NOVEMBRO E PELA DO BRASIL EM 30 DE AGOSTO DO DITO ANO*. 1825.

¹⁹ KLÍMA, Jan. *Dějiny Brazílie*, s. 198.

²⁰ KLÍMA, Jan. *Dějiny Brazílie*, s. 202.

²¹ LEITNER, Thea. *Zapomenuté děti Habsburků*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1996, s. 183. Historie a

Císař se však dostal do sporu i s církví, když odmítal vyloučení svobodných zednářů z církevních svátostí. Po sečtení odporu republikánů k monarchii, nároků liberálů na silnější kroky ke zrušení otroctví a ztráty podpory císaře od konzervativců, zůstane brazilský císař, rodilý Brazilec milující svou zemi bez opory. Nemocný Pedro, který trpěl cukrovkou a přepracováním, v roce 1888 zkolaboval a musel do Evropy na zotavení. V roce 1889 se do své země vrátil a dočkal se slavného přijetí, ale za jeho nepřítomnosti a jako výsledek tlaků, musela dcera Isabela podepsat zákon o úplném zrušení otroctví. Vládě císaře se již nepodařilo chaos v zemi urovnat. Pedro II. se ještě pokusil o nové sestavení vlády liberálů, avšak bylo již příliš pozdě a dne 16. listopadu 1889 byl císař vojskem svržen. Ve svém prohlášení sděluje, že opouští svou vlast i se svou rodinou a že upřímně přeje zemi štěstí a blaho. Podepisuje se jako Dom Pedro de Alcântara, nikoliv Pedro II. Pedro byl vyhnán se svou rodinou ze země uprostřed noci ve stínu hrozby vypuknutí občanské války a navždy opustí svou vlast.

15. listopadu 1889 začíná nová etapa Brazílie jako republiky, režimu, který v různých variacích trvá dodnes. Republika v Brazílii prožila několik období od vyhlášení přechodné republiky, která trvala do roku 1891. Další období se dnes nazývá „stará republika“²².

V rámci prosazování v mezinárodním společenství se Brazílie v roce 1907 zúčastní mírové konference v Haagu, kde Brazílii reprezentoval diplomat Ruy Barbosa. Barbosa vynikal tím, že vehementně, avšak pacificky, obhajoval princip rovnoprávnosti států²³. První republika byla provázená několika politickými zápletkami. Jeden z těchto tahů byla takzvaná *política do café-com-leite* neboli politika kávy a mléka, kdy se vláda země pomocí dohody střídala mezi představiteli státu São Paulo a Minas Gerais, tedy státy produkujícími kávu, respektive mléko. Tento systém začal během období prvního civilního prezidenta Prudente de Moraes. K zaručení fungování tohoto paktu, byla druhým prezidentem Campos Sallesem od roku 1898 použita takzvaná *política dos governadores*, neboli politika guvernérů,

fakta. ISBN 80-7023-238-2.

²² *República velha*.

²³ COUTINHO, Maria do Carmo Strozzi. *II Conferência da Paz, Haia, 1907: a correspondência telegráfica entre o Barão do Rio Branco e Rui Barbosa*. s. 29. ISBN 9788576315087.

kde za autonomii vlády oligarchů v jednotlivých federativních státech získával stát politickou podporu při volbách do kongresu.²⁴

Dalším významným okamžikem pro Brazílii bylo zapojení do první světové války sloužící „k zlepšení vlastního postavení na mezinárodní scéně“²⁵. V roce 1917 vyhlásila válku Německu. Jako stát stojící na straně vítězů byla Brazílie jednou ze zakládajících zemí Společnosti národů, ze které vystoupila v souvislosti se situací kolem přijetí Německa v roce 1926. Brazílie se také zúčastnila Pařížské mírové konference v roce 1919 a zároveň podepsala Versailleskou smlouvu s Německem. Období dnes zvané „stará republika“ končí vojenským pučem Getúlia Vargase v roce 1930.

²⁴ A História da Câmara dos Deputados: A 1ª República. *CÂMARA DOS DEPUTADOS* [online]. Fevereiro 2009. [cit. 2015-06-18]. Dostupné z: <http://www2.camara.leg.br/a-camara/conheca/historia/historia/a1republica.html>

²⁵ KLÍMA, Jan. *Dějiny Brazílie*, s. 209.

2. POČÁTKY A VÝVOJ PROBLEMATIKY IMIGRACE

2.1 Otroctví a cesta k jeho zrušení

Obchod s otroky, hlavně jejich doprava z Afriky, se dá chápat jako forma násilné migrace. Brazílie dlouho spoléhala na pracovní sílu, kterou otroctví představovalo. Tlak na zrušení obchodu s otroky byl dlouhodobým jevem, za kterým stála hlavně Velká Británie. Diskuse v tomto směru týkající se Brazílie se objevují již od doby jednání o uznání nezávislosti brazilského císařství. V té době Brazílie zrušila všechny smlouvy podepsané portugalskou správou, a znovu vstoupily v platnost až po ratifikaci nezávislou brazilskou vládou. Portugalsko v tomto období vyhovělo požadavkům Anglie týkajících se kontroly a soudů s obchodníky s otroky, avšak v roce 1823 kdy Portugalsko podepsalo smlouvy omezující obchod s otroky, již Brazílie vedla samostatnou zahraniční politiku a tak se jí tato pravidla netýkala. Nicméně i zde bylo toto téma živé, protože na jedné straně existoval tlak statkářů, kteří na otrockou pracovní sílu spoléhali a na druhé straně protitlak liberalistů na zrušení obchodu s otroky.

Tlak Anglie na Brazílii ohledně ukončení obchodu s otroky zůstal nevyslyšen, avšak vyvrcholil v Anglii vydáním jednostranného vyhlášení *Aberdeen Act*²⁶ v roce 1845, kde si Anglie vyhrazovala právo zachytit brazilské lodě vezoucí otroky a soudit takovéto případy. Tento krok byl významným podnětem pro vydání zákona „*Eusébio de Queiroz*“ uvedeným pod číslem 581 z 4. září 1850²⁷, týkající se vyhlášení konce obchodování s otroky na území císařství. Porušení tohoto zákona brazilskými loděmi kdekoliv bylo považováno za pirátství a podle toho se přistupovalo k obviněným. I když tento zákon nerušil otroctví, pouze obchod s otroky, byl jeho význam zásadní. Eliardo França Teles Filho ve svém článku *Eusébio de Queiroz e o Direito* (Eusébio de Queiroz a právo) označuje dokonce tento zákon jako mezník a píše: „Tímto se otevřela pracovní místa pro svobodnou pracovní sílu v

²⁶ HOGG, Peter. *The African Slave Trade and Its Suppression A Classified and Annotated Bibliography of Books, Pamphlets and Periodical*. Hoboken: Taylor and Francis, 2014, s. 259. ISBN 9781317792352.

²⁷ BRAZÍLIE LEI Nº 581, DE 4 DE SETEMBRO DE 1850 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1850, Página 267 Vol. 1 pt. I (Publicação Original)*. 1850.

městských zónách i mimo oblasti kávových plantáží, čímž se nastartoval přechod od ekonomiky založené na práci otroků směrem k ekonomice používající placenou pracovní sílu²⁸. Reálný dopad této změny byl ovšem částečně tlumen faktem, že se část obchodu pouze formálně transformovala na pronájem²⁹.

Během 70. let 19. století také rostl tlak dělnické třídy, která viděla otroky jako neférovou konkurenci na trhu práce. Zásadním krokem cesty ke zrušení otroctví byl *Lei do ventre livre*³⁰, neboli zákon svobodného lůna, podepsaný princeznou-regentkou Isabel v roce 1871 za nepřítomnosti jejího otce Pedra II. Tento zákon zaručil svobodu dítěte narozeného otrokyni a zřídil také fond pro výkup otroků. Ale zákon neměl dostatečný efekt a tak další kroky prováděl i sám císař například podporou fondu pro výkup otroků³¹. Ani to však nemělo dostatečný účinek, aby se situace vyřešila. Eskalace těchto tlaků během cesty císaře do Evropy za rekonvalescencí přiměly dne 13. května roku 1888 princeznu Isabel podepsat *Lei Áurea*³², neboli zlatý zákon, který otroctví v zemi úplně zruší.

2.2 Imigrace jako životní potřeba země

Úsilí Anglie na zrušení obchodu s otroky způsobilo výrazný nedostatek pracovní síly k vykonávání zemědělských aktivit, které Brazílie nutně potřebovala. V kombinaci s velmi malou populační hustotou v obrovské zemi, tato skutečnost vyvolala potřebu vyhledávat jiné zdroje pracovní síly.

Dekret z prosince 1835³³ nabízí možnost lépe pochopit vydané podmínky pro guvernéry brazilských kapitanátů. Článek 15 tohoto dekretu prohlašuje zemědělství jako hlavní zdroj bohatství Brazílie a záruku budoucího blahobytu země. S cílem podporovat zemědělství vyhláška definuje potřebu nejen zřízení praktických škol v

²⁸ FRANÇA TELES FILHO, Eliardo. *Revista Jurídica: Presidência da República*. Vol.7. 2006, (76): 53. DOI: 1808-2807. Dostupné také z: http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/revista/Rev_76/index.htm

²⁹ GAZETA DE NOTÍCIAS. *Aluga-se uma negrinha*. 1881, VII(201): 3.

³⁰ BRAZÍLIE LEI N° 2.040, DE 28 DE SETEMBRO DE 1871 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1871, Página 147 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1871.

³¹ BRAZÍLIE LEI N° 3.270, DE 28 DE SETEMBRO DE 1885 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1885, Página 14 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1885.

³² BRAZÍLIE LEI N° 3.353, DE 13 DE MAIO DE 1888 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 14/5/1888, Página 1 (Publicação Original)*. 1888.

³³ BRAZÍLIE DECRETO DE 9 DE DEZEMBRO DE 1835 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1835, Página 134 Vol. 1 pt II (Publicação Original)*. 1835.

tomto oboru, ale je zde zmíněno i získávání kolonistů. Tito kolonisté by měli pocházet ze zemí majících vyšší úroveň znalostí v oblasti zemědělství, anebo vlastníci zemědělské technologie, například v podobě strojů či nářadí. Právě v tomto dekretu je zdůrazněna potřeba přijmout kolonisty, kteří vytvoří nový zdroj pracovní síly a umožní získání bohatství země. V mezidobí, kdy se čeká na vytvoření nových zákonů, které kolonizaci upravují a jiná opatření pro motivaci imigrantů, je nutné kolonistům pomáhat. Je pro ně zaručena „jejich doprava, jejich obživa a další výhody“³⁴. Již v této době je možné pozorovat zrod služeb poskytovaných imigrantům, které se v budoucnu budou opakovat, rozšiřovat a regulovat.

2.3 Socioekonomické souvislosti

Jedním z důležitých aspektů přispívajících k úspěchu imigračních politik Brazílie byla podpora vlády. Kromě povolování spontánní imigrace, nabízela vláda navíc podporu i privátním iniciativám. Imigrace nebyla vždy podporována pouze k zemědělským účelům, ale často se jednalo i o selektivní formu, jako například import misionářů z řádu kapucínů z Itálie³⁵. Také dekret z října 1856³⁶ schvaluje rozpočet na tři roky pro zajištění imigrantů na zcela konkrétní úkol, v tomto případě dokončení celního přístavu a postavení hráze pro využívání válečnými loděmi.

Vláda uzavírala smlouvy s brazilskými provinciemi, díky kterým dostaly provincie povolení k provádění imigračního procesu. Běžná smlouva buď dávala povolení již vniklé společnosti, anebo opravňovala k zakládání společností nových s cílem přivést daný počet imigrantů, obvykle rozdělených do ročních kvót. Ve smlouvě bylo také specifikováno, z které oblasti by měli imigranti pocházet a v jaké oblasti Brazílie by měli pracovat.

Pohled do takovýchto raných smluv nabízí například dekret z října 1872³⁷, kde vláda diktuje podmínky patřící ke smlouvě se společností *Brasilian Coffee*

³⁴ BRAZÍLIE DECRETO DE 9 DE DEZEMBRO DE 1835 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1835, Página 134 Vol. 1 pt II (Publicação Original)*. 1835.

³⁵ BRAZÍLIE Decreto nº 285, de 24 de Junho de 1843 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1843, Página 25 Vol. pt I (Publicação Original)*. 1843.

³⁶ BRAZÍLIE Decreto nº 885, de 4 de Outubro de 1856 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1856, Página 59 Vol. 1 pt. I (Publicação Original)*. 1856.

³⁷ BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.128, DE 30 DE OUTUBRO DE 1872 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1872, Página 1018 Vol. 2 pt. II (Publicação Original)*. 1872.

States. Tímto se společnost zavazovala dodat během 4 let 5 tisíc severoevropských imigrantů dle určitého stupňujícího se ročního plánu. Konečným cílem těchto imigrantů byly hlavně, ale ne výhradně, kávové plantáže.

Podmínky pro výběr imigrantů byly morálnost, pracovitost, pevné zdraví a věk, který byl omezen do 45 let, kromě mužů, kteří stáli v čele rodiny.

Společnost se zavázala poskytnout každé rodině bydlení v podobě domu o výměře 340 čtverečných stop, což se rovná 31,62 m² a pozemek ve výměře 4 akrů, což se rovná 16 184 m² po dobu 4 let s tím, že na konci tohoto období si imigrant nemovitost včetně plantáží odkoupí za stanovenou cenu. Dle smlouvy, měl také každý jednatel starší 18 let mít na starosti 500 kávovníků na pěstování. Úroda by pak měla být odprodána společnosti *Brasilian Coffee States* za sjednanou cenu. Další členové rodiny, jakmile dosáhli věku 10 let, dostávali množství kávovníků na pěstování dle jejich fyzických možností a tento počet se každoročně zvyšoval. Společnost se dále zavázala budovat na vlastní náklady v každém imigračním centru základní školu, chrám a nemocnici.

Subvence ze strany vlády pro firmu byly pro každého odbaveného imigranta ve výši 3 liber pro mladistvé od 2 do 10 let a 6 liber mladším 45 let (nebo i starším, byli-li v čele rodiny). Dále 110\$000³⁸ za dospělého a 55\$000 za mladistvého, kterého firma usídlila dle této smlouvy. Při úspěšném splnění podmínek kontraktu získá firma ročně odměnu 30:000\$000, v tehdejších poměrech to znamená přibližně 30 kg zlata³⁹. Vláda také poskytla jednorázovou jízdenku každému imigrantovi i na jeho zavazadla a osvobození od cel. Případné vzniklé rozpory mezi společností a brazilskou vládou, byly řešeny arbitry v Brazílii.

Při uzavírání dalších smluv se podmínky obvykle příliš nelišily. Často v nich byl určen maximální počet nezemědělských pracovníků přivezených do země. Příkladem je dekret z července 1874⁴⁰, který jedná o takzvaném „dovozu“ sto tisíc imigrantů národností německé, rakouské, švýcarské, severo-italské, baskické, belgické, švédské, dánské a francouzské. Mezi imigranty byl povolený počet

³⁸ Historická měna *real*, množné číslo *réis*. Symbol „\$“ sloužil jako oddělovač tisíců. K oddělování milionu sloužil symbol „:“. 1:000\$000 se četl, v dnešní grafii „um conto-de-réis“.

³⁹ GOMES, Laurentino. *1808: como uma rainha louca, um príncipe medroso e uma corte corrupta enganaram Napoleão e mudaram a história de Portugal e do Brasil*. 2a. ed. São Paulo: Editora Planeta do Brasil, 2007. ISBN 978-857-6653-202.

⁴⁰ BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.663, DE 17 DE JUNHO DE 1874 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1874, Página 663 Vol. 1 pt. II (Publicação Original)*. 1874.

nezemědělců v maximální výši 20%. Ve smlouvách se objevovala i jiná ustanovení preferencí, například pro imigranty mající nějaké jmění⁴¹.

Smlouvy však nebyly vždy řádně plněné, jak lze například vidět v dekretu z dubna 1877 se společností *Pereira Alves, Bendaszeski & Companhia*. Tato společnost nenaplnila smlouvu: „1. importováním imigrantů v počtu menším než bylo ročně ujednané a navíc bez předběžné přípravy pozemních parcel, kde by je bylo možné vhodně umístit; 2. nutila vládu k poskytování ubytování v národních koloniích a na pozemcích a poskytnout výhody velké části těchto imigrantů“⁴². Dle tohoto dekretu společnost také nekonala jiné úkoly jako například potřebná zlepšení umožňující blahobyť rezidenčních kolonistů a umístění nových. Tato smlouva byla zrušena princeznou Isabelou jménem císaře. Další řešení pro neschopnost plnění klauzule ve smlouvě byla dohodou. Dekret z listopadu 1874⁴³ snižuje počet imigrantů, které měla společnost *Sociedade Colonizadora de 1849 de Hamburgo* na 700, aniž by přišla o subvenci předem ujednanou. V dekretu z ledna 1887⁴⁴ se změnila smlouva s touto společností z důvodů nedosažení kvót, tentokrát se snižuje nejen počet imigrantů, ale i výše subvence vládou poskytnuté.

Význam vládní podpory imigrace je také k nalezení například v dekretu ze srpna 1892⁴⁵, který dává souhlas vládě, aby poskytla náhradu knězi Antoniu Martuccimu za poskytnuté služby propagace imigrace v Evropě, nanejvýš částkou 1:000\$000.

Dle vyhlášených základních potřeb, smlouvy uzavřené za účelem přivezení imigrantů umožňovaly pouze velmi malý počet imigrantů, kteří nebyli schopni práce na polích, většinou v rozmezí 5 až 20% z celkového počtu umístěných kolonistů.

⁴¹ BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.153, DE 27 DE NOVEMBRO DE 1872 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1872, Página 1139 Vol. 2 pt. II (Publicação Original)*. 1872.

⁴² BRAZÍLIE DECRETO Nº 6.549, DE 13 DE ABRIL DE 1877 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1877, Página 305 Vol. 1 pt II (Publicação Original)*. 1877.

⁴³ BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.806, DE 25 DE NOVEMBRO DE 1874 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1874, Página 1208 Vol. 2 pt. I (Publicação Original)*. 1874.

⁴⁴ BRAZÍLIE DECRETO Nº 9.699, DE 15 DE JANEIRO DE 1887 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1887, Página 58 Vol. 1 pt I (Publicação Original)*. 1887.

⁴⁵ BRAZÍLIE. DECRETO Nº 72, DE 5 DE AGOSTO DE 1892. *Coleção de Leis do Brasil - 1892, Página 71 Vol. 1 pt I (Publicação Original)*. 1892.

2.4 Otázka integrace

Z počátku otázka integrace imigrantů nebyla nijak stěžejní, nicméně postupně docházelo k situacím vyžadujícím řešení. Toto významně eskalovalo v období revolučních nálad počátkem 20. století a tato otázka se stala pro Brazílii zásadní. Ovšem nutnost integrace cizinců nebyla v tomto období zdaleka zvažována poprvé. Giralda Seyferth, profesorka oddělení antropologie národního muzea univerzitní fakulty Rio de Janeiro - UFRJ vysvětluje skutečnosti, které vedly k uvědomění si významu integrace. V jejím díle *Kolonizace, imigrace a rasová otázka v Brazílii*⁴⁶, které řeší hlavně otázku rasovou, Giralda popisuje kroky ke kolonizaci Brazílie již od roku 1818. Upozorňuje mimo jiné na skutečnost, že jedna z prvních kolonií v Brazílii byla složená jenom z imigrantů německé národnosti. Umístění těchto kolonií daleko od kontaktu s brazilskou realitou a jejich obsazení exkluzivně jednou národností způsobilo sociální tlaky a projevovaly se i separatistické tendence. Posléze se zvýšila kritika vůči Němcům těmi, kteří se obávali „masového přísunu lidí s jazykem, kulturou a náboženstvím velmi odlišným od brazilské reality“⁴⁷. Mnozí považovali Němce za hrozbu pro Brazílii a používali termín „*perigo alemão*“ neboli německé nebezpečí. Koncem roku 1850 se začaly objevovat projevy v tisku podněcující takzvaný „germanismus“ nebo „*Deutschum*“. V novinách *Colonie Zeitung* se v roce 1862⁴⁸ objevil nacionalistický článek, v němž autor projevuje stesk po staré vlasti a zároveň žal vůči nepřátelskému přijetí. Stěžuje si, že německé imigranty země neuznává jako své vlastní děti a že jsou často ostrčení. Tyto pocity vyvolávají stále silnější touhu po staré vlasti, „která nás ovšem již spustila z očí a zapomněla“. Cítili se jako bez domova a nevěděli, kam mají patřit. Autor se ale přesto nevzdává myšlenky na integraci a podněcuje krajany ke snaze nezklamat svou novou vlast. Chtěl, aby působili v pravém německém smyslu a duchu, díky kterým se jim podaří získat pozornost a uznání v nové vlasti a navázat v ní přátelštější a šťastnější vztahy. Dále by přivítal znovunavázání vztahů se starou vlastí a tímto jakoby rozšířit starou vlast až k nim, i když nikoliv co se týče prostoru, ale zase s ní spojit duševně.

⁴⁶ Colonização, imigração e a questão racial no Brasil. *Colonização, imigração e a questão racial no Brasil*. 2002, (53).

⁴⁷ Colonização, imigração e a questão racial no Brasil. *Colonização, imigração e a questão racial no Brasil*. 2002, (53): 121.

⁴⁸ *Colonie Zeitung*. Joinville: D. Dörffel, 1862, 1(Probenummer).

Tento způsob vidění situace je shodný s politikou Německa z roku 1859, která zakázala emigrace ze země směrem do Brazílie⁴⁹ pomocí takzvanému „von-der-Heydt'sches Reskript“. Edikt nazvaný dle ministra průmyslu a obchodu Pruska barona August von der Heydt zrušil doposud vydané a i budoucí povolení k rekrutování emigrantů do Brazílie, a to kvůli velmi špatnému chování vůči pruským občanům. „Robert Avé-Lallemant, doktor z Lübecku, poté co se vrátil z Brazílie, oznámil o hrozných podmínkách německých kolonistů u řeky Mucury v Minas Gerais, kteří byli omezováni na svých právech, byli vykořisťováni bez dostatečné výživy a adekvátní lékařské péče a také byli tlačeni do dluhové spirály“⁵⁰.

Giralda Seyferth tvrdí, že „rozdíly etnické a kulturní povahy“ byly „představovány jako hrozba pro jednotu státu-národa“⁵¹. V tomto kontextu ovšem nelze podcenit ani širší geopolitické snahy různých aktérů. Význam těchto snah byl silně akcentován zájmem Německa zařadit se mezi koloniální mocnosti. „Velkomocenská politika německého císaře Viléma II. počítala se zneužitím germánského živlu v Brazílii pro vytvoření budoucí německé sféry vlivu na tomto kontinentě. Německá propaganda zdůrazňovala zejména složení obyvatelstva v Rio Grande do Sul a Santa Catarině, kde se vytvořily souvislé oblasti německé kolonizace kolem Porta Alegre, São Leopolda a Blumenau“⁵².

Později v historii byla tato otázka stále aktuální. Opatření vlády v období takzvané nové republiky prostřednictvím zákonného dekretu číslo 948 z 13. prosince 1938⁵³ stanoví zásadní změny s účelem „podporovat asimilaci *cizinců*“, avšak je zde použit termín *alienígenas*. *Alienígenas* byl název pro cizince, který měl pejorativní význam a byl použit pro ty, kteří pocházeli z nepřizpůsobivých národů⁵⁴.

Zákon úkoluje *Conselho de Imigração e Colonização*, tedy Radu pro imigraci a kolonizaci, aby kvůli komplexitě povahy problematiky ve spolupráci s jinými

⁴⁹ CARVALHO ARROTEIA, Jorge. *A emigração portuguesa - suas origens e distribuição*. 1a. edição. Lisboa: Instituto de Cultura de Língua Portuguesa, 1983. Biblioteca Breve, 79.

⁵⁰ ADAM, Thomas. *Germany and the Americas: culture, politics, and history : a multidisciplinary encyclopedia*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, 2005. ISBN 9781851096336.

⁵¹ Colonização, imigração e a questão racial no Brasil. *Colonização, imigração e a questão racial no Brasil*. 2002, (53): 118.

⁵² KLÍMA, Jan. *Dějiny Brazílie*, s. 266.

⁵³ BRAZÍLIE DECRETO-LEI N° 948, DE 13 DE DEZEMBRO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 270 Vol. 4 (Publicação Original)*. 1938.

⁵⁴ Colonização, imigração e a questão racial no Brasil. *Colonização, imigração e a questão racial no Brasil*. 2002, (53).

orgány veřejné správy, provedla opatření pro výše uvedený cíl, tj. asimilaci cizinců. Podtrhává potřebu centralizovat řízení procesů asimilace kolonistů cizího původu a nacionalizaci dětí cizinců. Zejména v osnovách prvního stupně škol byl kladen důraz na národní cítění.⁵⁵

Komplexní snaha o úpravu imigrační politiky je vidět ve velké dynamice změn a úprav. Výše zmiňovaný zákonný dekret číslo 948 cituje zákonný dekret číslo 383 z 18. dubna 1938, zákonný dekret číslo 406 z 4. května 1938, zákonný dekret číslo 639 z 20. srpna 1938, zákonný dekret číslo 868 z 18. listopadu 1938 a dekret číslo 3010 z 20. srpna 1938.

Zásadní povaha těchto dekretů pro účely zkoumání imigrační politiky Brazílie vyžaduje podrobnější analýzu. Zde je uvedena kompilace jejich hlavních bodů.

Dekret z dubna 1938⁵⁶ diktuje přísná pravidla pro cizince i Brazilce. Cizincům byla zakázána účast na jakýchkoliv politických aktivitách v Brazílii a také vměšování se do veřejných záležitostí země. Mezi politickými aktivitami vyjmenovanými v tomto dekretu patří například zřízení nebo účast v organizacích mající cíle propagace či šíření idejí a programy cizích politických stran. Zakázány byly projevy s cílem šíření politických idejí, zejména demonstrace a shromáždění jakéhokoliv počtu osob, publikace tiskovin, poskytování rozhovorů, vyvěšování vlajek cizích politických stran anebo nošení jejich symbolů. Pravidla platila pro cizince rezidenty i nerezidenty v Brazílii. Povoleny byly oficiální státní vlajky, shromáždění kulturního, benefičního či asistenčního charakteru, která ale mohla proběhnout pouze s povolením policejních orgánů, ale ani na tyto aktivity se nesměly přijmout jakékoliv subvence cizího státu, ani od subjektů s rezidenturou v jiné zemi. I přes toto všechno byla zakázána účast v těchto aktivitách rodilým nebo naturalizovaným Brazilcům.

Ostatní zmíněné zákony regulují vstup cizinců na národní území. Zakazují vstup na území řadě cizinců, ať jednoho či druhého pohlaví:

- zmrzačeným, chromým, invalidům, nevidomým a neslyšícím-němým;
- chudým, vagabundům, cikánům apod.;

⁵⁵ BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 868, DE 18 DE NOVEMBRO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 125 Vol. 4 (Publicação Original)*. 1938.

⁵⁶ BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 383, DE 18 DE ABRIL DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 53 Vol. 2 (Publicação Original)*. 1938.

- mentálně postiženým, trpícím neurózou a nervovými nemocemi jakéhokoliv původu⁵⁷, alkoholikům nebo toxikomanům;
- trpícím nevyléčitelnou nemocí, či vážnou přenosnou nemocí hlavně tuberkulózou, trachomem, pohlavní infekcí, leprou a jinými dle ustanovení veřejného zdravotnictví;
- toho, kdo má vnitřní zranění orgánů nebo komu orgány selhávají;
- mladším 18 a starším 60 let cestujícím samostatně, kromě výjimek vyjmenovaných v dekretu;
- tomu, kdo neprokáže zákonem uznanou profesní kvalifikaci nebo dostatek financí pro své živobytí a živobytí těch na něm závislých;
- tomu, který svým chováním ohrožuje veřejný řád a národní bezpečnost nebo strukturu institucí;
- který byl již z Brazílie vykázán, pokud nebyl tento akt zrušen;
- ten, kdo v zahraničí byl odsouzen za čin, který dle brazilských zákonů vyvolá extradici;
- konajícím prostituci nebo ten, kdo ji zneužívá nebo má nemorální zvyky.

Vláda si dále vyhrazuje právo omezit či zakázat, ať z důvodů sociálních či ekonomických, vstup individuí určité rasy či původu, dle posouzení Rady pro imigraci a kolonizaci.

Brazilští zástupci v zahraničí vydávali vízum po ověření, dle svých možností, pravosti dokladů jim cizinci předkládanými. Dále musel cizinec dodat potvrzení o svém zdravotním stavu, které pro konzulát vydal důvěryhodný doktor. Vízum bylo uděleno, pokud nebylo zjištěno, že je cizinec nežádoucí na území Brazílie a pokud nebyla známa skutečnost, či rozumný důvod, proč by cizinec mohl být považován za nežádoucího.

Vstup cizinců na území byl tímto zákonem omezen pouze na určitá místa, která byla určena dle dopravního prostředku. Pokud cizinec cestoval lodí, byl vstup možný pouze v několika jmenovaných přístavech a pokud jel cestou pozemní, říční či letecky směl vstoupit pouze tam, kde se nacházel federální imigrační inspektorát či pobočka imigračního oddělení.

⁵⁷ BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 639, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 166 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1938.

Dokument určoval kategorii cizince, který měl zájem vstupovat na území dle charakteru pobytu, a to permanentního charakteru, kdy by byl pobyt na území delší než 6 měsíců, a dočasného charakteru. Ti druzí byli rozděleni do kategorie turisty a tranzitního cizince; reprezentanti obchodních cizích firem, kteří jsou vysláni na obchodní cestu; umělci, sportovci, a ti, kteří cestují na konference apod. a také profesori a spisovatelé⁵⁸. Změnu charakteru návštěvy země bylo možné udělat, pokud byla splněná pravidla v tomto dokumentu obsažená.

Zajímavým prvkem, který byl součástí tohoto dokumentu, byla existence vstupních kvót pro cizince. Počet cizinců určité národnosti vpuštěných na území za účelem trvalého pobytu byl omezen na dvě procenta z počtu cizinců stejné národnosti k trvalému pobytu, kteří na území Brazílie vstupovali v období mezi 1.1.1884 a 31.12.1933. Giralda Seyferth ohledně nastaveného období pro výpočet kvót upozorňuje na skutečnost, že dané rozmezí je období, kdy na území vstupovalo nejvíce Evropanů latinského původu, tedy ti z Itálie a Pyrenejského poloostrova⁵⁹, tedy ti, kteří se lépe přizpůsobovali zvyklostem Brazílie. Ve specifikovaném období je tato preference patrná v následujících číslech zaznamenaných brazilským statistickým institutem IBGE⁶⁰. Celkem šlo o 1 401 335 Italů, 1 145 737 Portugalců, 587 114 Španělů a pouze 154 397 Němců a 142 457 Japonců.

Když se jednalo o subjekty státu, který vznikl po 1.1.1914, kvóta se počítala dle počtu vstupů k trvalému pobytu od tohoto data do 31.12.1933 a dovolila se navýšení o 20% za každou dekádu či zlomek dekády předcházející existence státu. Pokud se jednalo o pár odlišných národností, aplikovala se pro oba kvóta národnosti, která nebyla ještě vyčerpána. Pokud by výpočet kvót jedné národnosti nedosáhl počtu 3000 osob, Rada pro imigraci a kolonizaci mohla ji až do tohoto limitu zvýšit. Pokud cizinec nemohl prokázat svojí státní příslušnost nebo byl bezzemek, musel doložit, že se kdykoliv může vrátit do země, ve které předtím žil.⁶¹

⁵⁸ BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 639, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 166 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1938.

⁵⁹ Colonização, imigração e a questão racial no Brasil. *Colonização, imigração e a questão racial no Brasil*. 2002, (53): 129.

⁶⁰ *Brasil 500 anos de povoamento*. Rio de Janeiro: INSTITUTO BRASILEIRO DE GEOGRAFIA E ESTATÍSTICA - IBGE, 2007, s. 226. ISBN 978-85-240-3940-9.

⁶¹ BRAZÍLIE DECRETO Nº 3.010, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Diário Oficial da União - Seção I - 22/8/1938, Página 16792 (Publicação Original)*. 1938.

Do kvót se nepočítali návštěvníci krátkodobého charakteru. Předpis také řeší situace rodinné povahy, takže do kvót se nepočítaly ani manželky či vdovy brazilských občanů, dokonce i když by byly bez státní příslušnosti. Dále také ne manžel ani nezletilé děti Brazilky, pokud měla brazilský pas. Do kvót se nezahrnovaly ani děti mladší jednoho roku. Cizinci s bydlištěm v Brazílii, kteří vycestovali, se do kvót nepočítali pokud se vrátili po době kratší než dva roky. Na druhou stranu se tento systém kvót týkal i Brazilců, kteří získali občanství v jiné zemi⁶².

Prvek, který přetrvává od samého začátku imigrační politiky Brazílie, je zachování důrazu na zemědělství. I v těchto zákonech a dekretech je 80% všech kvót pro cizince určeno zemědělcům nebo technikům zemědělského průmyslu. Cizinec, který při naplněné kvótě přicestoval jako zemědělec nebo zemědělský technik⁶³, nesměl svou profesi bez povolení Rady pro imigraci a kolonizaci opustit 4 roky od vylodění na brazilském území. Pokud lhůtu 4 let nedodržel, mohl být vyhoštěn nebo repatriován⁶⁴.

Rada mohla dále, podle ekonomických potřeb země, určit, aby se nevyčerpaná kvóta využila pro některou z národností, která již svou kvótu vyčerpala. Do těchto kvót se také zahrnovali imigranti příšlí na základě bilaterálních smluv uzavřených s imigračními zeměmi. Dokument předpokládal uzavírání vládních bilaterálních smluv týkajících se imigrace a kolonizace s cílem získat a udržet zemědělské pracovníky. Guvernéři jednotlivých Brazilských států mohli tyto smlouvy také navrhopat a v případě, že by byly Radou schválené, byli zodpovědní za jejich naplnění.

Dle tohoto zákona, kontrola zaměstnání a bydlení cizince probíhala tak, že se musel do 30 dnů od vylodění zaregistrovat na určeném policejním úřadě. Po dobu 4 let musel cizinec každou změnu v zaměstnání, či bydlení oznámit a tyto informace byly předány Radě pro imigraci a kolonizaci. I v případě, že nenastala žádná změna, musel každoročně své údaje obnovit až do ukončení čtyřleté lhůty. Cizinci, kteří při

⁶² BRAZÍLIE Decreto-Lei n° 406, de 4 de Maio de 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 92 Vol. 2 (Publicação Original)*. 1938.

⁶³ BRAZÍLIE DECRETO-LEI N° 639, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 166 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1938.

⁶⁴ Tamtéž.

vstupu v platnost tohoto zákona již žili v zemi, se také museli zaregistrovat⁶⁵. Toto ovšem neplatilo pro turisty a cizince v tranzitu.

Bez obdržení dokladu totožnosti od policejních identifikačních služeb nesměl žádný cizinec zůstat na území déle než 6 měsíců. Pro získání tohoto dokladu musel cizinec doložit pas a vízum, které potvrzovaly legálnost jeho pobytu v zemi⁶⁶. Dále mohl cizinec, který se ocitl v zemi v neregulérně, zlegalizovat svou situaci do 120 dnů, splnil-li požadavky tohoto zákona. Tato lhůta byla ze zákona daná a nebylo možné ji prodloužit.

Cizinec, který se ocitl na území Brazílie v charakteru krátkodobého pobytu nesměl být v zemi zaměstnán ani zde pracovat. Výjimkou byli již dříve zmínění umělci, sportovci, a ti, kteří cestují na konference a ti, kteří jsou na obchodních cestách⁶⁷.

Záležitosti saturace, integrace a asimilace cizinců jsou v tomto zákonu řešeny tak, že žádné kolonizační centrum, zemědělské centrum či kolonie nesměly být obsazeny cizinci pouze jedné národnosti. V těchto centrech vzniklých ať z vládní či nevládní iniciativy se muselo ubytovat minimálně 30% lidí brazilské národnosti a zbylých 70% se mohlo skládat maximálně z 25% každého cizího národa. Pokud by byl nedostatek obyvatel Brazilské národnosti, Rada mohla autorizovat doplnění cizinci, nejlépe Portugalci. Tato centra musela být vždy řízena nativními Brazilci. Centra navíc nemohla získat cizí denominaci (cizí jméno). Rada pro imigraci a kolonizaci mohla zasahovat tehdy, byla-li obsazenost těchto kolonií odlišná od etnického či sociálního složení brazilského lidu.

V těchto centrech musel být dostatek základních škol, všechny předměty se musely učit v portugalštině a učebnice musely být napsané pouze v portugalštině. Výjimkou byla výuka cizích jazyků, která mohla probíhat i takzvanou přímou metodou, tedy přímo v daném jazyce. Cizí jazyky se však ve školách nesměli učit žáci mladší 14 let. Školy také musely být řízeny rodilým Brazilcem. Syllabus prvního a druhého stupně obsahoval výuku brazilského dějepisu a zeměpisu. Ve školách pro dospělé se vyučovaly základy politických institucí v zemi.

⁶⁵ BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 639, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 166 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1938.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 639, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 166 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1938.

Dále v těchto zónách nebyla bez povolení Rady pro imigraci a kolonizaci nebylo možné v cizím jazyce publikovat knihy, ani tisknout časopisy a noviny. Jiné publikace v cizím jazyce bylo možno vydat pouze s povolením a předběžnou registrací u ministerstva spravedlnosti.

Řešil se i pobyt imigrantů mimo Brazílii. Cizinci, který nebyl v zemi přítomný po dobu kratší než dva roky, stačilo k návratu do Brazílie pouze povolení vydané policií. V případě, že by potřeboval, mohla být doba prodloužena o další rok a to na základě povolení od konzulárních úřadů⁶⁸.

Tento předpis stanovil také pravidla pro získání povolení k hromadnému přivážení imigrantů. Společnosti a jednotlivci, kteří měli zájem o přivážení cizinců, museli předem zažádat o povolení Radu pro imigraci a kolonizaci. Museli kromě dalších záležitostí, garantovat jejich využití v zemědělství a v zemědělském průmyslu. Tato povolení byla uložena na ministerstvu zahraničních věcí Brazílie.

Součástí dohledu nad prováděním a plnění pravidel bylo samostatné imigrační oddělení patřící k ministerstvu práce, průmyslu a obchodu. K tomuto účelu mohly konzulární úřady Brazílie v zahraničí zaměstnávat technické pracovníky, kteří spolupracovali u výběrových řízení. Předpis také umožňoval registrovaným společnostem, jednotlivcům i brazilským státům, aby měli svého akreditovaného zástupce či agenta v zahraničí. Zákon na tyto lidi kladl přísné požadavky, z čehož zásadní byl požadavek brazilské národnosti.

Dále se proces imigrace kontroloval tím, že cizince směly dopravit pouze registrované plavební společnosti a to pouze na místa určená k vyloďení. Tyto firmy musely doložit mimo jiné seznam pasažérů ověřený konzulárním úřadem včetně cílové destinace cizince. Přísná pravidla diktovala, že žádná dopravní společnost nesměla prodat lístek cizincům, kteří neměli v pasu vízum a zároveň nepředložili další doklady vyžadované konzulárním oddělením. S ohledem na důstojné dopravní podmínky bylo lodním dopravním firmám zakázáno přetěžovat kapacitu 3. třídy při cestě do Brazílie. Podobná pravidla týkající se místa vstupu do země a pasové kontroly platila i pro společnosti, které provozovaly leteckou dopravu.

⁶⁸ Původní zákon byl ve znění jednoho roku, změna na dvou let se stala v zákonném dekretu číslo 639 z 20. srpna 1938.

Zavedl se také imigrační kolek, který se stal formou placení poplatků na konzulátech. Za vízum do pasu cizince s cílovou destinací Brazílie se platilo kolkem v hodnotě 200\$000 ouro⁶⁹. Poplatek za vízum neplatili zemědělci, zemědělstí technici. Poplatek neplatili ani turisté za předpokladu, že mezi oběma zeměmi existovala v tomto směru reciprocita. Dalším příkladem poplatku byl poplatek za obnovení návratového víza do Brazílie, který činil 20\$000 ouro. Tyto tarify byly později upravované a rozšiřované například v dekretu z října 1938⁷⁰ a v zákonném dekretu z června 1939⁷¹.

V tomto zákoně byla zřízena *Conselho de Imigração e Colonização*, neboli Rada pro imigraci a kolonizaci. Rada byla složena ze 7 členů, kteří byli jmenováni prezidentem republiky. Tato rada měla mezi svými úkoly určit kvóty pro imigranty, ohodnotit žádosti brazilských federativních států, asociací, společností a jednotlivců, kteří si přáli přivádět cizince. Členové rady se scházeli běžně jednou týdně a v případě potřeby byla možnost svolat mimořádné zasedání. Také předseda rady mohl svolat zasedání. Pro usnášeníschopnost schůze bylo zapotřebí přítomnosti minimálně 4 členů a rozhodovalo se prostou většinou. Do diskusí se mohli zapojit pozorovatelé, nesměli však hlasovat. Funkce členů byla placená a to ve výši 100\$000 za zasedání, na kterém byl člen přítomný. Neúčast na 3 zasedání za sebou, či absence na 10 schůzích za jeden rok vedly k automatickému ukončení členství.

Pravidly v tomto zákoně se nemuseli řídit diplomatičtí a konzulární agenti, členové jejich rodin a služebné (v zákoně uvedeno výslovně v ženském rodě) a to pouze v případě, že do Brazílie cestovali ve službě svých vlád. Dále byli osvobozeni od těchto požadavků oficiální účastníci mezinárodních kongresů či konferencí.

Závěrem předpis zavazuje vládu postarat se o finance potřebné k provedení tohoto zákona. Tyto náklady byly financovány prostředky pocházejícími z prodeje imigračních kolků, vládních pozemků, z pokut stanovených v tomto zákoně a z peněz, které spláceli kolonisté v nukleích, centrech a koloniích udržovaných vládou.

⁶⁹ Real-ouro je speciální konzulární měna, kterou Brazílie používá. Dnešní hodnota odpovídá obvykle 1 USD.

⁷⁰ BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 809, DE 26 DE OUTUBRO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 62 Vol. 4 (Publicação Original)*. 1938.

⁷¹ BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 1.330, DE 7 DE JUNHO DE 1939 *Coleção de Leis do Brasil - 1939, Página 231 Vol. 4 (Publicação Original)*. 1939.

2.5 Imigrace v kontextu diplomacie

Role konzulů byla klíčová k dodržování hladkého průběhu kontrol toku imigrantů a k zajištění dodržování pravidel, která brazilská vláda nastavila. Konzulové například kontrolovali původ, profesi, čestnost a morálku imigrantů a také se ujistili, že se cizinci seznámili s pracovními podmínkami smluv společností, která je najala⁷².

V případě *Tratado de amizade, commercio e navegação* tedy Dohody o přátelství, obchodu a plavby podepsané s Čínou v roce 1881⁷³, měly obě strany právo jmenovat svého diplomatického agenta, který požíval výhody a zásady dle doložky nejvyšších výhod. Dále měly možnost jmenovat generálního konzula, konzula a vice-konzula, kteří mohli působit v přístavech po obdržení exekvatur. Konzulární statut byl určen pouze funkcionářům, ne obchodníkům, a těmto funkcionářům bylo zakázáno obchodovat. Také konzulové využívali doložku nejvyšších výhod, museli respektovat zákony země, kde funkci vykonávali a v případě jejich nedodržování mohli přijít o exekvaturu. Konzul konal také funkci mediátora. V případě jakýchkoliv nesrovnalostí s brazilským poddaným v Číně, by měl být Brazilec přivezen k nejbližšímu konzulovi. Po dobu zadržení poddaného se k němu museli chovat slušně, nesmělo dojít k ublížení ani urážce zadrženého. Konzul byl také řešitelem první instance při sporech vzniklých mezi stranami a také při poskytnutí pomoci v případě lodních nehod.

Konzulové byli zapojováni do různých fází výběrového procesu imigrantů a to obzvláště v období zákazu vstupu imigrantů asijského a afrického původu na brazilské území⁷⁴. Diplomaté a konzulové měli totiž za úkol zabránit jejich odcestování do Brazílie a, pokud by nebyli schopni tento úkol splnit, museli neprodleně tuto skutečnost příslušným orgánům oznámit.

⁷² BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.128, DE 30 DE OUTUBRO DE 1872 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1872, Página 1018 Vol. 2 pt. II (Publicação Original)*. 1872.

⁷³ BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.128, DE 30 DE OUTUBRO DE 1872 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1872, Página 1018 Vol. 2 pt. II (Publicação Original)*. 1872.

⁷⁴ BRAZÍLIE DECRETO Nº 528, DE 28 DE JUNHO DE 1890 *Coleção de Leis do Brasil - 1890, Página 1424 Vol. 1 fasc. VI (Publicação Original)*. 1890.

Do seznamu úkolů konzula přidal úkoly dekret z května 1873⁷⁵, který stanovuje, že konzul musí ověřit smlouvy uzavřené mezi podnikateli a imigranty přímo na místě sepsání smluv a nebo v přístavech.

V rámci dekretu z listopadu 1911⁷⁶ měli konzulové či konzulární agenti za úkol, v případě nepřítomnosti oficiálního přístavního úředníka, ověřit doklady svědčící o věku, morálnosti, profesi a rodinné příslušnosti imigrantů. Navíc pokud se jednalo o cizince cestující na základě vládního imigračního programu museli konzulové potvrdit, že cestující neplatili za vlastní dopravu ani za dopravu své rodiny. Pro tento účel sloužilo prohlášení cestujících. Brazilští reprezentanti museli usilovali i o to, aby do země nevycestovali nežádoucí cestující, například zločinci a žebráci. Dále konzulární úřady zaznamenávaly každé úmrtí kolonistů cizího původu včetně relevantních informací popisujících jeho okolnosti⁷⁷. O oznámení úmrtí příslušnému konzulárnímu úřadu se staral ředitel kolonizačního centra.

Dekret ze srpna 1938⁷⁸ stanovil některé další povinnosti konzulárních úřadů, mezi ně patřila označení v pasu cizince povaha jejich cestování, která by mohla být permanentní či dočasná. Dále měli konzulové sledovat dodržování imigračních kvót, poskytnout informace cizincům přímo v jazyce země, kde konzulát působil. Mezi takovéto informace patřilo shrnutí hlavních povinností cizince, jimž byl podřízen na brazilském území.

2.6 Imigrace z Asie a její specifika

Emigrace z Evropy nestačila prokrýt všechny nároky, které Brazílie na imigraci kladla. Nejednalo se pouze o množství imigrantů, kteří byli ochotní do Brazílie přijet, ale šlo i o náklady, které s tím byly pro Brazílii spojené. V počátcích, se toto dilema dařilo řešit pomocí dovozu otroků z Afriky. S ohledem na zrušení otroctví ale i nezmenšující se zájem na využití a i ochranu brazilských území

⁷⁵ BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.291, DE 24 DE MAIO DE 1873 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1873, Página 412 Vol. 1 pt II (Publicação Original)*. 1873.

⁷⁶ BRAZÍLIE Decreto nº 9.081, de 3 de Novembro de 1911 *Diário Oficial da União - Seção I - 7/11/1911, Página 14384 (Publicação Original)*. 1911.

⁷⁷ BRAZÍLIE Decreto nº 9.081, de 3 de Novembro de 1911 *Diário Oficial da União - Seção I - 7/11/1911, Página 14384 (Publicação Original)*. 1911.

⁷⁸ BRAZÍLIE DECRETO Nº 3.010, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Diário Oficial da União - Seção I - 22/8/1938, Página 16792 (Publicação Original)*. 1938.

eskalovala potřeba využít i další potenciální zdroje imigrace. Jeden z hlavních směrů úvah se týkal imigrace z Asie. Kromě zřejmých komplikací způsobených rozdíly v jazyce a kultuře byly i dřívější zkušenosti s využitím asijských pracovníků rozporuplné. První významnou skupinou asijských imigrantů byli Číňané. Jedním z důvodů byly historické vztahy Portugalska z období portugalské koloniální říše. Dalším faktorem byly zkušenosti s čínskou imigrací v severní Americe.

Čínská pracovní síla byla levnější, avšak provázela ji pověst obviňující je například ze zlodějství, či dokonce z infanticidy. Také předchozí zkušenosti s asijskou migrací, které se datují již od roku 1810, zaznamenaly rozpačité zkušenosti, ale převládaly spíše ty negativní. Problematičnost lze například demonstrovat na tom, že ze všech Číňanů příšlých v roce 1855 jich většina již po roce měla problémy se zákony⁷⁹. Nicméně přes tuto situaci byla u vlastníků půdy zásadní potřeba nahradit otrockou práci svobodnou pracovní silou. Postupné omezování počínající zákazem dovozu otroků z Afriky, přes ukončení obchodu s otroky až po zrušení otroctví jako takového, nutilo Brazílii pokoušet se najít fungující řešení.

V dekretu z července 1870⁸⁰ bylo vyhlášeno povolení pro Manoel José da Costa Lima Vianna a João Antonio de Miranda e Silva, případně jimi zřízenou společností, k importu asijských imigrantů pro práci na polích na období 10 let. Tímto získali od vlády monopolní postavení.

Mezi klauzulemi v této smlouvě jsou některé podmínky, které pro asijské pracovníky nebyly příliš výhodné. Příkladem je článek 10, který nutil pracovníka podepsat novou smlouvu do dvou měsíců od uplynutí předchozího závazku, pokud by chtěl pokračovat na území brazilského císařství. Pokud tak neučinil, musel odejít na vlastní náklady. Dle článku 8, se pracovník podepsáním smlouvy vzdával práva stěžovat si na výši svého platu i tehdy byl-li nižší než ten u jiných denních pracovníků, či dokonce otroků. Tento dekret nezmiňuje žádnou státní finanční podporu. Naopak společnost či signatáři, s nimž vláda podepsala smlouvu, museli složit kauci, která by mohla být použita v případě selhání úkolů ze strany firmy.

⁷⁹ *TRABALHO LIVRE E TRABALHO ESCRAVO*. São Paulo: Coleção da Revista de História, 1973, s.697-705. VOLUME I.

⁸⁰ BRAZÍLIE DECRETO Nº 4.547, DE 9 DE JULHO DE 1870 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1870, Página 382 Vol. 1 pt II (Publicação Original)*. 1870.

Jednalo se mimo jiné o garanci poskytnutí ubytování a živobytí pro přivezené pracovníky nebo nedodržení zákona a přivezení aktivních konzumentů opia.

V rámci smlouvy neměl pracovník trvalé místo působení a zaměstnavatel ho mohl transferovat k jinému zaměstnavateli, či jeho služby zapůjčit. V takovém případě byly zachovány původní podmínky obsažené ve smlouvě. Mezi méně časté přínosné podmínky pro pracovníka patřil článek 15, který zaručoval, že se při transferu pracovníků nesměly rozdělit manželské páry, ani jejich nezletilé děti. Článek 5 stanoví maximální pracovní dobu a to na 10 hodin denně. Tato hranice však mohla být prodloužena na 12 hodin, ale pouze s náhradou ve formě zkrácení celkové doby trvání smlouvy či odpovídající (rozumí se finanční) kompenzací. Mechanismus zavedený tímto dekretem byl poměrně úspěšný a proto došlo několikrát k opakovanému prodloužení této smlouvy^{81,82,83}.

K pozitivnímu přístupu k asijské imigraci přispěl diplomat Salvador de Mendonça. Mendonça⁸⁴ „byl pověřen ministerstvem zemědělství studovat čínskou imigraci ve Spojených státech amerických“ zvláště problematiku „výměny otrocké práce za práci volnou“⁸⁵. Jeho úvahy vyvrcholily v díle vydaném v roce 1879, *Trabalhadores Asiaticos* (Asijská pracovníci). Toto rozsáhlé a velmi podrobné dílo popisuje mimo jiné povahu, způsob života a historii Číňanů. Popisuje, jak jejich pracovní síla byla prospěšná například na ostrovech Honolulu a Lahaina, kde „čínský pracovník je největší element prosperity“⁸⁶. Velmi detailně se zabývá úvahami o osudu Jižní Ameriky. Nejen s ohledem na faktory imigrace ale i: „kvůli naší zeměpisné poloze jsme, pokud budeme čekat se založenýma rukama, předurčeni sloužit jako pouhý stupínek pro vzestup etiopské rasy směrem ke světové civilizační úrovni“⁸⁷. Autor zdůrazňuje, že pro společnost založenou na křesťanských hodnotách by nemělo být problémem stát se pouhým nástrojem pro rozvoj jí považované horší a

⁸¹ BRAZÍLIE DECRETO Nº 4.702, DE 18 DE MARÇO DE 1871 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1871, Página 149 Vol. 1 pt. II (Publicação Original)*. 1871.

⁸² BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.099, DE 2 DE OUTUBRO DE 1872 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1872 Vol. 2 pt. II (Publicação Original)*. 1872.

⁸³ BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.791, DE 11 DE NOVEMBRO DE 1874 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1874, Página 1168 Vol. 2 pt. I (Publicação Original)*. 1874.

⁸⁴ Salvador de Mendonça: Biografia. *Academia Brasileira de Letras* [online]. [cit. 2015-05-27]. Dostupné z: <http://www.academia.org.br/academicos/salvador-de-mendonca/biografia>

⁸⁵ SALVADOR DE MENDONÇA, *Trabalhadores Asiaticos*. New York: Typographia do "Novo Mundo", 1879, s. 11.

⁸⁶ Tamtéž, s. 15.

⁸⁷ Tamtéž, s. 16.

méněcenné rasy s ohledem na lidstvo jako celek. Považuje za těžké „pro náš patriotismus asimilovat s méněcennou rasou místo ... s vyspělejšími rasami ryze evropského původu.“ „Ale“, pokračuje autor, „jak zabránit tomuto kroku nazpět? Ze stejného důvodu, proč my nechceme Afričany, nechce Evropan k nám; navíc proti nám působí naše klima, které spíše zve emigranta etiopského a odpuzuje toho kavkazského“⁸⁸. Ohledně žádoucí evropské imigrace, autor vysvětluje, že „nikdo neemigruje, pokud si nechce polepšit a Evropan, který hledá novou vlast, u nás zatím nenachází naplnění svých tužeb“. Aby se vyřešily „marné pokusy nalákat do naší země evropskou emigraci, naše průmyslová, intelektuální a morální úroveň se musí zvýšit tak, aby rasy, jejichž asimilace nám lépe vyhovuje, směřovaly k nám i přes rozdílnosti klimatu“⁸⁹. Hovoří o bezpochybné schopnosti rozvoje Brazílie, ale že dosavadní rozvoj byl mimo jiné založený na otrocké pracovní síle a na monopolu v produkci kávy, dva faktory, které, jak odhaduje autor, brzy vymizí. Jako jedinou možnost k překonání krize vidí nutnost „najít stejně levnou pracovní sílu než tu otrockou, ale lépe znalou a inteligentní, která přispěje naší kávě, aby naše káva mohla konkurovat na celém světě“⁹⁰. Pro dosažení těchto cílů je potřeba „množit naši produkci, vytvořit nový průmysl, zvětšit dopravní vybavenost, stokrát znásobit počet škol, zrušit státní náboženství a zjednodušit proces naturalizace; či, jinými slovy, zbohatnout, vzdělávat se, liberalizovat se ... aby nás evropská emigrace spontánně vyhledávala“⁹¹. Mendonça upozorňuje na nedostatek pracovní síly a že právě levná pracovní síla je prvotní potřebou Brazílie. Čínská imigrace by měla „připravit půdu a otevřít cesty, přes které později proběhne evropská emigrace, která bude usilovat o vlastnictví půdy v naší vlasti jako nadějně zemi příštího století“⁹². Autor považuje za správný krok pro překonání tehdejší nesnáze používat čínskou pracovní sílu po dobu půl století, aniž by se jim aktivně vytvářely podmínky pro zakořenění na území. Proč „bychom my, potomci Evropanů, měli nutit Asiaty do procesu naturalizace, o který stejně sami kromě výjimek nestojí?“⁹³. Preferuje formu periodické obnovy smluv a fluktuace pracovníků. Tímto, říká autor, „zachráníme Brazílie před fúzí s ... černou

⁸⁸ SALVADOR DE MENDONÇA, *Trabalhadores Asiaticos*. New York: Typographia do "Novo Mundo", 1879, s. 16-17.

⁸⁹ Tamtéž, s. 17.

⁹⁰ Tamtéž, s. 17-18.

⁹¹ Tamtéž, s. 18.

⁹² Tamtéž, s. 19.

⁹³ Tamtéž, s. 151.

rasou...“⁹⁴, kterou považoval za ohrožení, jež lze překonat pouze pomocí podněcování imigrace, „aby nám přinesla lék, který potřebujeme; bylo by absurdní kdybychom při ohrožení afrikanizací odmítli rasu, která může být krokem k evropské imigraci;“⁹⁵.

Autor v závěru upozorňuje na skutečnost, že Číňané nemají pouze dobré vlastnosti. Podle něj jsou „podezíraví, zrádní, neloajální, lháři, nezamilují se do země, kam imigrují, jsou chtiví.“⁹⁶. Naopak autor vidí otázku lhostejnosti Číňanů vůči zemi, kam imigrují jako výhodu pro dočasnou imigraci.

Pro zvýšení úspěšnosti imigrace, Mendonça doporučuje zajištění přijetí manželky i rodiny imigranta neboť „imigrace, ať dočasná či permanentní je špatnou imigrací, pokud úplně rozbije rodinné vztahy.“⁹⁷

Na závěr Mendonça předvídá nádhernou budoucnost pro ekonomiku Brazílie na základě přijetí čínské pracovní síly. „Pracovití, hospodární, inteligentní pracovníci s různými dovednostmi, Číňané obnoví naši výrobu cukru a bavlny v severních provinciích; v těch na jihu poskytnou lepší rozvoj kávových plantáží...“. Dále srovnává Brazílii s Amerikou a předvídá, že Číňané „udělají z údolí Amazonas a z údolí São Francisco bohatší produkční centra než jsou ta v údolí Mississippi a Illinois. Vytvoří nové plantáže a rozvinou průmysl, pěstování čaje a produkci hedvábí. Rozvinou naši manufakturu, která čeká pouze na levnou a inteligentní pracovní sílu. Budou nedocenitelní pro budování našich železnic ...“⁹⁸

Následně je v roce 1881 podepsán *Tratado de amisade, commercio e navegação* neboli Smlouva přátelství, obchodu a mořeplavectví s Čínou a vyhlášena je dekretem ze srpna 1882⁹⁹. Smlouva řeší velké množství praktických otázek například obchodní styky a řešení konfliktů v obou zemích. V ní je řečeno, že bude nekonečný mír a nepřetržité přátelství mezi brazilským a čínským císařstvím a také mezi jejími poddanými, kteří se budou moci volně pohybovat v těchto zemích a v

⁹⁴ SALVADOR DE MENDONÇA, *Trabalhadores Asiaticos*. New York: Typographia do "Novo Mundo", 1879, s. 26.

⁹⁵ Tamtéž, s. 155.

⁹⁶ Tamtéž, s. 221.

⁹⁷ Tamtéž, s. 223.

⁹⁸ Tamtéž, s. 225.

⁹⁹ BRAZÍLIE DECRETO Nº 8.651, DE 24 DE AGOSTO DE 1882 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1882, Página 207 Vol. 2 (Publicação Original)*. 1882.

nich bydlet. Budou jim poskytovány stejné výhody a ochrana, jako ostatním zemím dle doložky nejvyšších výhod.

Dle smlouvy obě země mohou podle svých úvah jmenovat diplomatického agenta rezidentního nebo navštěvujícího. Tito diplomaté mohli užívat všechny výsady a imunity dle doložky nejvyšších výhod. Měli možnost také po obdržení exekvatur jmenovat generálního konzula, konzuly a více-konzuly, kteří působili v přístavech. Exekvatur jim byl poskytnutý bezplatně. V této smlouvě bylo stanoveno, že obchodníci nesměli konat funkce konzula. Tato pozice byla vyhrazena pro opravdové funkcionáře, a jim bylo zakázáno obchodovat. V městech a přístavech, kde nebyl přítomný konzul, mohl funkci plnit konzul jiné země, ale pouze pokud by nebyl obchodníkem. V absenci konzula musely výhody dle doložky nejvyšších výhod garantovat místní orgány. Konzul musel respektovat zákony země, kde funkci koná, pod hrozbou ztráty exekvatur.

Smlouva umožňovala, aby Brazilští poddaní mohli cestovat do vnitrozemí Číny. Museli k tomu mít pas, který po návratu z cesty museli vrátit. Bez pasu se mohl Brazilec pohybovat pouze do vzdálenosti 100 li¹⁰⁰ od přístavu a to po dobu maximální 5 dnů.

Čínští poddaní se mohli naopak volně pohybovat na území Brazílie za předpokladu, že neporušovali zákony, chovali se nenásilně a dodržovali pořádek. Poddaní obou zemí mohli konat obchodní činnosti na určených místech na území Brazílie a Číny. Ve smlouvě je kladen důraz na podmínky dle doložky nejvyšších výhod, například co se týká předpisů v přístavech a plateb cel. Toto ovšem neplatilo pro dovoz a obchod s opiem, který naopak smlouva přísně zakázala.

Další námět ve smlouvě se týkal vstupu válečných lodí do přístavů. Tyto lodě mohly být v přístavech zásobovány bez překážek a neplatilo se za jejich vstup či výstup. Oba národy se v rámci smlouvy zavazovaly v případě námořních nehod poskytovat si navzájem pomoc dle svých možností.

V případě sporů zde hrál hlavní roli konzul. Ten by měl být první osobou, která do konfliktu zasahovala. Pokud by nebyl konzul schopen situaci řešit, problém byl souzen kompetentním orgánem země obžalovaného nehledě na to, zda je žalobce

¹⁰⁰ Čínská jednotka vzdálenosti odpovídající zhruba 0,5 km, 100 li je tedy zhruba 50 km.

Číňan či Brazilec. Stejně se postupovalo i při spáchání trestného činu, obžalovaný měl být vždy souzen orgány své země.

Text smlouvy byl zhotovený ve třech verzích a to v čínštině, v portugalské a ve francouzštině. Brazílie se řídila textem v portugalské a Čína verzí v čínštině. V případě nesrovnalosti však rozhodovala francouzská verze. O změnách ve smlouvě bylo možné diskutovat až po uplynutí 10 let od data ratifikace, avšak země musela oznámit svůj požadavek s 6 měsíčním předstihem. Smlouva byla ratifikována dne 4. března 1882.

Další rozvoj přinesl zákon z října 1892¹⁰¹, který pomohl obnovit dobré vztahy k asiátům. Na základě předchozích smluv s Čínou a Japonskem, zřizoval diplomatické a konzulární agenty pro dodržování dobrých vztahů s těmito zeměmi a pro dohlížení nad imigrací z těchto zemí. Obnovil volný vstup na území Brazílie práceschopných imigrantů čínského a japonského národa, nebyli-li žebráci, piráti a subjekty trestního práva ve své zemi.

Další významnou skupinou byla japonská imigrace. První snahy pocházely ze strany Japonska, které koncem 19. století hledalo nové země pro kolonizaci. První naplánovaná vlna měla do Brazílie cestovat v roce 1897 a jejím cílem měla být pomoc na kávových plantážích. Nicméně kvůli nadprodukcí a následujícímu poklesu cen byla cesta zrušená, a zájem byl obnoven až koncem první dekády 20. století. Proces kulminoval podepsáním první smlouvy o přivezení 3000 Japonců do São Paula v roce 1907¹⁰². První japonská loď, která přistála v Brazílském přístavu Santos, přijela 18. června 1908¹⁰³.

2.7 Branqueamento neboli politika bělení populace

Paralelně však v Brazílii probíhal vývoj názoru. Fáze, kdy se rozběhne evropská imigrace do Brazílie je dále doprovázena vyhrazováním se vůči černošské

¹⁰¹ BRAZÍLIE LEI Nº 97, DE 5 DE OUTUBRO DE 1892 *Coleção de Leis do Brasil - 1892, Página 104 Vol. 1 pt 1 (Publicação Original)*. 1892.

¹⁰² PASQUAL CASTANHA, Osvaldo. *Terra Nova*. Série: Histórias de famílias. São Paulo: Baraúna, 2013. ISBN 9788579237676.

¹⁰³ Imigração Japonesa: História. ., *Portal do Governo do Estado de São Paulo* [online]. Governo do Estado de São Paulo, 2008 [cit. 2015-06-07]. Dostupné z: <http://www.saopaulo.sp.gov.br/imigracaojaponesa/historia.php>

či asiatské rase. Na základě dokumentů, knih a projevů politiků lze ukázat, že po zrušení otroctví v Brazílii byla snaha vlády provést takzvanou politiku bělení populace.

Tato idea je vyslovená v zákoně vycházejícím z návrhu Francisca Glyceria, ministra zemědělství prozatímní republikánské vlády a později senátora São Paula¹⁰⁴. Ministr považoval za jednu z akutních potřeb pro expanzi produkční síly republiky „vývoj evropské imigrace, což lze dokázat pouze prostřednictvím metod, které zajistí neustálý proud slušných a pracovitých imigrantů a poskytnutí podpory a prostředků potřebných pro jejich vyhovující umístění“¹⁰⁵. Tvrdil, že vláda musí poskytnout garance, aby byly podmínky pro imigranty přijatelné a aby nelitovali svého přijetí. Věřil, že toto přispěje k „transformaci podmínek našeho zemědělského systému a rozvíjení bohatství našeho rozsáhlého teritoria“¹⁰⁶.

Glyceriovy obavy nebyly neopodstatněné. Senátor Alfredo d'Escragnolle Taunay ve svém projevu z 31. května 1889¹⁰⁷ upozorňuje na přesun velkého počtu imigrantů, kteří v Brazílii žili již několik dekád. Upozorňuje také na dopady tohoto fenoménu na image země a také na ztráty, která Brazílie trpí tím, že odchází nejen imigranté, ale také jejich děti již v Brazílii narozené. Taunay obhajuje potřebu reformy a poukazuje na aktivity severoamerické vlády, která je velmi aktivní v této problematice. S tímto obviňuje vládu Brazílie za podceňování těchto záležitostí.

Glycerio představil reformní plán, který mimo jiné nabízel prémii ve výši 100 000 franků dopravní firmě, která by za jeden rok naplnila kvótu přivezení 10 000 imigrantů. Podmínkou pro získání premie byla bezúhonnost firmy co se týkalo stížností vůči zacházení k cestujícím a jejich zavazadlům. Jeho plán dále poskytl státní záruku repatriace cizinců včetně asistence v prvních chvílích po návratu do své vlasti. Vládní ochrana by měla být patrná také tím, že by bylo imigrantům umožněno přemísťování do vládních kolonizačních center, pokud by nebyli z jakéhokoli důvodu spokojeni v místě, kde působili. Dále obhajoval potřebu poskytnutí

¹⁰⁴ *Senatus: cadernos da Secretaria de Informação e Documentação* [online]. V. 2. 2002, (1) [cit. 2015-06-14]. ISSN 1678-2314. Dostupné z: <http://www2.senado.gov.br/bdsf/item/id/507844>

¹⁰⁵ BRAZÍLIE DECRETO N. 527 - DE 28 DE JUNHO DE 1890 *Diário Oficial*. 1890.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ D'ESCRAIGNOLLE TAUNAY, ALFREDO. *QUESTÕES DE IMMIGRAÇÃO*. Rio de Janeiro: Typ. de G. Leuzinger & Filhos, 1889.

příspěvků a podpory statkářům stejně jako propojení kolonizační center k nejbližšímu místu obchodů či exportu prostřednictvím budování železnic.

Autor návrhu tedy podtrhává nutnost uvědomovat si, že na dodržení navržených podmínek záleží zvýšení objemu imigrace a že imigrace je úzce spojena s rozvojem země. Podněcování privátní iniciativy vůči imigraci pomáhá získat pracovní sílu a zároveň vyhovuje potřebám imigrantů.

Tento návrh na reformu je uskutečněn v dekretu z června 1890¹⁰⁸, ještě v období přechodné vlády nově založené republiky. Tento dekret měl za cíl upravit proces imigrace tak, aby imigranti měli záruku dodržení slíbené podpory při jejich usídlení včetně subsidií, ochrany a rychlé získání vhodné práce, faktory, které měly také přispívat k rozvoji center, kde byli imigranti umístěni.

Dekret ve svém prvním článku nastavuje volný vstup do brazilských přístavů všem praceschopným, kteří byli trestně bezúhonní v zemi původu. Zároveň ale lidem asijského či afrického původu byl vstup odepřen. Zabránění jejich přijetí měli za úkol konzulové a diplomaté a v brazilských přístavech hlídala policie. Bránila vylovení lidem nesplňujícím podmínky dekretu. Kromě lidí asijského či afrického původu se to týkalo i žebráků a chudých. Zákon uděloval pokuty velitelům lodí, kteří takovéto lidi přivezou. Hrozila jim i ztráta privilegií, pokud by zákon porušovali opakovaně. Lidé asijského či afrického původu mohli na území vstoupit pouze s povolením od kongresu a museli se řídit kongresem stanovenými podmínkami.

Tento zákon řešil další běžné imigrační záležitosti. Například stanovil cílové skupiny, které získají částečné či plné vládní subvence na dopravu do Brazílie. Těmi byli zemědělci s věkovým stropem 50 let s výjimkou mužů v čele rodiny, svobodní zemědělci od 18 do 50 let, dělníci v průmyslu, řemeslníci a ti, určení k práci v domácnosti, pokud se vešli do věkového limitu. Řešil také, jak bylo obvyklé pro předpisy tohoto druhu, otázku nemocných a fyzicky postižených. Dle tohoto zákona mohli tito lidé být do Brazílie dopraveni pouze v případě, že by v rodině byli alespoň dva zdraví lidé. Toto pravidlo bylo mírnější, než je patrné v předchozích předpisech, kde postižení mohli být převezeni pouze pokud se někdo za ně finančně zaručil.

¹⁰⁸ BRAZÍLIE DECRETO Nº 528, DE 28 DE JUNHO DE 1890 *Coleção de Leis do Brasil - 1890, Página 1424 Vol. 1 fasc.VI (Publicação Original)*. 1890.

V rámci vládní motivace imigrace se vláda zavazovala poskytnout prostředníkům imigračního procesu subvenci ve výši 120 franků za každý plný lístek, polovinu tohoto příspěvku pro lidi pod 12 let a čtvrtinu za děti do 3 let. Společnost, která imigraci organizovala nesměla požadovat od pasažérů více, než byl rozdíl mezi vládní subvencí a plnou cenou lístku. V rámci ověření dodržování tohoto pravidla museli pasažéři podepisovat prohlášení, ve kterém tuto skutečnost potvrzují. Každý cestující, který přicházel v rámci uzavíraných smluv musel mít s sebou potvrzení od konzulátu Brazílie.

Zákon stanovil také postup pro žádosti od jednotlivců. Imigranti, kteří přijeli za účelem konat práci v rámci soukromých iniciativ měli po dobu 6 měsíců od příjezdu ochranu vlády a mohli do té doby si zažádat o přemístění do jiné kolonie, ať státní nebo soukromé.

Byly stanovené sankce pro soukromníky, kteří přiváděli imigranty a nedodržovali závazky vůči nim. Byli legálními prostředky nuceni své závazky plnit a kromě toho dotčený imigrant jim byl odebrán na dobu 6 měsíců až 2 let podle případu.

Otázka repatriace byla součástí řešení ochrany imigranta. Dle tohoto zákona měli nárok na repatriaci na náklad vlády vdovy, sirotci a oběti pracovních úrazů, ale pouze do jednoho roku od jejich příjezdu do Brazílie.

Co se týká pozemků nabízených pro účel umístění imigrantů, rozměr neobdělávaného pozemku nesměl být menší než 500 hektarů. Obdělávané pozemky musely mít alespoň 300 hektarů. Navíc vzdálenost počítaná od centra pozemku do nejbližší vlakové stanice nebo takzvaných obchodních center nesměla přesahovat 13,2 kilometrů. Pozemky musely mít k dispozici zdroj vody a musely obsahovat nějakou zeleň pro domácí potřebu.

Do kategorie podpory imigrantů patřila také možnost odkupu pozemků na splátky, které se začaly platit až od druhého roku, tedy po první sklizni. Součástí pozemku musel být dům v ceně minimálně 250\$000. Cena pozemku byla počítána zvlášť a byla nastavená na 50\$000 nebo 25\$000 za hektar podle toho, zda je půda obdělávaná, či nikoliv. Za nemovitost imigrant platil roční splátky s úrokem nanejvýš 9% p.a.¹⁰⁹ Majitel pozemku imigrantovi navíc půjčil vše nezbytné pro jeho usazení

¹⁰⁹ *Per annum* neboli ročně.

se, například zemědělské nástroje a semena. Toto platilo až po dobu 9 měsíců, dokud nebyla úroda z plantáže. Pozemek a tyto půjčky byly zapsané do prozatímní vlastnické listiny a po splacení všech dluhů dostal imigrant definitivní vlastnickou listinu¹¹⁰.

Byla-li dodržena pravidla, dostávali soukromé imigrační společnosti vládní podporu. Pro nastavení výše podpor byly dostupné parcely děleny na 3 třídy. Rozdělení do tříd probíhala na základě počtu rodin, který parcela pojala a také podle stupně dostupné infrastruktury přítomný na pozemku. Například továrny a velké cukrovary patří do 3. třídy. Menší parcela 1. třídy pojala maximálně 30 rodin zatímco větší parcela 2. třída pojala 200 rodin a 3. třídy až 500 rodin.

Prémie pro parcely patřící k 1. třídě byly ve výši 200\$000 za usazenou rodinu a 250\$000 za dům na pozemku postavený. Pozemek 2. třídy přinášel navíc 1:500\$000 za každý kilometr vybudované cesty potřebné k připojení této nemovitosti k vlakovému spojení. Za pozemek 3. třídy získal si zasloužil majitel půdy 800\$000 navíc k účelu budování vnitřních komunikačních cest a také bylo firmě uděleno množství půdy potřebné k usazení dvojnásobného počtu rodin. Za každých 100 umístěních rodin získával majitel půdy premii ve výši 5:000\$000. Tento příspěvek vlády neplatil pro případ rodin přemístěných od jiné kolonie.

V těchto imigračních centrech byla akceptována přítomnost až 25% Brazilců, byli-li slušní, pracovití a schopni práce na polích. Tito Brazilci měli nárok na všechny výhody, které jsou poskytnuté imigrantům.

Významný selektivní efekt tohoto zákona lze demonstrovat například na přehledu imigrantů v dekadě od roku 1884, kdy evropská imigrace tvořila více než 90% celkové imigrace¹¹¹.

Problematika *branqueamento* má i souvislosti s politickou rovinou. V Brazílii neexistoval přímý rasový volební zákaz, dokonce i bývalí otroci mohli k volbám. V ústavě z roku 1824 byli považováni za brazilského občana i svobodné děti otrokyní, takzvaných *ingenuos* a také osvobození otroci. V této ústavě byla brazilským občanům (i naturalizovaným cizincům) dovolena účast v primárních volbách. Tato

¹¹⁰ BRAZÍLIE Decreto nº 451-B, de 31 de Maio de 1890 *Coleção de Leis do Brasil - 1890, Página 1206 Vol. 1 fasc. V (Publicação Original)*. 1890.

¹¹¹ *Brasil 500 anos de povoamento*. Rio de Janeiro: INSTITUTO BRASILEIRO DE GEOGRAFIA E ESTATÍSTICA - IBGE, 2007, s. 226. ISBN 978-85-240-3940-9.

situace se změnila až vydáním dekretu z ledna 1881¹¹², takzvaný zákon Saraiva, ve kterém byla podmínkou pro účast ve volbách gramotnost a zároveň dekret také stanovil pravidlo minimálního příjmu 100\$000 ročně (částka se lišila podle typu voleb). Tyto úvahy byly vedeny snahou nalézt efektivní mechanismus voleb. V rámci těchto diskusí „se mezi vládnoucími elitami rozšířilo přesvědčení, že pro to, aby volby mohly plnit svou roli, musí na prvním místě existovat schopní voliči¹¹³." Tento zdánlivě nerasový krok v sobě ovšem zahrnoval i dopad v omezení politického významu bývalých otroků, kteří tyto podmínky velmi často nesplňovali. Zároveň toto omezení práva volit jednoznačně vyhovovalo politikům, kteří se obzvlášť po zrušení otroctví takto zbavili velkého množství hlasů, které by se mohly postavit proti nim. Například na základě sčítání obyvatel v roce 1872 bylo 78% starších 10 let negramotných, díky tomu zatímco v roce 1872 se voleb účastnilo 1 114 066 voličů, v prvních volbách po vstupu omezení v platnost byla účast pouhých 145 000¹¹⁴.

Zákaz negramotným jít k urnám se obnovoval v dalších ústavách a byl zrušen až v roce 1985 pomocí novelizace ústavy z května 1985¹¹⁵.

Je vhodné zmínit, že do volebního kontingentu se vůbec nepočítaly ženy, které v Brazílii svoje volební právo získaly až v roce 1933 na základě volebního zákoníku z roku 1932. „Voličem je občan starší 21 let, bez rozlišení pohlaví...“¹¹⁶.

2.8 Smlouvy a další formy podpory imigrace

Za jednu z nejrozsáhlejších imigračních smluv uzavřených brazilskou vládou lze zmínit smlouvu se společností *Companhia Metropolitana*. Článek na první stránce sãopaulských novin *O Estado de S. Paulo* ze dne 6. srpna 1892¹¹⁷ zveřejňuje obsah smlouvy z 2. srpna téhož roku, která měla zajistit přisun jednoho milionu

¹¹² BRAZÍLIE DECRETO Nº 3.029, DE 9 DE JANEIRO DE 1881 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1881, Página 1 Vol. 1pt1 (Publicação Original)* . 1881.

¹¹³ DE LEÃO, Michele. Lei Saraiva (1881): se o analfabetismo é um problema, exclui-se o problema. *Revista do Corpo Discente do Programa de Pós-Graduação em História da UFRGS*. V. 4. 2012, (n. 11). ISSN 1984-5634.

¹¹⁴ CARVALHO, José Murilo de. *Cidadania no Brasil: o longo caminho*. Rio de Janeiro: Civilização Brasileira, 2001, 236 p. ISBN 85-200-0565-9.

¹¹⁵ BRAZÍLIE EMENDA CONSTITUCIONAL Nº 25, DE 1985 *Coleção de Leis do Brasil - 1985, Página 1 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1985.

¹¹⁶ BRAZÍLIE Decreto nº 21.076, de 24 de Fevereiro de 1932 *Coleção de Leis do Brasil - 1932, Página 222 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1932.

¹¹⁷ *O Estado de S. Paulo*. S. Paulo: O Estado de S. Paulo, 1892, s. 1. XVIII(5215).

imigrantů do brazilských přístavů během 10 let. Počet přiváděných imigrantů měl být rozdělen na roční kvóty a to od 1. ledna 1893. Žádoucí imigrant měl evropský původ nebo měl pocházet z portugalských či španělských kolonií. Preferovali se navíc imigranti pozvaní od rodin v Brazílii již usídlených nebo rodiny tvořené alespoň z 90% osob se zemědělským vzděláním. Zbýlých 10% mohlo mít jiné, avšak užitečné profese. Zásadní důraz byl kladen na průčesčopnost členů rodiny.

Co se týkalo národnosti, smlouva zaručovala určitou míru rozmanitosti tím, že stanovila strop jednoho národa na maximálně 60% z přiváděných imigrantů. V případě nedodržování těchto pravidel, společnost musela imigranta, který neodpovídal požadavkům, repatriovat. Pokud by se na území Brazílie ocitl imigrant přivezený mimo tyto podmínky, ale byl průčesčopný, slušný a hodlal se na území Brazílie usídlit, mohl požádat o povolení u *Inspectoria geral das terras e colonisação* neboli Generálního inspektorátu půdy a imigrace.

Tento předpis také vyžadoval od společnosti dodržování dobrých podmínek při dopravě imigrantů na lodích. Společnost *Companhia Metropolitana* obdržela od vlády za každého imigranta incentivy v librách, a to následovně: za imigranta nad 12 let 6 liber a 15 šilinků, za imigranta mezi 7 a 12 let získala 3 libry, 7 šilinků a 6 pencí a za děti od 2 do 7 let 1 libru, 13 šilinků a 9 pencí. Kojenci do dvou let se nepočítali do kvót a musela jim doprava být poskytnuta zdarma.

Společnost se zavazovala též platit poplatek 1 šilink za každého přivezeného imigranta staršího 12 let (respektive půl či čtvrt šilinku za mladší). Tento poplatek byl určen k pokrytí vládních nákladů při kontrolách, které měly za cíl zajistit dodržování pravidel vyplývajících z této smlouvy. Poplatek by také měl krýt honoráře konzulárního úřadu.

Inspektorátu musel být předán seznam cestujících. Tento seznam musel obsahovat kromě jména, věku, rodinného stavu, původu, profesí, náboženství a rodinné příslušnosti vůči hlavy rodiny, také prohlášení imigrantů, že nic nehradili za dopravu ani za žádné další služby. Pravost těchto seznamů byla ověřena konzulárním agentem a byla nedílnou součástí požadavků pro proplacení vládní dotace.

Tento mechanismus vytvářel tlak na společnosti, aby proces imigrace řešily s dostatečnou snahou o kvalitu a úroveň, nicméně jejich role často končila brzy po vylodění imigrantů v Brazílii. Z tohoto důvodu na území Brazílie vznikaly

společnosti, které fungovaly v rámci konceptu svépomoci. Příkladem je vznik společnosti zřízené dekretem z února 1881¹¹⁸. *Sociedade Italiana de Beneficencia* neboli Italská dobročinná společnost se skládala z dekretem nespécifikovaného počtu lidí, kteří přispívali na ochranu a vzdělání italských rezidentů ve městě Rio de Janeiro. Společnost ovšem řešila širší spektrum problémů například v případě nouze pomáhala s repatriací rodin¹¹⁹, nebo podporovala zakládání nemocnic¹²⁰ a pořádala množství charitativních akcí¹²¹. Tato forma vzájemné podpory byla poměrně populární, a takových společností byl založen v různých oblastech a s různým zaměřením velký počet.

V následujícím období, nejen s ohledem na změnu uspořádání Brazílie z císařství na republiku, je patrný trend decentralizace správy imigračních aktivit. Je to patrné například v rozpočtovém zákoně z prosince 1895¹²². Tento zákon reorganizuje a ruší oddělení pro imigraci a kolonizaci a je snaha převádět imigraci do rukou jednotlivých brazilských států. Tento proces ovšem neprobíhal zcela harmonicky. „Decentralizace prováděna prostřednictvím republikánské ústavy a potřeba federální vlády zbrzdit výdajů z veřejných financí podporovaly, v roce 1894, přesunu nákladů spojených s imigrací do rozpočtu jednotlivých států tak, že pouze nejbohatší státy podařilo přitáhnout větší počet evropských pracovníků“¹²³.

Proces pokračoval dekretem z ledna 1897¹²⁴, kterým je zrušena *Agencia Central de Imigração* neboli Centrální agentura pro imigraci. Dalším dekretem¹²⁵ ze stejného dne převádí její funkce na *Diretoria Geral da Industria*, neboli Centrální průmyslové ředitelství. V důsledku těchto opatření je ve stejném roce v dekretu ze srpna¹²⁶ zrušena ubytovna pro imigranty v Pinheiros v Rio de Janeiru. Oficiálně

¹¹⁸ BRAZÍLIE DECRETO Nº 8.008, DE 26 DE FEVEREIRO DE 1881 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1881, Página 147 Vol. 1 pt.2 (Publicação Original)*. 1881.

¹¹⁹ GAZETA DE NOTÍCIAS. Rio de Janeiro: GAZETA DE NOTÍCIAS, 1881, s. 1. VII(98).

¹²⁰ DIÁRIO DE NOTÍCIAS. Rio de Janeiro: Typographia Rua do Ouvidor 118, 1885, s. 2. I(2).

¹²¹ GAZETA DE NOTÍCIAS. Rio de Janeiro: GAZETA DE NOTÍCIAS, 1881, s. 1. VII(148).

¹²² BRAZÍLIE LEI Nº 360, DE 30 DE DEZEMBRO DE 1895 *Coleção de Leis do Brasil - 1895, Página 81 Vol. 1 pt. I (Publicação Original)*. 1895.

¹²³ BIONDI, Luigi. *La stampa anarchica italiana in Brasile: 1904-1915*. Řím, 1995. Diplomová. Università degli Studi di Roma “La Sapienza”.

¹²⁴ BRAZÍLIE DECRETO Nº 2.426, DE 2 DE JANEIRO DE 1897 *Coleção de Leis do Brasil - 1897, Página 3 Vol. 1 pt.II (Publicação Original)*. 1897.

¹²⁵ BRAZÍLIE DECRETO Nº 2.427, DE 2 DE JANEIRO DE 1897 *Coleção de Leis do Brasil - 1897, Página 3 Vol. 1 pt.II (Publicação Original)*. 1897.

¹²⁶ BRAZÍLIE Decreto nº 2.598, de 31 de Agosto de 1897 *Coleção de Leis do Brasil - 1897, Página 752 Vol. 1 pt.II (Publicação Original)*. 1897.

uvedeným důvodem bylo, že vládní imigrační služba zaniká a „počet imigrantů klesal tak, že v průběhu posledních 12 měsíců je nebylo potřeba v ubytovně stanice Pinheiros přijmout“¹²⁷. Za účelem ubytování spontánních imigrantů v Rio de Janeiru postačila ubytovna nacházející se v ostrově Ilha das Flôres.

Po zkušenostech z několika předchozích let centrální vláda usoudila, že je potřeba model upravit „vzhledem k nedostatečné schopnosti většiny států udržovat úspěšný proces přivádění pracujících imigrantů na svá území“¹²⁸ a znovu se zapojila do imigračního procesu. V dekretu z roku 1907 popisuje, že „proces osídlení národního území bude prováděn vládou Unie dle domluvy s jednotlivými státními vládami, přepravními společnostmi, jinými společnostmi a i jednotlivci...“¹²⁹.

Dekret z listopadu 1911¹³⁰ přinesl nová ustanovení týkající se imigrace a kolonizace platných od 1. ledna 1912. Tento rozsáhlý zákon zřizuje *Serviço de Povoamento* neboli Službu pro osídlení, jejíž ředitelství se staralo o řešení otázek vládou řízené imigrace, podpory imigrace do Brazílie na území cizích zemí, zřízení kolonizačních středisek, rozpočty a jiné záležitosti. Tento dekret dále profiloval roli centrální vlády týkající se imigrace, aniž by omezoval možnosti provádění imigračních služeb jednotlivými státy či soukromými společnostmi. Je zároveň dalším dokumentem, vymezujícím podmínky, které měl imigrant splnit pro jeho přijetí. Klade důraz na práva osob, které do země přijedou z vlastní iniciativy a jim poskytoval stejnou vládní podporu, jaká byla poskytována imigrantům, kteří do země přijeli prostřednictvím firemních služeb.

Podobně jako u jiných dokumentů této povahy byla v tomto dekretu ustanovená věková hranice, nad kterou byl odepřen vstup imigrantům, v tomto případě 60 let. Vstup starším 60 let byl umožněn pokud rodina obsahovala na jednoho až dva lidi starší 60 let alespoň jednoho práceschopného člověka. Podobná situace byla u invalidů, kdy pro každého invalidního člena musela mít rodina

¹²⁷ BRAZÍLIE Decreto nº 2.598, de 31 de Agosto de 1897 *Coleção de Leis do Brasil - 1897, Página 752 Vol. 1 pt.II (Publicação Original)*. 1897.

¹²⁸ DE ÁVILA, Flávia. *ENTRADA DE TRABALHADORES ESTRANGEIROS NO BRASIL: EVOLUÇÃO LEGISLATIVA E POLÍTICAS SUBJACENTES NOS SÉCULOS XIX E XX*. Florianópolis, 2003. Disertační. UNIVERSIDADE FEDERAL DE SANTA CATARINA.

¹²⁹ BRAZÍLIE Decreto nº 6.455, de 19 de Abril de 1907 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 4/5/1907, Página 3086 (Publicação Original)*. 1907.

¹³⁰ BRAZÍLIE Decreto nº 9.081 de 3. de novembro de 1911. *Diário Oficial da União - Seção 1 - 7/11/1911, Página 14384 (Publicação Original)*. 1911.

jednoho práceschopného člena. Další omezení se týkala přenosných nemocí, nelegálních profesí, zločinců, neposlušných, žebráků a mentálně postižených.

Profesní omezení byla v tomto předpisu méně přísná, než v předchozích zkoumaných dokumentech. Vstup byl umožněn imigrantům jakékoliv profese v rámci zemědělství, průmyslu, obchodu, umění či jiných užitečných činnostech. Imigrant mohl v zemi pracovat, pokud neohrožoval veřejnou bezpečnost, zdraví či morálku společnosti. Dekret imigrantům dále zaručoval náboženskou a kultovní svobodu a civilní práva dle platných znění zákonů a ústavy.

Centrální vláda garantovala poskytování asistence imigrantům. Nabízela jim nezbytnou péči po přijetí například lékařskou asistenci a ubytování až do doby pokračování v cestě a dále bezplatnou jízdenku až na místo zvolené. Mezi služby vládou poskytovaných bylo i poskytování informací a tlumočnické služby dle potřeby. Vláda zřejmě dávala přednost spontánní zemědělské imigraci a imigrantům, kteří se chtěli stát majitelem pozemků. Nabízela jim, „dokud nebude dostatek zájemců“¹³¹, také vrácení peněz za cestu lodí v třetí třídě. Nárok na proplacení měli zemědělci, kteří přicházeli v rámci skupiny minimálně 3 práceschopných členů ve věkovém rozmezí mezi 12 a 50 lety. Vláda zaručovala také v některých případech repatriaci a to po dobu do dvou let od vstupu na území. Nárok na vrácení do vlasti měly ovdovělé ženy nebo osiřelí mladších 12 let. Nárok byl také v případě, pokud by se imigrant stal invalidou nebo byl nakažen nevyléčitelnou nemocí. V tomto případě nárok na repatriaci měly i jeho žena a děti mladší 12 let. Tato pravidla platila pouze za předpokladu, že by se nebyli schopni sami uživit nebo pokud nebyla v rodině přítomná práceschopná osoba, která by se o ně postarala. Podpora repatriace spočívala v zaplacení cesty lodí z Brazílie až do přístavu nejbližšího k jejich cílové destinaci. Vláda jim také poskytla peněžní podporu ve výši od 50\$000 do 200\$000 dle počtu osob.

Tento zákon upravoval také vznik koloniálních středisek pro imigranty. Dle něj hrála vláda aktivní roli v rozvoji střediska až do doby, než se stalo soběstačným. Řešila široký rozsah otázek od výběru vhodných pozemků a jejich prodeje, až po výběr nejvhodnějšího typu zvířectva pro dané středisko. Další podpora od vlády

¹³¹ BRAZÍLIE Decreto nº 9.081 de 3. de novembro de 1911. *Diário Oficial da União - Seção I - 7/11/1911, Página 14384 (Publicação Original)*. 1911.

imigrantům přicházela formou garantování možnosti získat placenou práci až po dobu 6 měsíců, pokud by byla potřeba. Jednalo se typicky o práce na infrastruktuře v koloniálním středisku například rozšiřování a úpravy cest či rekonstrukce a budování.

Byla také ustanovena nutnost vzniku a udržování základní zemědělské školy, truhlárny a kovárny pro děti, které do školy chodily. Vláda určovala jaké další typy asistence musely být poskytnuty imigrantům do doby, než byla rodina imigrantů schopna soběstačného fungování.

Tato střediska se nazývala *nucleo colonial* a byla definována jako „shromáždění zaměřených a vyznačených parcel vybrané úrodné půdy vhodných k zemědělství či k zemědělsko-chovatelskému průmyslu, mající dobrou hygienickou úroveň, dostatek pitné vody pro různé provozní potřeby obyvatelstva, adekvátní plochu pro potřeby produkce nabyvatele půdy, adekvátní dopravní infrastrukturou umožňující jednoduchou a pohodlnou dopravu ... a které jsou připravené k umístění imigrantů jako jejich majitelů“¹³².

Byla zde patrná velká rozmanitost možností pro imigranta. Ten směl podle tohoto předpisu vybrat prázdnou parcelu, kde mohl stavět dům dle své libosti. Dále měl možnost usídlit se v urbanistických centrech, zde však musel celou cenu parcely uhradit okamžitě a bez splátek. Také musel prokázat finanční schopnosti k vybudování stavby na onom pozemku určené k obchodnímu, průmyslovému či pracovnímu účelu a zároveň se zavázat takto učinit. Imigrant, který již vlastnil produktivní zemědělskou parcelu, si mohl v urbanistickém centru postavit dům za účelem bydlení.

Předpis také stanovil zřízení dočasných komisí, které by dohlížely na technickou stránku koloniálních středisek. Aktivita těchto komisí zahrnovaly například dohlížení nad budováním kanalizace a jiných infrastrukturních staveb. Komise také dohlížela na zřízení a funkci policejní služby. Zajímavé je, že na rozdíl od obvyklého postupu, kdy takovéto funkce byly svěřovány přímo Brazilcům, měla být tato služba vykonávána přímo vybranými kolonisty, kteří byli starší 18 let a kteří vynikali excelentním chováním. Vedení střediska se skládalo z ředitele, písaře,

¹³² BRAZÍLIE Decreto nº 9.081 de 3. de novembro de 1911. *Diário Oficial da União - Seção I - 7/11/1911, Página 14384 (Publicação Original)*. 1911.

tlumočníka, profesora, hlavního agronoma, dvou dělnických dílen, doktora, lékárníka a čtyř pomocných pracovníků.

Další zajímavý způsob vládní odměny pro imigranty bylo poskytnutí bonusu formou odcestování do země či místa, odkud pochází. Tato odměna se dávala jednou za rok a byla určena pouze imigrantům, kteří v Brazílii žili po dobu od 3 do 6 let, byli majiteli pozemků a kteří vynikali svým osobním pokrokem a prací, svým chováním drželi zásady řádu, morálky a lásky vůči brazilské zemi.

Dokument zmiňoval také, že vláda měla mezi kolonisty propagovat fungování sdružení a zemědělských družstev v těchto koloniálních střediscích. Je vhodné zdůraznit, že i v tomto zákoně uvedené výhody byly zaměřené hlavně pro zemědělce.

Zákon řeší i propagaci země v zahraničí. Brazilská vláda se zavázala použít potřebné prostředky k tomu, aby se zahraničí seznámilo s přirozenými výhodami a zdroji, které Brazílie nabízí pracovitým lidem, kteří chtějí svou činnost konat v jakémkoliv místě jejího území.

V prosinci roku 1931¹³³ dojde k reorganizaci Ministerstva práce, průmyslu a obchodu a bylo vytvořeno *Conselho Nacional do Povoamento* neboli Národní oddělení pro osídlení jako jedno ze čtyř oddělení ministerstva. V dalším zákoně stejného data¹³⁴ bylo Národní oddělení pro osídlení rozděleno na další čtyři sekce, mezi které patřily sekce Imigrace a umístění pracovníků a sekce Ochrana indiánů.

¹³³ BRAZÍLIE Decreto nº 19.667, de 4 de Fevereiro de 1931 *Diário Oficial da União - Seção I - 7/2/1931, Página 1875 (Publicação Original)*. 1931.

¹³⁴ BRAZÍLIE Decreto nº 19.670, de 4 de Fevereiro de 1931 *Diário Oficial da União - Seção I - 7/2/1931, Página 1877 (Publicação Original)*. 1931.

3. REVOLUČNÍ OBDOBÍ

3.1 Posilování regulace

Na počátku dvacátého století dochází k zvýšení přílivu imigrantů do Brazílie. Nicméně ve směru množení sociálních vzpour, jimiž je toto období poseto, vede politiky ke zvýšení míry restrikce a regulace cizinců žijících na území Brazílie. Jedním z výrazných prvních kroků ke zpřísnování byl zákon z roku 1907¹³⁵, který upravoval podmínky pro vyhoštění nežádoucích cizinců, takzvaný „zákon Adolpha Gorda“, pojmenovaný podle jeho navrhovatele, poslance za São Paulo. Tento zákon stanovoval, že cizinec, který jakkoliv ohrožoval národní bezpečnost a veřejný klid, mohl být vyhoštěn. Byly ovšem nastavené výjimky, například když měl cizinec za manželku Brazilku či měl brazilské děti anebo pokud v území pobýval déle než dva roky. Skutečnosti v dalších letech vyvolaly v některých vrstvách společnosti určitou naléhavost zákon ještě zpřísnit. Poslanec, jehož jméno nesl zákon, své motivy bohatě vysvětloval ve svých projevech¹³⁶ z roku 1912. Adolpho Gordo navrhoval projekt, který ve své zásadě změnil znění původního zákona z roku 1907 tak, aby umožňoval vládě vyhostit cizince bez ohledu na to, jak dlouho pobývá na území, na jeho rodinném stavu a na tom, zda má děti narozené v Brazílii. Z jeho projevů bylo patrné, že tato opatření byla navržena k předcházení či sanaci již nastalé sociální situace, která je popsána níže. Gordo považoval právo na vyhoštění cizince za výkon suverenity státu, ale také za jeho povinnost k zaručení veřejné bezpečnosti.

Historie těchto změn se začala vyvíjet již v dřívějších letech. Pracovní podmínky byly špatné a často práce vykonávaná cizinci, například práce v dolech, nebyla přijatelná pro Brazilce, ani pro bývalé otroky¹³⁷. Přestože počet obyvatelstva na venkově stále představoval 80% celé populace země, sociální napětí rostlo převážně v průmyslu a začal se zvyšovat důraz na emancipaci pracovníků s ohledem

¹³⁵ BRAZÍLIE DECRETO Nº 1.641, DE 7 DE JANEIRO DE 1907 *Diário Oficial* - 9/1/1907, Página 194 (*Publicação Original*). 1907.

¹³⁶ GORDO, Adolpho. *A Expulsão de Estrangeiros: Discursos pronunciados na Camara dos Deputados, nas sessões de 29 de Novembro e de 14 de Dezembro de 1912 pelo snr. Adolpho Gordo, Deputado por São Paulo*. S. Paulo: ESPINDOLA & COMP., 1913.

¹³⁷ BATALHA, Claudio. *O movimento operário na Primeira República*. Rio de Janeiro: Jorge Zahar Editor, 2000, s. 13. ISBN 85-7110-541-3.

na pracovní podmínky, pracovní dobu a mzdy. Rovněž začalo posilovat téma volebních práv pro imigranty. Zásadním faktorem ovlivňujícím tyto směry bylo vysoké procento zaměstnaných imigrantů v průmyslových podnicích v Riu de Janeiru a São Paulu, kde cizinci tvořili více než 20 procent pracovníků a v některých případech přesahoval počet zaměstnaných imigrantů i 50%¹³⁸. Navíc socialistické trendy z jiných končin světa, například bolševická revoluce v Rusku, měly svoji odezvu v brazilské společnosti a přilévaly oleje do ohně. Tyto skutečnosti přirozeně vedly k vytváření různých zaměstnaneckých uskupení a postupnému vytváření soustředěných odborových organizací silně hájících zájmy nejen imigrantů. Toto napětí vedlo k růstu radikalismu, který vyústil v několik vlnách rozsáhlých stávek. Například v roce 1903 začala stávka v textilním průmyslu, přerostla do dalších odvětví a rozsahem přerostla v podstatě v generální stávku. Cílem stávkujících bylo získání lepších pracovních podmínek, jako například osmihodinové směny. Tato i většina dalších stávek byly poměrně tvrdě potlačené, nicméně příčiny se tím neodstranily. Je vhodné zmínit, že situace v Brazílii byla podobná té v dalších jihoamerických zemích, nicméně represe, se kterou vládu zasahovala, nebyla zdaleka tak silná jako například v Argentině a v Chile.

Byla snaha upravit legislativní podmínky tak, aby se takové situace utlumily. Příkladem toho je dekret z roku 1907¹³⁹, který reguluje vytváření profesních syndikátů a stanovuje podmínky jejich fungování. Tento zákon například limituje vznik nových syndikátů na profese, které by byly obdobné nebo jinak souvisely s těmi pokrytými již stávajícími syndikáty. V těchto organizacích byla zakázána účast imigrantům s pobytem v Brazílii kratším než 3 roky. Pro vedoucí pozici ve sdružení bylo dokonce podmínkou nejméně 5 let pobytu v zemi. Na druhou stranu tento zákon zlepšoval ochranu zaměstnanců například tím, že zakazoval povinnou účast v odborových organizacích.

Situace ve světě také hrála roli ve tvorbě syndikalismu v Brazílii. Různé tendence se profilely v podobě revolucionářů a reformistů. Revolucionáři používali stávky jako hlavní nástroj pro prosazování svých požadavků a reformisté, věřili v sílu zprostředkovávání svých požadavků například zaměstnavatelům,

¹³⁸ BATALHA, Claudio. *O movimento operário na Primeira República*, s. 13.

¹³⁹ BRAZÍLIE DECRETO Nº 1.637, DE 5 DE JANEIRO DE 1907 *Diário Oficial da União - Seção I - 11/1/1907, Página 251 (Publicação Original)*. 1907.

politikům a dalším osobnostem a institucím. Posledně jmenovaní vnímali pozitivně i částečné výsledky, kterými se blížily jejich cílům. Dále usilovali o formalizaci jejich představ formou zákona¹⁴⁰.

Za zmínění stojí i odlišná pozice v zemědělství, kde situace nebyla tak vypjatá a podmínky syndikátů v zemědělství byly pro imigranty v podstatě identické jako pro ostatní. Toto bylo upraveno samostatným dekretem z roku 1903¹⁴¹ a umožňovalo zřízení syndikátů v jakékoliv oblasti v zemědělství a zemědělského průmyslu a upravovalo pravidla pro jeho zřízení.

Z projektu změn zákona z roku 1912 je patrný názor poslance Gorda na to, že dřívějším zákonem zmíněná doba dvou let pobytu jako hranice pro vyhoštění cizince není garancí proměny člověka, který by „na území vstoupil v duchu zlomyslnosti v patriota láskyplného k hostitelské zemi“¹⁴². Ani sňatek či narození dítěte není zárukou takového jevu. Naopak doba, co na území tráví, než se mu podaří získat podle zákona imunitu vůči vyhoštění, mu dává příležitost seznámit se s jazykem, způsobem fungování země a jejích úřadů. Takové informace mu dále usnadňují konání jeho nekalých činů. Taktéž sňatek může být zneužit k účelu získání práva pobytu na území.¹⁴³

Adolpho Gordo také obhajoval zrušení článku 8 zákona z roku 1907, který dával některým cizincům, kteří spáchali některé běžné delikty, právo na odvolání se před soudní tribunál. Soudní tribunál ale podle poslance nemohl být soudcem činů, které se týkají veřejné bezpečnosti a tímto žádal v tomto směru nezávislost výkonné moci v posouzení těchto případů. Argumentuje, že soudní moc není schopna posoudit legitimitu procesů, pouze může řešit jejich zákonnost.

Poslanec Gordo dále ve svém projevu ve sněmovně¹⁴⁴ srovnával zákony týkající se vyhoštění cizinců s právními úpravami evropských i mimoevropských zemí. Upozorňoval na skutečnost, že některé země přesněji upravovaly podmínky o vyhoštění cizinců, například Belgie a Holandsko. Avšak velký počet jiných zemí,

¹⁴⁰ BATALHA, Claudio. *O movimento operário na Primeira República*, s. 13.

¹⁴¹ BRAZÍLIE DECRETO Nº 979, DE 6 DE JANEIRO DE 1903 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 8/1/1903, Página 138 (Publicação Original)*. 1903.

¹⁴² GORDO, Adolpho. *A Expulsão de Estrangeiros: Discursos pronunciados na Camara dos Deputados, nas sessões de 29 de Novembro e de 14 de Dezembro de 1912 pelo snr. Adolpho Gordo, Deputado por São Paulo*. S. Paulo: ESPINDOLA & COMP., 1913.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Tamtéž.

například Francie, Itálie, Švýcarsko, Anglie, Rakousko, Rumunsko, Rusko, nijak neomezovaly práva státu na vyhoštění cizince, který z nějakého důvodu nebyl v souladu s veřejnými zájmy. Spojené státy americké připouštěly vyhoštění nejen zločinců a anarchistů, ale zejména i těch, kteří nesli nějaké mentální postižení, chudých a žebráků a infekčních nemocných. Argentina v roce 1902 vydala takzvaný „pobytový zákon“, který podtrhával právo výkonné moci vyhostit cizince, který spáchal přestupky v zahraničí a navíc cizince, který svým chováním ohrožoval národní bezpečnost, či veřejný řád. Dále se Adolpho Gordo odkazoval na dokument „Mezinárodní předpis pro přijímání a vyhošťování cizinců“¹⁴⁵ vydaný Ústavem mezinárodního práva¹⁴⁶ při jejich zasedání z roku 1892, který formuloval mezinárodní pravidla pro vyhoštění cizinců. Tento dokument podtrhával právo země, vycházející ze státní suverenity a nezávislosti, na přijímání cizinců, omezení jejich přijímání, či jejich vyhoštění. Toto vše s přihlédnutím na humanitní práva a stav těchto individuí, kteří si přáli vstoupit na území, či tam pobývali. To samozřejmě pouze za předpokladu, že nepředstavoval hrozbu pro národní bezpečnost.

Kromě informací citovaných poslancem je dobré zmínit, že dokument z Ústavu mezinárodního práva uvádí i další principy. Zároveň význam činnosti ústavu lze dokumentovat tím, že mu bylo za jeho aktivity udělena v roce 1907 Nobelova cena za mír. Dokument sice neřeší otázku extradice, ale jasně rozlišuje, že extradice a vyhoštění jsou nezávislé procesy a nevykonatelnost extradice nevylučuje vykonat právo vyhoštění. Doporučuje řízení otázky přijetí a vyhoštění cizinců v rámci zákona států. Tvrdí, že plošný vstup cizincům na území civilizovaného státu může být připouštěn pouze tehdy, kdy je otázkou veřejného zájmů státu. Další důvod může být velký rozdíl mezi civilizací přijímající a vysílající země, což se týká například příliš odlišných zvyků. Připouští se pozastavení imigrace v období války, vnitřních konfliktů či v případě epidemie. Zajímavým prvkem tohoto předpisu je tvrzení, že ochrana národní pracovní síly nepatří sama o sobě mezi důvody pro zastavení vstupu cizinců. Tento dokument také upravuje ochranu cizinců, zejména zakázáním vybírání nadměrných daní od cizinců jako podmínky pro jejich přijetí. V případech, kdy dojde

¹⁴⁵ FÉRAUD-GIRAUD, L.-J.-D. a Ludwig VON BAR. L'INSTITUT DE DROIT INTERNATIONAL. *Règles internationales sur l'admission et l'expulsion des étrangers*. 1892.

¹⁴⁶ L'INSTITUT DE DROIT INTERNATIONAL. [online]. [cit. 2015-07-22]. Dostupné z: <http://www.idi-iil.org/index.html>

k vyhoštění, dává cizinci prostor si svou situaci a majetek v Brazílii řešit sám či s využitím prostředníka. Na druhou stranu však podporuje možnosti vyhoštění těch, kteří jsou vinni za přestupky proti veřejné bezpečnosti, jsou podezřeni z útoku na přijímající stát či na jeho instituce. Dokument podporuje právo imigranta na odvolání na nezávislý soudní či administrativní orgán, pokud považuje proces vyhoštění za nezákonný.

Návrh na zpřísnění zákona Adolpha Gorda prošel a je obsažen ve znění dekretu z ledna 1913¹⁴⁷. V něm jsou zrušené články číslo 3 a 8 předchozího dekretu, které omezovaly podmínky pro vyhošťování cizinců. Dekret z roku 1907 a i z roku 1913 byly později považovány za neústavní¹⁴⁸.

Další zákon týkající se dané problematiky, byl dekret z ledna 1921¹⁴⁹. Takzvaný *Lei dos indesejáveis*, neboli zákon nevyžádaných, reguloval vstup cizinců na národní území a dával výkonné moci právo odmítnout vstup na území všem cizincům, kteří byli tělesně postižení nebo znetvoření, dále nevidomí, blázni a ti, kteří měli nevyléčitelnou nemoc či závažnou přenosnou nemoc. Také zakazoval vstup prostitutkám a osobám starším 60 let. Zákon však dovoloval těm, kteří neměli závažnou přenosnou nemoc a nebyly prostitutky, na území vstoupit, pokud mohli prokázat, že měli příjmy, aby se užívali, anebo se za ně mohli písemně zaručit jejich příbuzní, či jiné osoby.

Dále zákon upravoval možnosti vyhostit cizince, kterému v době do 5 let od vstupu do země bylo prokázáno, že byl vykázán z jiné země, anebo v cizině byl považován za nebezpečnou osobou pro veřejný pořádek. Také by mohl být vyhoštěn cizinec, který projevil násilné činy s cílem vnucovat náboženskou či politickou sektu, a také ten, kdo z jiné země utekl kvůli následujícími činům: vražda, krádež, loupež, bankrotování, falšování, pašeráctví, zpronevěra, padělání a kuplířství. Toto také platilo pro případ, že by cizinec byl odsouzen za výše citované zločiny brazilským

¹⁴⁷ BRAZÍLIE DECRETO Nº 2.741, DE 8 DE JANEIRO DE 1913 *Diário Oficial da União - Seção I - 10/1/1913, Página 471 (Publicação Original)*. 1913.

¹⁴⁸ MATOS MENDES, Mauricio. *A EXPERIÊNCIA ANARQUISTA NO BRASIL. ALGUMAS ANOTAÇÕES SOBRE AS GREVES DE 1917 E SUAS REPERCUSSÕES NA CÂMARA DOS DEPUTADOS* [online]. Biblioteca Digital da Câmara dos Deputados, 2010, s. 31-46 [cit. 2015-06-21]. E-Legis, n. 05. Dostupné z: <http://e-legis.camara.leg.br/cefor/index.php/e-legis/article/view/52/55>

¹⁴⁹ BRAZÍLIE DECRETO Nº 4.247, DE 6 DE JANEIRO DE 1921 *Diário Oficial da União - Seção I - 8/1/1921, Página 484 (Publicação Original)*. 1921.

soudcem. Naopak cizinec, který v zemi žil nepřetržitě 5 let nemohl být ze země vyhoštěn.

3.2 Kritika a tisk

Terčem mnohé kritiky kolem záležitosti vyhošťování cizinců byla otázka jeho ústavnosti. Mnoho kritiků tohoto tématu apelovalo na článek 72 brazilské ústavy z roku 1891, který upravoval práva Brazilců a cizinců žijících v Brazílii. Článek se týkal také jejich práv na svobodu, osobní bezpečnosti a majetek. V něm bylo prohlášení, že jsou si všichni před zákonem rovni a dále definuje právo člověka na svobodu náboženského vyznání, včetně možnosti veřejně vyznání praktikovat.

V paragrafu 10 této ústavy bylo zdůrazněno, že “v mírovém období kdokoli může vstoupit na a odejít z národního teritoria, jak mu vyhovuje, nesoucí své bohatství a majetek nezávisle na tom, zda má, či nemá pas.”¹⁵⁰ Dále v paragrafu 12 ústava zaručuje svobodu projevu, avšak zakazuje anonymitu projevů a přidává, že jakékoliv zneužívání svobody slova bude ošetřeno prostřednictvím zákona. Zajímavou součástí ústavy je záruka zachování civilních a politických práv brazilským občanům nezávisle na jejich náboženství. Nicméně přijetí zahraničního státního vyznamenání nebo šlechtického titulu vedlo ke ztrátě politických práv.

V rámci zde diskutovaného tématu je relevantní obsah článku číslo 69 ústavy, který vymezuje pojem „brazilský občan“. Brazilci jsou “dětí narozené v Brazílii i když mají otce cizího původu pokud není (otec) ve službě jeho zemi; děti brazilského otce nebo adoptované brazilskou matkou, pokud pobývají v republice; děti brazilského otce, který je v zahraničí ve službě republiky i pokud pobývají v zahraničí; cizince, kteří byli v zemi k 15. listopadu 1889 a neprohlásí během 5 měsíců, že si chtějí ponechat původní národnost; cizinci, kteří vlastní nemovitosti v Brazílii a zároveň jsou ženatí s Brazilkou nebo mají brazilské děti, dokud budou žít v zemi, a pokud neprojeví zájem neměnit národnost” a nakonec „cizinci, kteří byli jinými způsoby naturalizováni”¹⁵¹.

¹⁵⁰ BRAZÍLIE CONSTITUIÇÃO DE 1891 *Coleção de Leis do Brasil - 1891*, Página 1 Vol. 1 (Publicação Original). 1891.

¹⁵¹ BRAZÍLIE CONSTITUIÇÃO DE 1891 *Coleção de Leis do Brasil - 1891*, Página 1 Vol. 1 (Publicação Original). 1891.

Ústava ve svém článku 71 umožňuje pozastavení výkonu občanských práv. Důvodem mohou být mentální či morální neschopnost, kriminální odsouzení žadatele (po dobu trvání tohoto odsouzení). Občan přijde o brazilské občanství získáním státního občanství v cizí zemi. O občanství přijde také, pokud přijme zaměstnání, či důchod od cizí vlády bez povolení brazilské federální vlády.

Předmětem žhavé diskuse týkající se tématu vyhoštění cizinců byla skutečnost zaznamenaná v tisku, která vystihla náladu tohoto období. Dne 13. září 1917 byli na základě obvinění z konspiraci a anarchii zatčeni cizinci i Brazilci a aniž by proběhl soud, byli zasláni do jiného regionu či vyhoštěni ze země. Tato skutečnost byla silně odsuzována.

Deník *A Razão* dne 28. září 1917 píše o této skutečnosti na titulní stránce. V článku vyjadřuje litost, že dva „princové (této) nešťastné republiky“¹⁵², podporovali vyhoštění dělníků a novinářů. Autor článku říká, že oligarchie São Paula „udělala ze státu Afriku“¹⁵³ a vyjadřuje svůj názor, že legální proces, který by prokázal vinu obviněných a práva těchto jedinců by měl zvítězit nad přáním „*gordo senador e jurista*“¹⁵⁴, tedy „tlustého senátora s právníkem“. Touto slovní hříčkou naráží na senátora Gordo a také senátora Epitacio Pessoa, právníka a bývalého ministra vnitra, které vidí v pozadí toho, co se dělo. Autor článku pokračuje ve svém vehementním protestu a obviňuje vládu státu São Paula za slabou a za to, že nezastupuje své lidi. Popisuje je popisuje jako parazity a vykořisťovatele. Navrhuje, že „taková vláda, která nezastupuje své lidi a není zvolená lidmi, by měla být svržena, odsouzena, zahanbena a zaslána do nápravného střediska na ostrově *Ilha dos Porcos*, kde se může nechat její zvířecost růst“¹⁵⁵.

Nicméně deník dává prostor i druhé straně a v dalším článku ze dne 29. září 1917¹⁵⁶ zveřejňuje komentář k senátní diskusi o právu vyhoštění cizinců. V něm jsou zdůrazněné hlavní body obhajoby senátora Gorda, která podtrhává, že právo vyhostit ty, kteří jsou pro zemi škodliví, patří k suverénním právům země. Přidá, že projekt není myšlen tak, aby ublížil cizincům. Pomoc cizinců je velmi potřebná ke kolonizaci obrovské brazilské země, pro vytěžení jejího bohatství a i pro podporu

¹⁵² *A Razão*. Rio de Janeiro: A razão, 1917, s. 1. II(282).

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ *A Razão*. Rio de Janeiro: A razão, 1917, s. 2. II(283).

ekonomického růstu. Ujišťuje, že cizincova práva jsou zabezpečena v článku číslo 72 brazilské ústavy. Senátor Gordo však dodá, že není nikde v zákonu k nalezení prohlášení vzdání se práva země na vyhoštění škodlivých cizích subjektů. Pokud by se vláda vzdala svého práva na deportaci, bylo by to neústavní.

V tomto článku byly zachyceny některé viditelně rozdílné názory politiků. Se senátorem Gordo souhlasil senátor Pessoa, podle něhož byla země „plná škodlivých individuí, kteří museli být vyhoštěni“. Proti byl senátor Mendes de Almeida, s poznámkou, že pokud by si přáli vyhostit cizince, měli by změnit ústavu a že si vláda „dělá, co chce s pomocí peněz a bajonetů“. Nestranným zůstal senátor João Luiz Alves, který považoval vyhošťování za teoreticky nevhodné, ale co se týká praktik, připadalo mu vyhovující. Autor článku odsuzoval projev senátora Gorda a popsal ho jako odůvodnění násilné politiky vlády.

Redakce deníku *A Razão* tvrdila, že obdržela dopis od osob, které byly zatčeny v září v São Paulo¹⁵⁷. V něm autoři obviňují policii ze spleťového teroristického plánu s cílem odstranit aktivní elementy v boji za práva pracovníků. Plán byl podle něho vymyšlen tak, že byli vládní agenti infiltrováni uvnitř továren a dílen s úmyslem znepokojit masy a vyprovokovat novou stávku. Dělníci odhalili záměr provokatérů, a podařilo se jim zachovat klid a nepodlehnout nátlaku. Úředníci, kvůli absenci reakce dělníků museli změnit plán. Tentokrát se rozhodli zatknout a unést lidi z jejich domů, ať se jednalo o militantního nebo nemilitantního jedince. Popisují použití násilí vůči mužům, ženám a dětem, nehumánní podmínky ve vězení, kde museli vězni spát na studené cementové podlaze a kde nedostávali dostatek potravy. Dále popisují nesnesitelné podmínky v lodi, na níž byli přepravováni do hlavního města, kde se setkali s ještě horší situací. V dopise nechybí poznámky jakého majetku byli vězni zbaveni a úvaha, co s nimi bude. Dopis je podepsán několika jmény s některými osobními údaji. Mezi nimi byli muži s dobou pobytu v zemi v rozmezí od 4 do 28 let, otec brazilských dětí a i brazilští občané.

Z tohoto je zřejmé, že přesto, že práva imigrantů vycházela z ústavy, která hovořila o právech a svobodách, realita ne vždy zcela odpovídala duchu ústavy. Období emancipace dělnické třídy ovšem nebyla bouřlivým obdobím pouze v Brazílii a imigrace vždy souvisela s transferem ideí.

¹⁵⁷ *A Razão*. Rio de Janeiro: A razão, 1917, II(290).

3.3 Reformy

Po zvolení prezidenta Arthur Bernardes v roce 1922 byly některé z požadavků dělníků splněny. Jeden z prezidentských cílů bylo zlepšení image země v rámci mezinárodní společnosti. Jako zakládající člen Společnosti národů, Brazílie aspirovala dosáhnout statusu permanentního člena v Radě a toto také záleželo na dobrém jménu země. V duchu tohoto myšlení lze jmenovat několik úspěchů dělnické třídy, které zároveň přispívaly k lepšímu vnějšmu vnímání Brazílie. Jeden z nich byl schválení takzvaného zákona Eloye Chavese¹⁵⁸, zákon, který je považován za předchůdce brazilského sociálního systému. V rámci tohoto zákona získali železniční pracovníci důchodovou a penzijní spořitelnu. Další předpis z tohoto období, dekret z dubna 1923¹⁵⁹, zřídil *Conselho Nacional do Trabalho* neboli Národní pracovní radu, která měla řešit záležitosti týkající se práce žen a nezletilých, úrazy na pracovišti a sociální zabezpečení. Další úspěch dělníků bylo vyhlášení dekretu z prosince 1925¹⁶⁰, který poskytl obchodním a průmyslovým pracovníkům právo na patnáctidenní placenou dovolenou za rok¹⁶¹.

3.4 Nová republika

Období nové republiky v Brazílii začíná pučem prezidenta Getúlia Vargase, který v roce 1930 prosadil v zemi diktaturu a ukončil předchozí období dohody „republiky kávy a mléka“. V počátcích nové republiky byl vydán dekret z května 1934¹⁶², týkající se a upravující vstup cizinců na národní území Brazílie.

Tento dekret podtrhává nutnost tak rozsáhlou zemi, jakou je Brazílie, osidlovat. Výsledkem osidlování by mělo být zvyšování zemědělské produktivity,

¹⁵⁸ BRAZÍLIE DECRETO Nº 4.682, DE 24 DE JANEIRO DE 1923 *Coleção de Leis do Brasil - 1923, Página 126 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1923.

¹⁵⁹ BRAZÍLIE DECRETO Nº 16.027, DE 30 DE ABRIL DE 1923 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 10/5/1923, Página 14066 (Publicação Original)*. 1923.

¹⁶⁰ BRAZÍLIE DECRETO Nº 4.982, DE 24 DE DEZEMBRO DE 1925 *Coleção de Leis do Brasil - 1925, Página 126 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1925.

¹⁶¹ VIEIRA BRIGIDO, Eveline. *O BRASIL E A REFORMA DO CONSELHO DE SEGURANÇA DA ONU: estratégias da diplomacia brasileira para a obtenção de um assento permanente*. Porto Alegre, 2010. Disertační. Universidade Federal do Rio Grande do Sul.

¹⁶² BRAZÍLIE DECRETO Nº 24.215, DE 9 DE MAIO DE 1934 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 18/5/1934, Página 9451 (Publicação Original)*. 1934.

nicméně dekret zdůrazňuje jako hlavní současný problém Brazílie otázku nedobrovolné nezaměstnanosti. Příliv nezaměstnaných do hlavního města a dalších velkých měst nenachází ve veřejné správě dostatečnou infrastrukturu pro uspokojení jejich potřeb. Situace se ještě zhoršuje neorganizovaným přílivem imigrantů, kteří často nenabízí žádnou profesi a navíc přispívají k ekonomickému nepořádku a sociální nejistotě.

V rámci tohoto dekretu je vymezen termín imigrant. Imigrantem byl cizinec, který měl v úmyslu zůstat na území Brazílie po dobu delší než 30 dnů se záměrem konat poctivou práci za odměnu s cílem zajištění svého živobytí a i rodinných příslušníků, či osob na něm závislých.

Tento dekret nařizoval zákaz cizincům imigrantům, bez ohledu na pohlaví, vstup na území, pokud splňovali kteroukoliv z následujících podmínek. Tyto body nebyly vyčerpávající a zákaz mohl platit při v dalších okolnostech. Zakázán vstup:

- zmrzačeným a chromým, kromě těch, kteří mohli pracovat s limitem až do 20% zmenšené kapacity práce. Schopnost práce byla měřená dle tabulky pro odškodnění v případě pracovních úrazů;

- nevidomým a hluchoněmým;
- s mentálním postižením, trpícím neurózou a nervovou nemocí;
- trpícím nevyléčitelnou nemocí či vážnou přenosnou nemocí;
- narkomanům;
- mladším 18 a starším 60 let;
- cikánům nebo nomádům;
- těm, kdo neprokážou akreditovanou profesi nebo dostatek financí;
- negramotným;
- konajícím prostituci nebo těm, kdo ji zneužívá, anebo má nemorální zvyky;
- těm, kteří svým chováním ohrožují veřejný řád a národní bezpečnost;
- těm, kteří byli z Brazílie vykázáni, pokud nebylo toto rozhodnutí zrušeno;
- těm, kteří v zahraničí byli odsouzeni za čin, který je dle brazilských zákonů důvodem k extradici.

Je vhodné zmínit, že dle dokumentu pouhá skutečnost, že by žena cestovala sama ji nezahrnovalo mezi prostitutky.

Předpis omezuje také vstup imigrantům pouze na některé přístavy, například v Belém, Recife, Salvador, Rio de Janeiro a Santos. Podobná omezení platila i pro imigranty používající jiného dopravního prostředku k imigraci. Občanům států, sousedících s Brazílií bylo dovoleno imigrovat pokud ukázali svůj občanský průkaz vydaný kompetentními úřady svých zemí i bez víz v případě, že existovala reciprocita mezi těmito státy. Jinak, pokud jim nebylo na hranici vydáno razítko od imigrační inspekce, jim nebyla povolena ani koupě vlakových lístků do vnitrozemí Brazílie.

Konzuláty v zahraničí měly za úkol ověřit pravost dokladů cizinců a byly oprávněny požadovat průkaz o očkování proti pravým neštovicím pro urychlení udělení vízu v pasu po příjezdu. Cizinci, kteří neměli za cíl imigraci, se nemuseli podrobit imigrační kontrole, pouze zdravotní a policejní inspekci.

Ministerstvo práce, průmyslu a obchodu měly za úkol tento zákon přeložit do významných cizích jazyků.

S cílem větší efektivnosti provádění předchozího zákona byl vydán mnohem rozsáhlejší dekret v květnu 1934¹⁶³. Dokument dělil imigranty na zemědělské a nezemědělské. Dekret opravňuje také ministerstvo práce, průmyslu a obchodu a vlády jednotlivých států k přivázení imigrantů zemědělců. Imigrant nesměl spadat do žádné kategorie omezení v předchozím dekretu, a jeho vstup měl být výhradně za účelem pokrytí zemědělských potřeb. Dekret umožňoval vyhovět potřebám společností, firem, asociací či majitelů neobdělané půdy. Podmínkou bylo uzavření pracovní smlouvy v oblasti zemědělství na dobu minimálně 3 let a zároveň ručení za repatriaci cizinců v případě nutnosti. Pokud se jednalo o imigrace celé rodiny, musela být složena minimálně z 2 lidí ve věku mezi 12 a 60 let a museli být schopni práce v zemědělství.

Nezemědělství cestující, ať v rámci rodiny nebo ne, mohli vstoupit na území pouze tehdy, jednalo-li se o cizince bez zájmu o imigraci. V zemi směli studovat, konat vědecký, literární či umělecký výzkum. Pobyt byl také povolen neimigrantům, kteří na území pobývali po dobu trvání svých obchodních cest, nebo pokud

¹⁶³ BRAZÍLIE DECRETO Nº 24.258, DE 16 DE MAIO DE 1934 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 11/6/1934, Página 11190 (Publicação Original)*. 1934.

zastupovali zahraniční firmy, byli pasažéry v tranzitu nebo cizí investoři. Doba jejich pobytu na území byla však povolena pouze do 6 měsíců.

Tento dokument nově uvádí také takzvaných *Cartas de chamada* neboli zvací dopisy. Vstup imigrantů na území Brazílie byl umožněn pouze po absolvování procesu zvacích dopisů, které vycházely od imigrantů již v Brazílii zabydlených. Požadavky rodiny vyzřizovalo Ministerstvo práce, průmyslu a obchodu. Dopisy musely obsahovat jména členů rodin žijící v zahraničí, místo a čas nalodění a vyloďení cizince a jejich cílovou destinaci. Uznáný požadavek byl poté zaslán na konzulát regionu, který těmto osobám vydává vízum.

Firmy, které by si přály zabývat se dovozem zemědělských pracovníků do země musely splnit několik požadavků. Musely mimo jiné prokázat finanční schopnosti úkoly provádět a zároveň ručit za chování, živobytí a i za případnou repatriaci cizince po dobu 5 let.

Pro cizince neimigranty platila stejná omezení jako pro imigranty týkající se nemocí, zločinů a další. Zároveň také museli projít procesem zvacích dopisů, kromě níže zmíněných případů:

- diplomaté či agenti cizí vlády, jejich rodinných příslušníci a jejich domácí služebnictvo i pracovníci. Pracovníci museli předložit prohlášení od svých zaměstnavatelů, že za ně plně zodpovídají a také za jejich repatriaci, pokud by byl pracovní poměr ukončen.

- turisté, poutníci, žurnalisté a sportovci mohli získat vstupní vízum na dobu do 90 dnů (i opakovaně). Museli však na místě nalodění doložit svou profesi nebo způsobilost. Pro tento účel sloužily různé druhy dokladů, například potvrzení, že cestující působil jako obchodníci ve firmě se stálým sídlem nebo dopis od banky, u které měl cestující účet. Takový dopis měl také obsahovat, že je cizinec způsobilý a že vedení banky ho zná. Jako doklad pro získání víza sloužil také doporučující dopis od jakékoliv oficiální cestovní agentury jako například *Touring Clubs*, *Automóvel Clubs* a *Rotary Clubs*. V případě novinářů, respektive sportovců účel zvacího dopisu plnil také oficiální dopis od novin, respektive sdružení, kde působili či ke kterému patřili.

- členové církví, misionáři a kněží, kteří předloží prohlášení od řádu, ke kterému patří. V tomto prohlášení musí být uvedený důvod pro jejich cestování do

Brazílie. Pokud se jednalo o kněze, mohli namísto toho předložit prohlášení od brazilských duchovních představitelů, kteří jim dávali souhlas přijít a konat své služby na národním územím.

Tento dekret dále řešil, jaké podmínky musela splnit firma, která měla povolení pro přivážení imigrantů.

Běžným postupem pro zájemce o pozvání nezemědělských imigrantů bylo podat žádost o jejich přivedení u policejního úřadu. Žadatelé museli při tom předložit doklad totožnosti a dokument, ve kterém prokázali stupeň příbuzenství vůči zvané osobě. Zvoucí musel také předložit potvrzení o své finanční situaci, udat důvod pro pozvání cizince a dále doložit potvrzení osvědčující žadatelovo dobré chování. Po obdržení souhlasu, směla zvaného doprovázet jeho rodina, omezená na jeho choť a jejich děti. V případě, že byly zvány nedospělé děti, ovdovělá matka či dcery pod opatrovnictvím otce-zvoucího, nebylo potřeba doklady doložit. V tom případě ani neplatila omezující pravidla pro nezemědělce. Jednalo-li se o snoubence, předpis stanovoval nutnost doložit, že bude žena do dne svatby ubytována u slušné rodiny a že dojde ke svatbě do 30 dnů od jejího vylodění na území Brazílie.

Cizinec pobývajících v Brazílii, který měl brazilskou manželku, děti či nemovitosti v Brazílii a ti, co žili v zemi po dobu minimálně 5 let nepřetržitě, pak nemuseli při cestování do Brazílie doložit doklad o příbuzenství, o finanční schopnosti, ani důvod cestování. Podmínkou bylo však, aby proti němu nebyly žádné stížnosti ohledně jeho chování.

Dokument řešil také, jakým způsobem se měly požadované skutečnosti dokládat, pokuty a sankce včetně repatriace cizince a jeho vyhoštění ze země. Proces pro přivezení zemědělských imigrantů byl prováděn bezplatně.

Viditelný průlom obsažený v tomto předpisu byla možnost odvolání se při otázkách týkajících se imigrace, které nebyly v dokumentu řešeny. Tento proces se řešil u Ministerstva práce, průmyslu a obchodu. Otázky týkající se neimigrantů byly řešeny policií s možností odvolání na Ministerstvu spravedlnosti a vnitřních záležitostí, jehož rozhodnutí bylo konečné.

Cizinec, který plánoval se z Brazílie vzdálit na dobu nepřesahující jednoho roku, se nemusel podrobit všem záležitostem v tomto dokumentu obsaženým. Musel však prohlásit před odjezdem jeho záměr se vrátit. Bylo mu při tom uděleno výjezdní

vízum. K získání takového víza musel předložit pouze potvrzení o zajištění ubytování a prohlášení o svém dobrém chování.

Další, chronologicky poslední zkoumaný dokument této práce týkající se a upravující vstup cizinců na národní území, je ústava Spojených států Brazílie z roku 1937. Ta prohlašovala, že patřila pouze *União*, tedy vládě unie, pravomoc uzákonit udělení občanství, vstup na národní území a výstup z tohoto teritoria, emigrace a imigraci, udělení pasu, vyhoštění cizinců z národního území a zákaz jeho zdržování se či pobytu, jeho extradici.

Tato ústava definovala Brazilce z velké části v duchu předchozích zákonů. Stanovila, že Brazilce mohl svou národnost ztratit, pokud dobrovolně nabyl jinou národnost a dále ten, kdo bez souhlasu prezidenta republiky přijímal zmocnění či placenou pozici od cizí vlády. Občanství mohlo být odejmuto také ve správním procesu z důvodu konání politické, či sociální činnosti škodlivé národnímu zájmu.

Ústava zakazovala vytváření rozdílů mezi rodilými Brazilci. Zaručovala Brazilcům i cizincům žijícím v zemi právo svobody, soukromé bezpečnosti a právo majetku. Deklarovala, že všichni jsou si rovni před zákonem. Právo volného pohybu po celém území a možnost výkonu pozic ve veřejné správě bylo vyhrazeny pouze Brazilcům. Dokument obsahoval i méně očekávatelné disproporce mezi cizinci a Brazilci. Jeden z výrazných rozdílů byl, že cizinci nemohli vlastnit novinářské firmy a to ani ve formě anonymní společnosti. Nebyla jim dovolena ani účast v takovýchto společnostech jako akcionáři. Pozice v řízení tisku a jejich intelektuální, politická a administrativní řízení mohla být vykonávána pouze rodilými Brazilci.

Svobodné povolání mohli konat pouze rodilí Brazilci a případně naturalizovaní Brazilci a to pouze za podmínky, že odsloužili vojenskou službu v Brazílii. Ti, kteří zmíněné profese provozovali v době vyhlášení této ústavy, anebo v případě mezinárodní reciprocity připouštěné zákonem, mohli svou profesi dále vykonávat. Pouze rodilým Brazilcům byla umožněna nostrifikace profesionálních diplomů vydaných cizími školskými instituty.

Existovala další omezení ve funkcích, které mohli konat pouze rodilí Brazilci. Příkladem byla pozice hlavy vlády federativních států, post prezidenta republiky, funkce státního ministra a ministra nejvyššího soudu. Brazilcům byla také rezervována většina v posádkách národních lodí. Vstup cizinců byl také omezen a to

ve výši maximálně 2% celkového počtu usídlených cizinců z určité země po dobu posledních 50 let.

Pozice imigrantů je v této ústavě definována snahou o zmírnění nedobrovolné nezaměstnanosti, která se v Brazílii stala zásadním problémem. Imigrace je silně regulována z důvodu ochrany národní pracovní síly. V dalších letech byla „brazilská legislativa, co se týká cizinců, charakterizována obranou národní bezpečnosti vůči ideologiím, které byly nekompatibilní s demokraticko-liberálním duchem brazilského lidu.“¹⁶⁴

¹⁶⁴ MOURA CASTRO, Gilson. *A Imigração no Brasil*. Campo Grande: Life Editora, 2012, s. 8. ISBN 978-85-62660-XX-X.

4. EXTRAPOLACE STUDOVANÝCH ZKUŠENOSTÍ DO KONTEXTU EVROPSKÉ IMIGRACE

V této kapitole probíhá rozbor vybraných témat, které by na základě různých podnětů nalezených v zákonech, dekretech a dalších dokumentech zkoumaných v této práci, mohly přispět k řešení otázek migrační problematiky v dnešní Evropě.

4.1 Identifikace potřeb

Otázka imigrace není věc jednostranná a obvykle není ani záležitost patřící výhradně pod rámec jednoho státu. V nejjednodušším případě existují minimálně tři zapojené strany, přijímající stát, migrant a stát, odkud pochází. V rámci regionálního uskupení, jakým je Evropská unie, jsou ještě další aktéři v podobě jednotlivých evropských států. Zatímco potřeby na straně migrantů jsou často zřejmé, dobrá analýza potřeb na straně států je mnohem složitější proces.

Mezi nejnutnější potřeby Brazílie na přelomu 19. a 20. století bylo překonat nedostatek lidí schopných práce na polích. V zemědělství spočívalo bohatství země a získání výpomoci ve formě imigrace byla nezbytnou nutností. Rovněž bylo nutné kolonizovat zemi a udržet integritu jejích hranic. Pokrytí nedostatku pracovní síly v určitých sektorech pomocí imigrantů je již dlouhodobou praktikou v Evropě, jak je patrné z případů Německa či Francie, ale i České republiky.

Jednotlivé státy Evropské unie jsou však rozdílné zejména ve složení svých ekonomik, geografické polohy a komparativní výhody. Toto a jiné faktory vyvolávají rozdíly i v jejich potřebách, které jsou také do určité míry a v určitém časovém horizontu proměnlivé. V rámci této problematiky je nutné si uvědomovat určitou specifikou evropských a jiných vyspělých států. Vysoká úroveň vzdělanosti jejich populace může způsobovat nezájem obyvatelstva o konání profesí, které nevyžadující odborné či vyšší vzdělání. Toto může vytvářet nedostatek pracovní síly v některých sektorech jako jsou například služby či stavebnictví a otevírá prostor pro poptávku po další pracovní síle. Imigrace je jeden z možných způsobů, jak tento tuto poptávku naplnit.

Brazílie identifikovala jako svou základní potřebu nutnost rozvoje zemědělství. Býti schopný práce na polích byl základní profesní předpoklad pro imigranta, který se chystal v Brazílii usídlit. V rámci potřeb Brazílie, obzvláště v časných brazilských zákonech a dekretech byla jednoznačně navíc označena preference imigrantů pocházejících z Evropy. Později proběhlo další zúžení těchto preferencí v rámci ustanovení přednostních oblastí, odkud měli Evropané imigrující do Brazílie pocházet. Jako zdůvodnění těchto rozhodnutí byly udávány kulturní a sociální podobnosti mezi občany obou zemí, schopnosti asimilovat brazilskou kulturu a zvyky a i dodržování etnických charakteristik odpovídajících složení brazilského obyvatelstva.

Na rozdíl od Brazílie je dnešní evropská i světová situace mnohem více strukturovaná a každá země v ní má více či méně rozdílnou charakteristiku potřeb, chybějících profesí či obecně nedostatek práceschopného obyvatelstva. Přesné určení potřeb jednotlivých evropských zemí by přispělo ke zvýšení efektivnosti využití potenciálu imigrace a i ke zmírnění či úplnému odstranění jejích případných negativních dopadů. Řádná, cílená a efektivní optimalizace by způsobila, že imigrace by přestala být problémem a stala by se řešením.

4.2 Poskytnutí protihodnoty a motivace

Dům, půda, podpora, práce. To vše měli imigranti směřující do Brazílie možnost získat na základě zákona. Dům a půdu mohli začít splácet až rok po jejich usídlení. Státem podporovaný systém distribuce jim garantoval odbytiště pro jejich úrodu a tak jim umožňoval tyto splátky zaplatit. Po řádném zaplacení svých závazků, se imigranti stali majiteli nemovitostí, které jim nadále poskytovaly obživu. Také záruka možnosti vrácení se do své vlasti v případě vážného neštěstí v rámci rodiny jim přidala určitou úroveň zabezpečení.

Zásady pro zaručení určitého standardu imigranta začaly již při jejich cestě z Evropy do Brazílie. Dlouhou dobu byly výhradním způsobem překonání oceánu parní lodě. Pro úspěšnou a bezpečnou cestu stovek pasažérů bylo nutné dodržovat bezpečnostní, hygienické, prostorové a stravovací podmínky. Kontrola úrovně

poskytovaných služeb probíhala mimo jiné tak, že se braly v úvahu stížnosti cestovatelů a to i ty, které se týkaly zacházení s jejich zavazadly. V případě nedodržování těchto pravidel byly dopravní firmě uděleny sankce, které mohly vyšplhat až ke ztrátě privilegia poskytovat tyto služby. Doprava byla cizincům a jejím rodinám dotována v rámci státní podpory.

Podpora imigrantů přicházejících do Evropy by mohla začít již ve formě nabídek pracovních příležitostí cizincům. Tyto nabídky by zároveň pokryly nedostatky pracovní síly dle požadavků jednotlivých evropských zemí. Na základě deklarovaných potřeb jednotlivých evropských zemí a také na základě zájmů a schopností imigranta přejícího si v Evropě pracovat by byla nabídnuta podpora ve formě příspěvku na dopravu a pomoci se zajištěním ubytování a dalších nezbytností. Dotace na cestu a i nalezení vyhovujícího bydlení pro imigranta a jeho rodinu by byly kroky, které by zajistily podmínky pro solidní začátek a zlepšující šance pro následující úspěch v novém životě v Evropě.

4.3 Zprostředkování a aktivní procesy řízení imigrace

Pro efektivní fungování imigračního procesu brazilská vláda používala také služby zprostředkovatelů. Podepisovala smlouvy s firmami i jednotlivci o zajištění určitého počtu pracujících imigrantů do země. Zprostředkovatelé dostávali odměnu nejen dle množství přepravených imigrantů, ale hlavně i dle úspěšnosti jejich usídlení a funkčnosti chodu kolonizačních středisek. Dostávali odměnu také za budování infrastruktury, jak dopravní, tak technologické. Infrastruktura usnadnila fungování v imigračních střediscích a také podporovala jejich propojování do základních obchodních celků v zemi a lépe tak zajišťovala odprodej úrody a nákup potřebného vybavení.

Aktivita, které by se mohly podobat roli prostředníka brazilské imigrace, by v dnešní Evropě mohly konat různé evropské instituce ať z iniciativy jednotlivých vlád, či jako společný program Unie. Diplomatické úřady a jiné již existující instituce, které se zaměřují mimo jiné na budování pozitivního obrazu zemí, by hrály v tomto směru významnou roli.

V historických smlouvách v Brazílii byly určeny oblasti, odkud by imigranti měli pocházet. V Evropské unii by byl spíše kladen důraz na pracovní schopnosti cizince stejně jako na jeho kapacitu integrace ve společnosti.

Šíření informací a příležitostí dostupných v cílové imigrační zemi včetně poskytování vysvětlení o možnostech a podmínky pro získání míst v zahraničí by mohly být mocným nástrojem k naplnění stanoveného cíle. Nicméně je třeba zdůraznit a informovat imigranty i o rozsahu práv a povinností, které je očekává a které budou muset dodržovat v cílové zemi. Seznámení se s těmito podmínkami je důležité proto, aby potenciální imigranti neměli nerealistická očekávání. Přesto lze očekávat, že imigrant si v Evropě polepší z hlediska ekonomického, sociálního a případně i rodinného.

Je nutné dále připravit imigranty na potenciální složitosti, například s ohledem na sociální standardy ochrany dětí, které mohou v evropských zemích být značně odlišné od tradičních způsobů v zemi, odkud imigrant pochází. Podobné kolize mohou vznikat i při řešení vztahů mezi pohlavími.

Zřízení specializovaných imigračních evropských center, která by představovala jeden z legálních způsobů, jak získat status imigranta. Komplexní centra by byla umístěná na strategických místech běžných migračních tras a byla by schopna podporovat migranty již cestou. Tato centra by byla vybavena tak, aby pojala velký počet žadatelů. V centrech by probíhaly mimo jiné přípravné kurzy, které by upozornily imigranty na jejich povinnosti, práva, možnosti řešení sociálních situací. Zároveň by poskytla možnost naučit se základy jazyka cílové země. Centra by fungovala jako forma 'nulého ročníku' nové životní etapy imigranta. I zde je nezbytná role diplomacie, která by zajistila možnost fungování takovýchto center v zahraničí, obzvlášť v třetích zemích.

Bylo by ovšem nutností aby imigranti, kteří prošli těmito centry, měli objektivní výhody před imigranty ilegálními. Tím nejsou myšleny výhody pouze byrokratické, ale i praktické. Takový imigrant by byl mnohem lépe schopen řešit běžné situace v cílové zemi a mohl by i například mít předem zajištěnou práci. Takovým způsobem by se podněcoval zájem samotných imigrantů o tento způsob imigrace. Imigranti, kteří prošli centrem by měli také lepší šance při shánění práce, získání státní podpory a dalších výhod.

Centra by však neměla představovat zdoluhavý byrokratický proces. Nepopíratelnou výhodou umístění těchto center blíže k problematickým oblastem zdrojů imigrace by byl tlak na snížení profitability pašování imigrantů. Humanitární výhodu lze vidět i v redukci počtu imigrantů, kteří se s ohromným rizikem a v nevyhovujících podmínkách snaží do Evropy dostat například přes Středozemní moře.

4.4 Společensko-sociální vyváženost

Způsob počítání vstupních kvót v Brazílii se zdál být záměrně orientován na nepřímé omezení vstupu cizinců určitých národů. Roční kvóta byla spočítána v procentech dle období, kdy do Brazílie vstoupilo nejvíce Portugalců, Italů a Španělů, tedy údajně lépe se přizpůsobujících národů. Pochopitelně se udělení kvóty týkalo pouze těch, kteří byli schopni práce na polích, což představovalo okamžitou a dlouhodobou potřebu země.

Brazílská zkušenost zdůrazňuje nutnost aktivně řešit rovnoměrnost imigrace tak, aby nevznikaly oddělené uzavřené skupiny, u kterých dochází spíše k separaci než k integraci. Brazílie toho dosahovala kromě stanováním kvót, limitem podílu jednotlivých národností v daném imigračním středisku i tím, že vedení a zároveň početně největší skupina střediska byli Brazilci. Pokud v nějaké oblasti v Evropě je výrazně vyšší procento imigrace jedné národnosti je třeba aktivně podporovat větší kulturní a sociální diverzitu.

4.5 Důraz na formální korektnost procesu

Vstup imigrantů na území Brazílie byl v některých obdobích omezený na určité přístavy, letiště a hraničních přechodů. Pro lepší kontrolu a zefektivnění imigračního procesu do Evropy mohla by sloužit podobná pravidla. Imigrant by imigrační vízum získal již před vstupem do Evropy v příslušném konzulárním úřadě nebo na jiných místech pro tento účel určených. Vízum nebo povolení by usnadnily a

urychlily kontrolu a odstranily zbytečné a zdlouhavé čekání na hranicích a tím by se minimalizovaly nepříjemnosti spojené s tímto procesem.

Jedním z prvních kroků už je vstup do Evropy, kdy je potřeba klást důraz na korektní postupy a procesy. Imigrant, který se aktivně snaží plnit formální podmínky, by neměl být přímo či nepřímo diskriminován vůči imigrantům, využívajícím nelegální možností. Korektnost postupu je v zájmu samotného imigranta, protože formální proces jim zároveň zaručuje garanci jejich práv.

Otázkou zůstává forma způsobu vynucování dodržování legálních postupů. S mořem jako přirozenou hranicí a dlouho jedinou dostupnou cestou, Brazílie měla i přes obrovské pobřeží, možnost poměrně přísně hlídat příjezd imigrantů. Imigranti již také před odjezdem podstupovali přípravní selektivní proces. Cesty do Evropy a po Evropě jsou mnohem spleťtější. Reakce na aktuální situaci v Evropě je taková, že se dnes některé státy snaží různými způsoby chránit svá území před nežádoucími imigračními vlnami. Příkladem je možné uvést Maďarsko, které se rozhodlo budovat zeď podél hranice s jižním sousedem Srbskem a v Německu se objevují názory na obnovení nějaké formy hraničních kontrol. Účinnost takovýchto opatření je těžké odhadnout bez dostatečného časového odstupu, nicméně je zřejmé, že takováto řešení vznikají často alespoň částečně z důvodu kompenzace selhávání jiných, primárních, procesů. Prioritou by ovšem mělo být zajištění spolehlivého fungování nastavených pravidel, například tím, že by se jednotlivé země více zapojily do řešení přetížených mechanismů. V základní podobě by mohlo jít například o zapůjčení personálů a vybavení pro přetížené hraniční zóny.

4.6 Integrace cizinců

Jeden z nejdůležitějších kroků k zaručování dobrého fungování brazilské společnosti, která byla skládaná z rozmanitého spektra národností, byla politika integrace cizinců. V dnešní době se v Evropě lze setkávat s problematikou segregace lidí odlišného etnika uvnitř jednoho státu. Vytvářejí se často komunity uzavřené v nějakém sociokulturním stereotypu. Tyto jsou často odkázány na určitá místa, například na okrajích měst, následkem čehož je významně omezena interakce s

ostatními skupinami. Takový typ izolace může vést k různým sociálním napětím potenciálně eskalujícím až do formy konfliktu. Ve smyslu integrace, Brazílie zavedla několik opatření s cílem odstranění bariér v rámci jednotlivých národů a národností v rámci země.

Některé zkušenosti s imigrací v Brazílii ukazují na specifické komplikace. Může vznikat kolize mezi zájmy imigranta a důvody, proč země vlastně imigraci podporuje. Jako příklad je možné uvést imigraci, která probíhá kvůli demografickému nedostatku. V Evropě je demografický růst příliš malý a existují zároveň velké obavy z budoucího vymírání Evropanů. Jsou dva odlišné způsoby jak na migraci z demografického hlediska nahlížet. Segregace etnických skupin vede k sociálním problémům a zároveň plná integrace cizinců vede k velké pravděpodobnosti, že plně integrovaní imigranti budou sledovat podobné priority jako občané evropského původu a přizpůsobí se jejich realitě. Tento problém je dobře patrný v ranních fázích brazilské imigrace, kdy byly velmi žádanou skupinou Němci imigranti pro jejich cílevědomost, pečlivost, plánování a další typické rysy. Nicméně přesně tyto vlastnosti nevyhnutelně vedly k značnému stupni separace. Toto napětí se podařilo minimalizovat až rozšířením průniku společných hodnot.

4.6.1 Propojení s místem i komunitou

V kolonizačních centrech v Brazílii byla zárukou smíchání společnosti záměrná existence pravidel pro distribuci národností v rámci jednoho centra. Tato pravidla zahrnovala potřebu zaručování přítomnosti v těchto centrech alespoň 30% Brazilců nebo, pokud by nebyl brazilských kolonistů dostatek, tak by na jeho místě mohli být umístěni imigranti pocházející z kulturně podobného národa: Portugalci. Zbylých 70% obyvatelstva jednoho kolonizačního centra byla skládána z různých národů s maximální obsazeností jednoho národa 25%. To způsobilo, že v kolonizačním středisku bylo přítomno minimálně pět různých národností, z nichž představovaly většinu rodilí Brazilci. Tato praxe měla za cíl podporovat výměny kulturních zvyků a zároveň bránila zakořenění protinárodních myšlenek.

Integrace cizinců v Evropě by mohl být velmi žádoucí prvek, obzvláště při zavedení řízené imigrace. Příkladem kroků inspirovaných v imigrační politice Brazílie by bylo například vytváření možností a propagace nabídek práce a bydlení mimo hlavní města nebo centra měst, kde je koncentrace cizinců obvykle mnohonásobně větší než v ostatních částech země. Jako další příklad je možné uvést státní podpory poskytované zaměstnavatelům místních firem k nabízení určité pracovní záležitosti pro cizince a jejich zapojení do firemních aktivit.

Podobně jako v Brazílii, by existovala možnost poskytnutí stejných podmínek a příležitostí i samotným Evropanům, pokud by měli zájem. Tento krok by zaručil také lepší akceptaci cizince mezi místními, kteří by imigranty neobviňovali ze získání lepších podmínek.

4.6.2 Použití místního jazyka

Další krok k zajišťování přenášení kulturních zvyků v Brazílii byla povinnost, aby veškerá učení na základních školách byla ryze v portugalském jazyce. Toto bylo umožněno zejména z důvodu, že základní školy musely být přítomné v každém kolonizačním středisku. Knihy, se kterých se žáci učili, byly napsány v portugalském jazyce a studijní plán obsahoval zeměpis a dějiny Brazílie.

Učení cizích jazyků bylo v imigračních střediskách umožněno až od věku 14 let. Zde, oproti pravidlu učení se v portugalském jazyce byla povolena efektivní přímá metoda učení, tj. učení bez zprostředkování jiného jazyka.

V dnešní globalizované době není možné, ani žádoucí regulovat učení cizího jazyka, ani pokusit se odepřít jeho zpřístupnění a použití. Avšak učení se místnímu jazyku může probíhat velice efektivně, například zapojováním dětí i dospělých pocházejících z ciziny do aktivit s rodilými mluvčími. Umět nejen základy místního jazyka je zásadní krok k seznamování se s kulturou země, kde cizinci žijí a zajištění asimilace nebo alespoň pochopení zvyků cílové země.

České státní univerzity tím, že nabízejí vysoce kvalitní univerzitní kurzy v češtině za přijatelné ceny v porovnání se studiem v cizím jazyce, jsou příkladem efektivních vládních incentív. Toto přispívá k probouzení zájmu o znalost místního

jazyka, což pak vede k prohlubování integrace cizinců. Možnost komunikace s místními obyvatelé na vysoké úrovni usnadňuje přijatelnost cizince do společnosti. Studenti vysokých škol, i když by se po konci studia vrátili do své původní země, by bezpochybně své zkušenosti v zahraničí přenášeli dál mezi svými známými.

Cenově dostupné kurzy místního jazyka pro širokou veřejnost jsou také možností, jak nejen dát cizincům komunikační nástroj, ale také prohlubovat jejich znalosti o realitě země, kde žijí.

4.6.3 Evropská centra

Šíření či zřízení vládou podporovaných imigračních center, která by sloužila nejen k propagaci pracovních příležitostí, ale i jako místo, kde má cizinec možnosti seznámit se s tradicí, zvyky a jazyky zemí Evropské unie. Toto by podporovalo předstupeň integrace pro cizince již před jeho příjezdem a pomohla by usnadnit jeho integrace po přijetí. Podporu imigrace do Brazílie vykonávali agenti, kteří oslovovali imigranty přímo v jejich zemích. Tato politika byla co do počtu úspěšná, avšak neprobíhala dostatečná kontrola dovedností imigrantů. Agenti byli totiž placeni podle počtu cizinců, které do Brazílie posílali a tím se často zkreslily výsledky v případě, že velký počet imigrantů neodpovídal zadání. Výhodou této formy kontaktu je bezprostřední propojení s lokální problematikou.

4.6.4 Rodina

Rodina byla již pro brazilského diplomata Salvadora de Mendonça důležitým prvkem pro spokojeného imigranta. Přítomnost svých nejbližších a následně i jejich integrace ve společnosti, kde rodina žije, může hrát zásadní roli v rámci kulturní asimilace imigrantů.

Vládou poskytnutá asistence při shánění profesního uplatnění choti, nalezení a zajištění patřičných studijních možností pro děti, případně dalších členů rodiny na imigrantovi závislých, by mohla zmírnit dopady související se zásadní životní

změnou, kterou představuje právě imigrace. Ve spojení s předchozími opatřeními by tohle mohlo být dalším krokem na cestě k úspěšné imigraci.

4.7 Dočasná imigrace

Ne vždy cílem imigrace musí být dlouhodobé usídlení imigrantů. Ani v Brazílii neměla každá migrační vlna trvalý charakter.

Čínská imigrace je příkladem způsobu dočasné imigrace. Číňané byli pro odlišné kulturní pozadí často považováni za nežádoucí národ ke kolonizaci. Do Brazílie byli zváni kvůli nedostatku pracovní síly z Evropy, která v té době směřovala do jiných zemí. Údajná nepřizpůsobivost Číňanů vůči usídlené zemi byla vnímána jako pozitivní prvek, který by umožňoval Brazílii dostat se na takovou úroveň, která by podněcovala imigraci z Evropy. Na základě těchto požadavků se zde zrodila představa o dočasné imigraci. Počítalo se, že práce Číňanů by mohla trvat i několik desítek let a byla by s nimi uzavírána smlouva na definovanou dobu. Zde nebyla aktivní snaha vlády, aby se v Brazílii zakořenili.

Tento postup zanechává praktickou radu pro řešení migrační problematiky v Evropě. Dnešní nestabilní světová situace ať z politických, bezpečnostních či sociálních důvodů, uvedla do pohybu velkou migrační vlnu směrem do Evropy. Dokud se hlavní důvody pohánějící tento fenomén nezmírní, má Evropa ve svých rukou komplexní a dlouhodobou situaci k řešení. Z toho důvodu se nabízí právě možnost dočasné imigrace.

Dočasná imigrace na rozdíl od klasické imigrace počítá s tím, že se cizinec do své vlasti miní vrátit. Zde tedy není důležitým aspektem úplná integrace cizince v zemi a není naléhavé ho přesvědčovat, aby zůstal. Tato snaha by kladla zbytečné nároky na imigranty, kteří si nepřejí nalézt v Evropě svůj doživotní domov. Dočasná imigrace může přinášet pozitiva pro přijímající země a to ať ze společenského nebo sociálního hlediska. Přinesla by cizinci například práci, rozmanitost a zkušenosti. A zároveň by mohla například částečně pokrýt dočasný nedostatek pracovních sil v Evropě. Vláda by jim nabídla smlouvu spojenou s realizací určitého úkolu. Úkol by mohl trvat i několik let, či dokonce dekad a mohli by se dle zadání a dostupnosti

střídat i pracovníci, podle předem nastavených požadavků. Každopádně, ať se jedná o práci ve stavebnictví nebo o poskytování služeb v rámci inovací, mohla by Evropa docílit přínosného rozvoje pomocí dočasné imigrace.

Běžná imigrace akcentuje aspekt spojování rodin. V případě dočasné imigrace tento cíl ustupuje do pozadí. Z hlediska dočasného imigranta je cílem, aby v Evropě získal určité schopnosti (know-how a zkušenosti) a možnosti (majetek a kapitál), které by následně mohl přenést zpátky do země původu. Avšak i v případě dočasné imigrace je třeba brát zřetel na potřeby dětí těchto imigrantů a nelze pro ně vytvářet zvláštní podmínky. Děti by měly stejná práva a povinnosti jako ostatní evropské děti. Museli by tedy například chodit do školy a plnit standardy, jaké jsou očekávány.

V rámci úvah o dočasné imigraci by nemusel být kladen důraz na hluboké znalosti místního jazyka. Jazyk by spíše fungoval jako funkční nástroj, jako nutný základ pro komunikaci a konání každodenních aktivit.

Dočasná imigrace se liší od dočasného pobytu hlavně časovým rozmezím. Dočasná imigrace může trvat léta i desítky let. Není nutností, aby se někdo, kdo žije 20 let na území plně integroval. Takové chování cizinců na území různých států je patrné i v případě klasické imigrace. Cizinci i po dlouhém pobytu v zahraničí naopak mohou mít tendenci vrátit se tam, odkud přišli spolu se svým majetkem, ale i se svými zkušenostmi. Již takto bylo ve starých časech, když rodiny vysílali své členy „na zkušenou“ například do Ameriky. Podobná praxe se koná i dnes v Japonsku, kdy rodina vysílá obvykle nejmladšího syna do zahraničí, aby se seznámil s novými jazyky, studoval a poznával svět. Zatímco starší sourozenci rodinu zajišťují nejmladší přináší rodině globální zkušenost a pestrost. Situace se může ovšem během pobytu dočasného imigranta změnit. Změna cíle cizince by znamenala přejít ke klasické formě imigrace. Příkladem může být i zmíněná čínská imigrace do Brazílie, kdy se malá část imigrantů rozhodla v Brazílii zůstat a postupně se integrovala do místní společnosti.

Místo úsilí vkládaného do integrační politiky dočasného imigranta by mohla Evropská unie či evropské státy vkládat snahu do udržování kontaktu cizince s jeho původní zemí. Forma takové aktivity by mohla spočívat například v provozování informačních serverů a v podpoře zachování kulturních zvyků. Incentiva, jako například možnost získání placené cesty do země, odkud pochází, by mohly být

prospěšné pro zachování spojení s vlastí. Podobné programy provozovala Brazílie jako odměnu pro vzorné imigranty.

Tato forma imigrace by mohla být obzvláště vhodná ve chvíli, kdy je migrace důsledkem časově omezené eskalace v zemi imigranta. Určitou socio-politickou výhodou této formy imigrace může být i zlepšení vnímání cizince z pohledu Evropanů neboť velká část komplikací spojených s imigrací je způsobená obavou o ohrožení vlastní identity. Tento faktor samozřejmě s dočasnou imigrací zcela nezmizí, ale jeho intenzita je mitigována deklarovanou dočasností takové imigrace.

ZÁVĚR

V úvodu této práce se nastínila otázka o potencionální přínosnosti zkušeností s brazilskou imigrací na přelomu 19. a 20. století. Závěrem lze konstatovat, že se jednoznačně ukázaly prvky, které díky své nadčasovosti mají význam i pro aktuální otázky imigrace v Evropské unii. Ať už se jedná o metody tváření imigrace až po zkušenosti s efekty různých opatření, lze i přes objektivní rozdíly situací najít mnohé přínosné paralely. Tyto tedy zcela jednoznačně potvrzují oprávněnost premisy práce a potvrzují pravdivost deklarované hypotézy. Navíc lze přímo využít časový odstup a také výsledky těchto snah k ověření reálnosti očekávání spojených s cíli, které před Evropou v rámci imigrační otázky stojí.

Jedním z kritických analyzovaných momentů je asimilace rozlišení dlouhodobých cílů migrace, které rozlišuje migraci permanentní mající za cíl časově neomezené propojení s cílovou zemí a migrace dočasné, kdy sice imigrant do země přijde, ale v jeho středně a dlouhodobém horizontu je cílem návrat do původní země. V brazilské historii lze využití tohoto modelu demonstrovat na řešení imigrace z Číny koncem 19. století. V dnešní situaci by podobné charakteristiky mohly například mít imigrační vlny ze sociálně rozvrácených regionů. Jak je rozebráno v kapitole 4, lze tohoto rozlišení typu migrace efektivně využít k optimalizaci cílů a metod imigračních politik země.

Dalším ústředním bodem je důraz na důslednou formulaci potřeb zemí. V případě Brazílie docházelo k posunům potřeb s vývojem politických procesů, od kolonizačních počátků v době portugalské nadvlády, přes důraz na potřeby zemědělství v období císařství až po zohlednění potřeb kvalifikované pracovní síly s nástupem průmyslu v období republiky. Důslednější formulace současných potřeb jednotlivých zemí v rámci Evropské unie by pomohla lépe koordinovat provádění imigračních politik.

Podstatným prvkem kultivace brazilské snahy o efektivní imigraci byl posun části procesů blíže k potenciálním imigrantům. Ať už šlo o formy propagace, přes asistenci zprostředkovatelů, po přípravu lehce srozumitelných příruček s důležitými

informacemi v místním jazyce. Posílení aktivit v tomto směru by mohlo v současné situaci přispět k účinnější organizaci migračních záležitostí.

Práce také identifikovala zásadní role spadající do roviny diplomacie. I v současné Evropě lze optimálním využitím nástrojů, které diplomacie nabízí, zdůraznit pozitivní prvky procesu migrace. Počínaje rolí konzulů jako těch, kteří mají blízko k lokální problematice, až po mnohostranná mezistátní jednání diplomatů řešících fenomény na globální úrovni.

Je však vhodné podotknout, že tato práce neměla ambici zkoumat aktuální migrační vlny v Evropě, nýbrž odhalení konkrétních prvků brazilské migrační politiky, které by mohly do určité míry inspirovat, či přispět k řešení této komplexní problematiky.

Vytvořený základ otvírá prostor pro širší a detailnější zkoumání souvislostí formování brazilské reality. Zatímco v této práci bylo na sledované období nahlíženo převážně perspektivou legislativních dokumentů, přímo se nabízí expandovat do roviny sociálních vztahů, například hlubším studiem dobových periodik, autentických biografií psaných samotnými imigranty, či místních kronik. Nebojme se přijmout toto pozvání a s brazilským „Aos ventos que virão“ překročíme tečku na konci této věty.

Seznam použité literatury a zdrojů

Monografie a knihy

ADAM, Thomas. *Germany and the Americas: culture, politics, and history : a multidisciplinary encyclopedia*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, 2005. ISBN 9781851096336.

BARCELOS, Fábio. *A Coroa pelo bem da agricultura e do comércio: a importância institucional da Coroa portuguesa na formação da agricultura brasileira durante o período colonial*. Rio de Janeiro: Arquivo Nacional, 2010, ISBN 978-85-60207-25-1.

BATALHA, Claudio. *O movimento operário na Primeira República*. Rio de Janeiro: Jorge Zahar Editor, 2000, ISBN 85-7110-541-3.

BIONDI, Luigi. *La stampa anarchica italiana in Brasile: 1904-1915*. Řím, 1995. Diplomová. Università degli Studi di Roma "La Sapienza".

Brasil 500 anos de povoamento. Rio de Janeiro: INSTITUTO BRASILEIRO DE GEOGRAFIA E ESTATÍSTICA - IBGE, 2007, ISBN 978-85-240-3940-9.

CARVALHO ARROTEIA, Jorge. *A emigração portuguesa - suas origens e distribuição*. 1a. edição. Lisboa: Instituto de Cultura de Língua Portuguesa, 1983. Biblioteca Breve, 79.

CARVALHO, José Murilo de. *Cidadania no Brasil: o longo caminho*. Rio de Janeiro: Civilização Brasileira, 2001, 236 p. ISBN 85-200-0565-9.

Colonização, imigração e a questão racial no Brasil. *Colonização, imigração e a questão racial no Brasil*. 2002, (53).

COUTINHO, Maria do Carmo Strozzi. *II Conferência da Paz, Haia, 1907: a correspondência telegráfica entre o Barão do Rio Branco e Rui Barbosa*. ISBN 9788576315087.

D'ESCRAGNOLLE TAUNAY, ALFREDO. *QUESTÕES DE IMMIGRAÇÃO*. Rio de Janeiro: Typ. de G. Leuzinger & Filhos, 1889.

DE ÁVILA, Flávia. *ENTRADA DE TRABALHADORES ESTRANGEIROS NO BRASIL: EVOLUÇÃO LEGISLATIVA E POLÍTICAS SUBJACENTES NOS SÉCULOS XIX E XX*. Florianópolis, 2003. Disertační. UNIVERSIDADE FEDERAL DE SANTA CATARINA.

DE LEÃO, Michele. Lei Saraiva (1881): se o analfabetismo é um problema, exclui-se o problema. *Revista do Corpo Discente do Programa de Pós-Graduação em História da UFRGS*. V. 4. 2012, (n. 11). ISSN 1984-5634.

DE OLIVEIRA LIMA, Manuel. *O Reconhecimento do Imperio*. Rio de Janeiro / Paris: H. GARNIER, 1901.

FÉRAUD-GIRAUD, L.-J.-D. a Ludwig VON BAR. L'INSTITUT DE DROIT INTERNATIONAL. *Règles internationales sur l'admission et l'expulsion des étrangers*. 1892.

GOMES, Laurentino. *1808: como uma rainha louca, um príncipe medroso e uma corte corrupta enganaram Napoleão e mudaram a história de Portugal e do Brasil*. 2a. ed. São Paulo: Editora Planeta do Brasil, 2007. ISBN 978-857-6653-202.

GORDO, Adolpho. *A Expulsão de Estrangeiros: Discursos pronunciados na Camara dos Deputados, nas sessões de 29 de Novembro e de 14 de Dezembro de 1912 pelo snr. Adolpho Gordo, Deputado por São Paulo*. S. Paulo: ESPINDOLA & COMP., 1913.

HOGG, Peter. *The African Slave Trade and Its Suppression A Classified and Annotated Bibliography of Books, Pamphlets and Periodical*. Hoboken: Taylor and Francis, 2014, ISBN 9781317792352.

KLÍMA, Jan. *Dějiny Brazílie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998, 458 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-261-8.

KLÍMA, Jan. *Dějiny Portugalska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, 306 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-164-6.

LEITNER, Thea. *Zapomenuté děti Habsburků*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1996. Historie a fakta. ISBN 80-7023-238-2.

MACAULAY, Neill. *Dom Pedro: the struggle for liberty in Brazil and Portugal, 1798-1834*. Durham, [N.C.]: Duke University Press, 1986, xiv, 361 p. ISBN 08-223-0681-6.

MATOS MENDES, Mauricio. *A EXPERIÊNCIA ANARQUISTA NO BRASIL. ALGUMAS ANOTAÇÕES SOBRE AS GREVES DE 1917 E SUAS REPERCUSSÕES NA CÂMARA DOS DEPUTADOS* [online]. Biblioteca Digital da Câmara dos Deputados, 2010, [cit. 2015-06-21]. E-Legis, n. 05. Dostupné z: <http://e-legis.camara.leg.br/cefor/index.php/e-legis/article/view/52/55>

MOURA CASTRO, Gilson. *A Imigração no Brasil*. Campo Grande: Life Editora, 2012. ISBN 978-85-62660-XX-X.

NUNES DIAS, Manuel. *O Sistema das Capitanias do Brasil*. Coimbra: UC Biblioteca Geral 1, 1980, 31 s. Boletim da Biblioteca da Universidade de Coimbra: 3a. parte, Vol. XXXIV.

PASQUAL CASTANHA, Osvaldo. *Terra Nova*. Série: Histórias de famílias. São Paulo: Baraúna, 2013. ISBN 9788579237676.

SALVADOR DE MENDONÇA,. *Trabalhadores Asiaticos*. New York: Typographia do "Novo Mundo", 1879.

TRABALHO LIVRE E TRABALHO ESCRAVO. São Paulo: Coleção da Revista de História, 1973. VOLUME I.

VIEIRA BRIGIDO, Eveline. *O BRASIL E A REFORMA DO CONSELHO DE SEGURANÇA DA ONU: estratégias da diplomacia brasileira para a obtenção de um assento permanente*. Porto Alegre, 2010. Disertační. Universidade Federal do Rio Grande do Sul.

Novinové články

A Razão. Rio de Janeiro: A razão, 1917, **II**(290).

A Razão. Rio de Janeiro: A razão, 1917, **II**(282).

A Razão. Rio de Janeiro: A razão, 1917, **II**(283).

Colonie Zeitung. Joinville: D. Dörffel, 1862, **I**(Probnummer).

CORREIO BRAZILIENSE ou ARMAZEM LITERARIO. LONDRES: W. LEWIS, PATERNOSTER-ROW, 1808, (VOL. I).

DIARIO DE NOTICIAS. Rio de Janeiro: Typographia Rua do Ouvidor 118, 1885, **I**(2).

FRANÇA TELES FILHO, Eliardo. *Revista Jurídica: Presidência da República*. Vol.7. 2006, (76): 53. DOI: 1808-2807.

Dostupné také z: http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/revista/Rev_76/index.htm

GAZETA DE NOTICIAS. *Aluga-se uma negrinha*. 1881, **VII**(201): 3.

GAZETA DE NOTICIAS. Rio de Janeiro: *GAZETA DE NOTICIAS*, 1881, **VII**(148).

GAZETA DE NOTICIAS. Rio de Janeiro: *GAZETA DE NOTICIAS*, 1881, **VII**(98).

O Estado de S. Paulo. S. Paulo: O Estado de S. Paulo, 1892, **XVIII**(5215).

Senatus: cadernos da Secretaria de Informação e Documentação [online]. V. 2. 2002, (1) [cit. 2015-06-14]. ISSN 1678-2314.

Dostupné z: <http://www2.senado.gov.br/bdsf/item/id/507844>

Legislativní dokumenty

BRAZÍLIE DECRETO DE 13 DE MAIO DE 1808 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1808, Página 42 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1808.

BRAZÍLIE DECRETO DE 9 DE DEZEMBRO DE 1835 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1835, Página 134 Vol. 1 pt II (Publicação Original)*. 1835.

BRAZÍLIE DECRETO DE 9 DE DEZEMBRO DE 1835 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1835, Página 134 Vol. 1 pt II (Publicação Original)*. 1835.

BRAZÍLIE Decreto nº 285, de 24 de Junho de 1843 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1843, Página 25 Vol. pt I (Publicação Original)*. 1843.

BRAZÍLIE LEI Nº 581, DE 4 DE SETEMBRO DE 1850 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1850, Página 267 Vol. 1 pt. I (Publicação Original)*. 1850.

BRAZÍLIE Decreto nº 885, de 4 de Outubro de 1856 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1856, Página 59 Vol. 1 pt. I (Publicação Original)*. 1856.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 4.547, DE 9 DE JULHO DE 1870 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1870, Página 382 Vol. 1 pt II (Publicação Original)*. 1870.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 4.702, DE 18 DE MARÇO DE 1871 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1871, Página 149 Vol. 1 pt. II (Publicação Original)*. 1871.

BRAZÍLIE LEI Nº 2.040, DE 28 DE SETEMBRO DE 1871 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1871, Página 147 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1871.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.099, DE 2 DE OUTUBRO DE 1872 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1872 Vol. 2 pt. II (Publicação Original)*. 1872.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.128, DE 30 DE OUTUBRO DE 1872 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1872, Página 1018 Vol. 2 pt. II (Publicação Original)*. 1872.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.128, DE 30 DE OUTUBRO DE 1872 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1872, Página 1018 Vol. 2 pt. II (Publicação Original)*. 1872.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.153, DE 27 DE NOVEMBRO DE 1872 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1872, Página 1139 Vol. 2 pt. II (Publicação Original)*. 1872.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.291, DE 24 DE MAIO DE 1873 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1873, Página 412 Vol. 1 pt II (Publicação Original)*. 1873.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.663, DE 17 DE JUNHO DE 1874 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1874, Página 663 Vol. 1 pt. II (Publicação Original)*. 1874.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.791, DE 11 DE NOVEMBRO DE 1874 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1874, Página 1168 Vol. 2 pt. I (Publicação Original)*. 1874.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 5.806, DE 25 DE NOVEMBRO DE 1874 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1874, Página 1208 Vol. 2 pt. I (Publicação Original)*. 1874.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 6.549, DE 13 DE ABRIL DE 1877 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1877, Página 305 Vol. 1 pt II (Publicação Original)*. 1877.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 3.029, DE 9 DE JANEIRO DE 1881 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1881, Página 1 Vol. 1pt1 (Publicação Original)* . 1881.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 8.008, DE 26 DE FEVEREIRO DE 1881 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1881, Página 147 Vol. 1pt2 (Publicação Original)*. 1881.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 8.651, DE 24 DE AGOSTO DE 1882 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1882, Página 207 Vol. 2 (Publicação Original)*. 1882.

BRAZÍLIE LEI Nº 3.270, DE 28 DE SETEMBRO DE 1885 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1885, Página 14 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1885.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 9.699, DE 15 DE JANEIRO DE 1887 *Coleção de Leis do Império do Brasil - 1887, Página 58 Vol. 1 pt I (Publicação Original)*. 1887.

BRAZÍLIE LEI Nº 3.353, DE 13 DE MAIO DE 1888 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 14/5/1888, Página 1 (Publicação Original)*. 1888.

BRAZÍLIE DECRETO N. 527 - DE 28 DE JUNHO DE 1890 *Diário Oficial*. 1890.

BRAZÍLIE Decreto nº 451-B, de 31 de Maio de 1890 *Coleção de Leis do Brasil - 1890, Página 1206 Vol. 1 fasc. V (Publicação Original)*. 1890.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 528, DE 28 DE JUNHO DE 1890 *Coleção de Leis do Brasil - 1890, Página 1424 Vol. 1 fasc.VI (Publicação Original)*. 1890.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 528, DE 28 DE JUNHO DE 1890 *Coleção de Leis do Brasil - 1890, Página 1424 Vol. 1 fasc.VI (Publicação Original)*. 1890.

BRAZÍLIE CONSTITUIÇÃO DE 1891 *Coleção de Leis do Brasil - 1891 , Página 1 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1891.

BRAZÍLIE CONSTITUIÇÃO DE 1891 *Coleção de Leis do Brasil - 1891 , Página 1 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1891.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 72, DE 5 DE AGOSTO DE 1892 *Coleção de Leis do Brasil - 1892, Página 71 Vol. 1 pt I (Publicação Original)*. 1892.

BRAZÍLIE LEI Nº 97, DE 5 DE OUTUBRO DE 1892 *Coleção de Leis do Brasil - 1892, Página 104 Vol. 1 pt I (Publicação Original)*. 1892.

BRAZÍLIE LEI Nº 360, DE 30 DE DEZEMBRO DE 1895 *Coleção de Leis do Brasil - 1895, Página 81 Vol. 1 pt. I (Publicação Original)*. 1895.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 2.426, DE 2 DE JANEIRO DE 1897 *Coleção de Leis do Brasil - 1897, Página 3 Vol. 1 pt.II (Publicação Original)*. 1897.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 2.427, DE 2 DE JANEIRO DE 1897 *Coleção de Leis do Brasil - 1897, Página 3 Vol. 1 pt.II (Publicação Original)*. 1897.

BRAZÍLIE Decreto nº 2.598, de 31 de Agosto de 1897 *Coleção de Leis do Brasil - 1897, Página 752 Vol. 1 pt.II (Publicação Original)*. 1897.

BRAZÍLIE Decreto nº 2.598, de 31 de Agosto de 1897 *Coleção de Leis do Brasil - 1897, Página 752 Vol. 1 pt.II (Publicação Original)*. 1897.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 979, DE 6 DE JANEIRO DE 1903 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 8/1/1903, Página 138 (Publicação Original)*. 1903.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 1.637, DE 5 DE JANEIRO DE 1907 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 11/1/1907, Página 251 (Publicação Original)*. 1907.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 1.641, DE 7 DE JANEIRO DE 1907 *Diário Oficial - 9/1/1907, Página 194 (Publicação Original)*. 1907.

BRAZÍLIE Decreto nº 6.455, de 19 de Abril de 1907 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 4/5/1907, Página 3086 (Publicação Original)*. 1907.

BRAZÍLIE Decreto nº 9.081, de 3 de Novembro de 1911 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 7/11/1911, Página 14384 (Publicação Original)*. 1911.

BRAZÍLIE Decreto nº 9.081, de 3 de Novembro de 1911 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 7/11/1911, Página 14384 (Publicação Original)*. 1911.

BRAZÍLIE Dekret číslo 9081 z 3. listopadu 1911. *Diário Oficial da União - Seção 1 - 7/11/1911, Página 14384 (Publicação Original)*. 1911.

BRAZÍLIE Dekret číslo 9081 z 3. listopadu 1911. *Diário Oficial da União - Seção 1 - 7/11/1911, Página 14384 (Publicação Original)*. 1911.

BRAZÍLIE Dekret číslo 9081 z 3. listopadu 1911. *Diário Oficial da União - Seção 1 - 7/11/1911, Página 14384 (Publicação Original)*. 1911.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 2.741, DE 8 DE JANEIRO DE 1913 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 10/1/1913, Página 471 (Publicação Original)*. 1913.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 4.247, DE 6 DE JANEIRO DE 1921 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 8/1/1921, Página 484 (Publicação Original)*. 1921.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 16.027, DE 30 DE ABRIL DE 1923 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 10/5/1923, Página 14066 (Publicação Original)*. 1923.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 4.682, DE 24 DE JANEIRO DE 1923 *Coleção de Leis do Brasil - 1923, Página 126 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1923.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 4.982, DE 24 DE DEZEMBRO DE 1925 *Coleção de Leis do Brasil - 1925, Página 126 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1925.

BRAZÍLIE Decreto nº 19.667, de 4 de Fevereiro de 1931 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 7/2/1931, Página 1875 (Publicação Original)*. 1931.

BRAZÍLIE Decreto nº 19.670, de 4 de Fevereiro de 1931 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 7/2/1931, Página 1877 (Publicação Original)*. 1931.

BRAZÍLIE Decreto nº 21.076, de 24 de Fevereiro de 1932 *Coleção de Leis do Brasil - 1932, Página 222 Vol. 1 (Publicação Original)*. 1932.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 24.215, DE 9 DE MAIO DE 1934 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 18/5/1934, Página 9451 (Publicação Original)*. 1934.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 24.258, DE 16 DE MAIO DE 1934 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 11/6/1934, Página 11190 (Publicação Original)*. 1934.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 3.010, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 22/8/1938, Página 16792 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO Nº 3.010, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Diário Oficial da União - Seção 1 - 22/8/1938, Página 16792 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 383, DE 18 DE ABRIL DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 53 Vol. 2 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE Decreto-Lei nº 406, de 4 de Maio de 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 92 Vol. 2 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 639, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 166 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 639, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 166 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 639, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 166 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 639, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 166 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 639, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 166 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 639, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 166 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 639, DE 20 DE AGOSTO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 166 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 809, DE 26 DE OUTUBRO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 62 Vol. 4 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 868, DE 18 DE NOVEMBRO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 125 Vol. 4 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 948, DE 13 DE DEZEMBRO DE 1938 *Coleção de Leis do Brasil - 1938, Página 270 Vol. 4 (Publicação Original)*. 1938.

BRAZÍLIE DECRETO-LEI Nº 1.330, DE 7 DE JUNHO DE 1939 *Coleção de Leis do Brasil - 1939, Página 231 Vol. 4 (Publicação Original)*. 1939.

BRAZÍLIE EMENDA CONSTITUCIONAL Nº 25, DE 1985 *Coleção de Leis do Brasil - 1985, Página 1 Vol. 3 (Publicação Original)*. 1985.

Elektronické dokumenty

A História da Câmara dos Deputados: A 1ª República. *CÂMARA DOS DEPUTADOS* [online]. Fevereiro 2009. [cit. 2015-06-18]. Dostupné z:

<http://www2.camara.leg.br/a-camara/conheca/historia/historia/a1republica.html>

ACADEMIA BRASILEIRA DE LETRAS. *Hipólito da Costa: Biografia* [online]. [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.academia.org.br/?infoid=885&sid=195>

Imigração Japonesa: História. ., *Portal do Governo do Estado de São Paulo* [online]. Governo do Estado de São Paulo, 2008 [cit. 2015-06-07]. Dostupné z: <http://www.saopaulo.sp.gov.br/imigracaojaponesa/historia.php>

L'INSTITUT DE DROIT INTERNATIONAL. [online]. [cit. 2015-07-22]. Dostupné z: <http://www.idi-iil.org/index.html>

Salvador de Mendonça: Biografia. *Academia Brasileira de Letras* [online]. [cit. 2015-05-27]. Dostupné z: <http://www.academia.org.br/academicos/salvador-de-mendonca/biografia>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I, mapa rozdělení kapitanátů

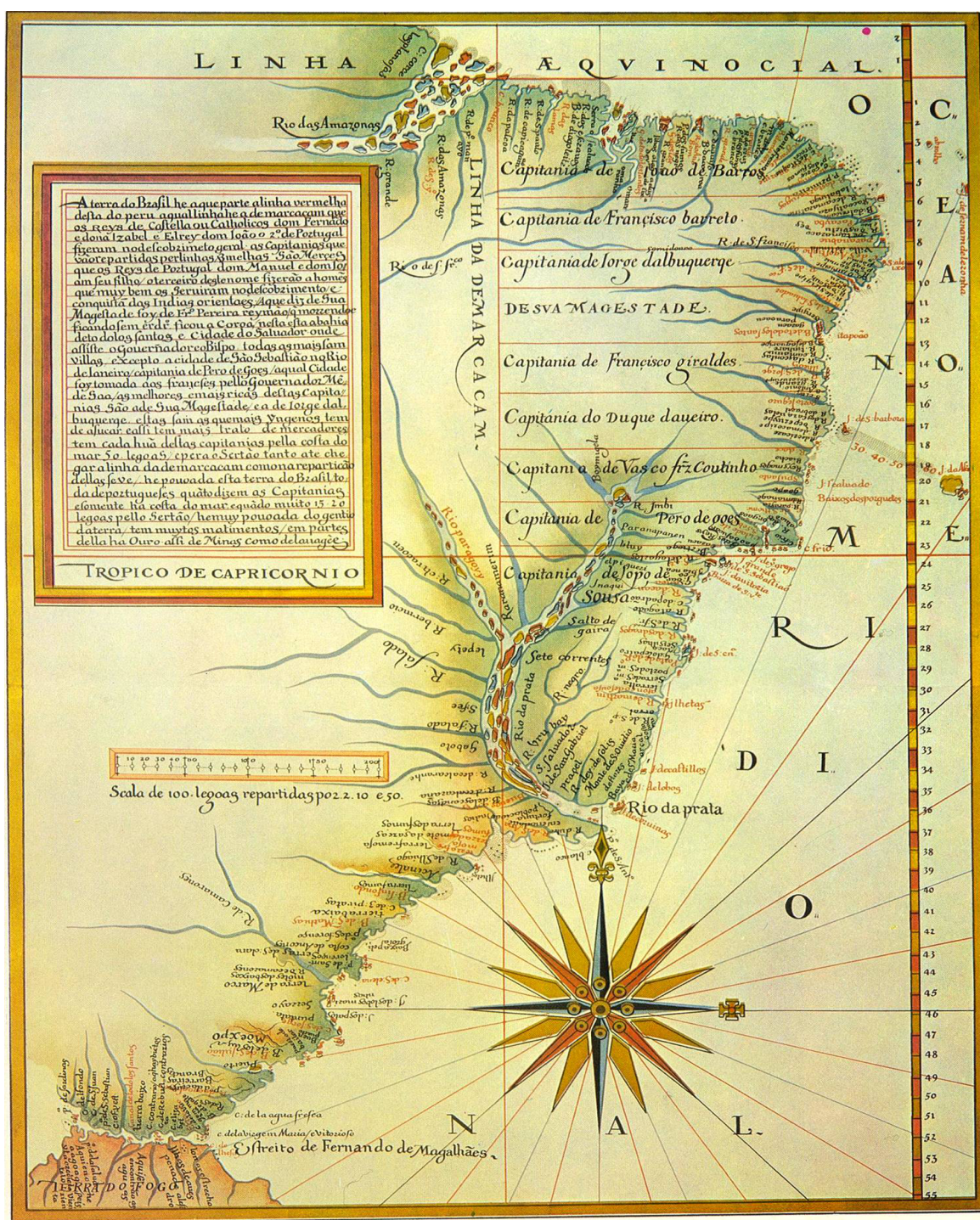
Příloha II, počty otroků

Příloha III, reklamní leták

Příloha IV, zvací dopis

Příloha V, čestné prohlášení o garanci záruk

Příloha VI, německá imigrace v Brazílii

System dělení brazilského území na kapitanáty.

Kapitanáty byly rozděleny rovnoběžkami, což umožňovalo efektivní obranu z pobřeží a postupné pronikání do vnitrozemí.

Mapa brazilských kapitanátů k roce 1574¹

¹ TEIXEIRA, Luis. Litoral brasileiro com as Capitanias Hereditárias. *Biblioteca Nacional de Portugal* [online]. [cit. 2015-07-23]. Dostupné z: <http://www.bnportugal.pt/>

Příloha II, počty otroků

	Amazonia	Bahia	Pernambuco	Jihovýchod Brazílie	ostatní
1551-1560	0	0	0	0	0
1561-1570	0	0	1 624	0	0
1571-1580	0	118	311	82	0
1581-1590	0	1 944	5 959	1 361	0
1591-1600	0	4 582	11 415	4 157	334
1601-1610	0	1 081	22 205	7 566	0
1611-1620	0	25 484	41 734	17 837	849
1621-1630	0	3 631	49 009	2 541	284
1631-1640	0	3 631	7 921	2 541	0
1641-1650	0	27 053	2 333	18 725	1 402
1651-1660	0	42 976	1 275	30 083	0
1661-1670	0	49 881	22 078	36 603	0
1671-1680	283	38 465	24 838	27 378	167
1681-1690	0	34 423	2 778	24 094	0
1691-1700	1 761	63 819	50 656	44 675	0
1701-1710	1 202	68 545	58 088	46 939	118
1711-1720	2 045	92 805	43 478	63 113	1 119
1721-1730	2 552	103 216	42 122	58 241	3 188
1731-1740	1 648	104 356	25 545	72 931	1 858
1741-1750	1 359	104 663	33 061	78 986	941
1751-1760	6 607	82 296	33 152	91 959	998
1761-1770	13 839	72 534	30 532	9 575	386
1771-1780	1 447	84 144	23 735	87 937	211
1781-1790	1 894	87 805	29 074	11 908	0
1791-1800	20 123	104 703	40 265	131 015	9 257
1801-1810	35 674	112 272	61 354	157 259	14 584
1811-1820	23 821	127 237	9 132	246 297	12 795
1821-1830	134	106 274	76 213	376 232	9 053
1831-1840	2 534	39 896	43 344	329 837	771
1841-1850	2 443	7 224	24 345	382 387	5 746
1851-1860	0	1 146	438	7 228	0
1861-1866	0	0	0	0	0
Celkem	162 701	1 736 308	960 475	2 608 573	64 061

Počty otroků dovezených z Afriky do regionů Brazílie od 1550 do 1866.¹

¹ Assessing the Slave Trade: Estimates. *The Trans-Atlantic Slave Trade Database* [online]. 2008 [cit. 2015-06-01]. Dostupné z: <http://slavevoyages.org/tast/assessment/estimates.faces?yearFrom=1501&yearTo=1866&flag=2&disembarkation=804.805.801.802.803>

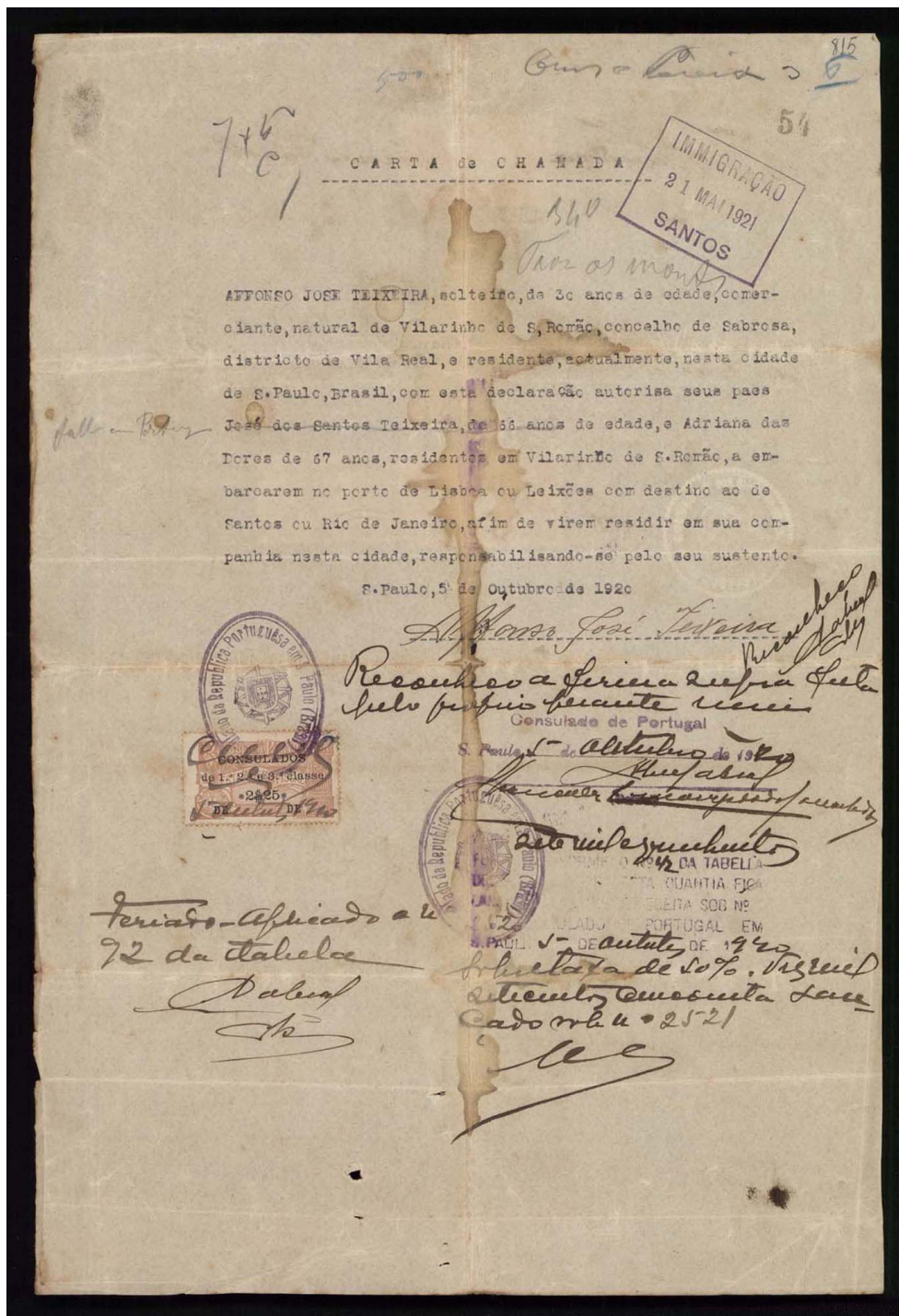
Ukázka reklamního letáku lákajícího italské imigranty

V Americhe

Půda v Brazílii pro Italy.

Lodě odplouvají každý týden z janovského přístavu. Přijďte si i s rodinou budovat své sny. Země příležitostí. Tropické klima, život v hojnosti. Minerální bohatství. V Brazílii můžete mít Váš domov (hrad). Vláda poskytne zemi a vybavení všem.¹

¹ O PROCESSO IMIGRATÓRIO E O POVOAMENTO DE BENTO GONÇALVES. *Município de Bento Gonçalves* [online]. [cit. 2015-07-18]. Dostupné z: <http://www.bentogoncalves.rs.gov.br/acidade/historia-da-imigracao>

Příklad zvacího dopisu.¹

¹Acervo digital do Museu da Imigração do Estado de São Paulo. *Acervo digital do Museu da Imigração do Estado de São Paulo* [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://museudaimigracao.org.br/acervodigital/upload/cartas/MI_CC_A0000416X.pdf

Příloha V, čestné prohlášení o garanci záruk

416

Galati

CONSULADO DOS ESTADOS UNIDOS DO BRASIL EM VIENNA
(Konsulat der Vereinigten Staaten von Brasilien in Wien)

(1) No. 644

Photographia do passageiro *Cardauschi Gruli*
Photographie des Passagiers

Nascido em *Securen* (Prov. de *Romania*)
geboren in Land

no dia *1863* de profissão *comerciante*
am Beruf

embarcando no porto de *Hamburgo*
Einschiffungshafen

PASSAPORTE N.º *24279* expedido a *21 Setembro 1926*
Pass. No. ausgestellt am

pela *Revist de Intz* de *Bucarest*
von in

Pessoas que o acompanham:
Begleitpersonen

Cardauschi Gha Parentesco *mulher* Idade *63*
Verwandschaftsgrad Alter

Ultima residencia *Securen* (Prov. *Romania*)
Letzte Adresse Land

DESTINO NO BRASIL:
Bestimmung für Brasilien

a) Porto de desembarque *Santos*
Ausschiffungshafen

b) Logar de destino *São Paulo*
Bestimmungsort

(1) c) Estado do _____

(1) Passaporte visado em *28 - Outubro 1926*
sof o No. 644

Termo de responsabilidade assinado
do Sr. Gruli Cardauschi, commer-
ciante, residente em Angimo,
filho dos intercedentes, na Amparo-
ria de Immigração de Santos,
em 5 de julho de 1926

(1) Von _____ auszufüllen
consul

1/20 81702/331cp
Assinatura (Unterschrift)

Daumenabdruck der rechten Hand

Čestné prohlášení o garanci záruk od syna rodičům v rámci zvacích dopisů.¹

¹ Acervo digital do Museu da Imigração do Estado de São Paulo. *Acervo digital do Museu da Imigração do Estado de São Paulo* [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://museudaimigracao.org.br/acervodigital/upload/cartas/MI_CC_A0000815X.pdf

German Immigrants (Brazil)

By Frederik Schulze

German-speaking elites in Brazil were traditionally in contact with German colonial actors, and during World War I, many middle-class immigrants sympathized with Germany. This led to a conflict within Brazilian society, where people predominantly sided with the Allies. After the Brazilian declaration of war, riots against Germans occurred and a nationalization campaign banned the use of German in public.

Table of Contents

1 Overview

2 The German Peril

3 German Immigrants and the War

4 Conflicts and Riots

5 Declaration of War and Nationalization Measures

6 Aftermath

Selected Bibliography

Citation

1 Overview

Brazil was the main immigration country for German-speaking immigrants to Latin America. From the 1820s to the 1930s, around 200,000 of them arrived in Brazilian ports. In Southern Brazil, German-speaking peasants settled as farmers and came to constitute a large population over time. Middle-class merchants and industrialists formed another important group in the cities and founded German-speaking societies and newspapers there. German pastors, teachers and diplomats were sent by German societies and authorities to Southern Brazil in order to work for the preservation of *Deutschtum* (Germanness) and strengthen German economical and political influence in the region. They founded schools and churches, and tried to preserve the German language.

2 The German Peril

These activities provoked skepticism among certain Brazilian politicians and intellectuals who criticized the slow assimilation of the immigrants and the attempts to preserve *Deutschtum*. Around 1900, Brazilian newspapers even issued a warning against the alleged “German peril” (*perigo alemão*). Following U.S. American and French propaganda, they expressed the fear that Germany could annex Southern Brazil. The most influential text was “The Allemanism in the South of Brazil” by Sílvio Romero (1851-1914) from 1906. Romero and others cited colonialist texts from Germany in order to prove their argument. In turn, the German-speaking elites in Brazil accused the Brazilians of being nativist.

On 26 November 1905, the so-called “Panther-incident” aggravated the situation: Crew members of the German gunboat “Panther” which was visiting the Brazilian coast were searching for a deserted mariner in Itajaí, Santa Catarina state and arrested him under dubious circumstances. The Brazilian press condemned the incident as a violation of Brazilian sovereignty. Germany denied these reproaches but had to apologize officially to the Brazilian government.

3 German Immigrants and the War

The entanglements between Germany and the German-speaking elites in Brazil reasserted themselves when World War I broke out. Many German and Austrian nationals were called up immediately and had to return to Europe. The majority of the German-speaking press declared their solidarity with the German Empire, reported extensively about the war and published propaganda against the British and French, using German press agencies like Transocean.

The events in Europe led to an enforced identification with *Deutschtum*. German-speaking Brazilians organized meetings, rogation services and collection campaigns for the German Red Cross. Various local societies and newspapers advertised German and Austrian-Hungarian war bonds which were purchased frequently. Also

the Kriegsnotspende (urgent war donation) was promoted, and teachers at German-speaking schools even collected funds in classroom.

Of course, this did not mean that every immigrant or descendant of immigrants was a German nationalist and supported the war. On the contrary: When the Helvetian pastor and envoy of the German Red Cross Gottlieb Zimmerli tried to unite all immigrants from Central and Northern Europe in the Germanischer Bund für Südamerika (Germanic Union for South America) in 1916 in order to support the Central Powers, the most important German-speaking societies in Southern Brazil refused to participate. A sharp conflict occurred between the influential Federation of German Societies in Porto Alegre and the Bund, since the German-speaking elites were not interested in being instrumentalized for political aspirations. They saw themselves as Brazilians and tried to avoid every action that could provoke nativist reactions.

4 Conflicts and Riots

Their hesitance was with good reason: Prior to and during World War I, various propaganda publications, written by famous writer Graça Aranha (1868-1931) among others, renewed the idea of the German peril and connected it with the war. These texts suggested that the German immigrants could be a threat for national security because they showed German national symbols in public and were organized in shooting associations.

Germanophile politicians constituted only a minority, among them Foreign Minister Lauro Müller (1863-1926) who had German-speaking ancestors, and João Dunshee de Abranches (1867-1941) who published pro-German propaganda texts that denounced the German peril as an U.S. American myth. Another Germanophile was diplomat Manoel de Oliveira Lima (1867-1928), whose diplomatic post in London was refused by the Brazilian senate due to his political stance.

Everyday life, too, was influenced more and more by tensions, due to the sympathy which the majority of the Brazilian society had with and for the Allies. In 1915, the Liga Brasileira pelos Aliados (Brazilian League for the Allies) was founded and organized demonstrations and propaganda against the Central Powers. Prominent members were the writer José Veríssimo (1857-1916) and the politician Rui Barbosa (1849-1923) who also joined the Liga da Defesa Nacional (League for National Defense) which was founded the following year and tried to strengthen Brazilian patriotism and demanded the armament of Brazil.

When the Brazilian ship Paraná was torpedoed by German submarines on 5 April 1917, Brazil broke off diplomatic relations with the German Empire on 11 April and confiscated all German ships that anchored in Brazilian ports. Anti-German protests occurred in the big cities, and in Porto Alegre, the capital of the southern-most state Rio Grande do Sul where the most German-speaking immigrants lived, a mob destroyed around 300 German and German-Brazilian houses and businesses between 14 and 16 April. Among them were the “Germania,” the most prestigious German clubhouse, and the editorial offices of the newspaper Deutsche Zeitung. Riots also occurred in other regions of Rio Grande do Sul.

5 Declaration of War and Nationalization Measures

After German submarines had sunk another three Brazilian ships, Brazil declared war against Germany on 26 October 1917. Again, demonstrations and riots against Germany and German-speaking Brazilians took place, this time in the cities of Curitiba and Pelotas. That same year, many companies with German names renamed themselves in order to continue their businesses.

The Brazilian government issued several laws that banned German-speaking activities in the country. German-speaking schools, church services and newspapers were prohibited and German-speaking societies were shut down. While this nationalization policy was not implemented everywhere, it still led to a rupture of

German-speaking cultural life and German efforts to preserve *Deutschtum* in Brazil until 1919 when the bans were lifted.

6 Aftermath

After the war, the German-speaking Brazilian elites continued to stand solidly behind Germany. They sent aid packages to Germany and participated in the *Ruhrspende* (Ruhr donation) when France occupied the Ruhr region in 1923. The German-speaking press condemned the Treaty of Versailles and discussed the fate of the Germans abroad (*Auslandsdeutsche*). In Porto Alegre, former German soldiers founded a German Veterans' Association (*Deutscher Kriegerverein*) and erected a monument commemorating the killed German soldiers.

Frederik Schulze, Westfälische Wilhelms-Universität Münster
Reviewed by external referees on behalf of the General Editors

Selected Bibliography

Lesser, Jeff: *Immigration, ethnicity, and national identity in Brazil, 1808 to the present*, Cambridge 2013: Cambridge University Press.

Luebke, Frederick C.: *Germans in Brazil: a comparative history of cultural conflict during World War I*, Baton Rouge 1987: Louisiana State University Press.

Proctor, Tammy M.: 'Patriotic Enemies'. *Germans in the Americas, 1914-1920*, in: Panayi, Panikos (ed.): *Germans as minorities during the First World War: a global comparative perspective*, Burlington 2014: Ashgate, pp. 213-233.

Silva, Haïke Roselane Kleber da: *Entre o amor ao Brasil e ao modo de ser alemão: a história de uma liderança étnica (1868-1950)* (Between love to Brazil and the way to be German. The history of an ethnic leadership (1868–1950)), São Leopoldo 2006: Oikos Editora.

Skidmore, Thomas E.: *Black into white: race and nationality in Brazilian thought*, New York 1974: Oxford University Press.

Article Last Modified 28 July 2015

Citation:

Schulze, Frederik: German Immigrants (Brazil), in: 1914-1918-online. International Encyclopedia of the First World War, ed. by Ute Daniel, Peter Gatrell, Oliver Janz, Heather Jones, Jennifer Keene, Alan Kramer, and Bill Nasson, issued by Freie Universität Berlin, Berlin 2014-10-08.
DOI: <http://dx.doi.org/10.15463/ie1418.10456>.

License

© 2014 This text is licensed under: CC by-NC-ND 3.0 Germany - Attribution, Non-commercial, No Derivative Works.